

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ-ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

**« ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ.
ΛΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ »**

ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΑΠΕΡΓΗΣ ΝΙΚΟΣ

ΑΘΗΝΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2013

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Περίληψη (στην Ελληνική)

Στην εργασία αυτή αρχικά θα γίνει αναφορά στην υφιστάμενη οικονομική κρίση και εν συντομία στα μέτρα που πήραν οι διάφορες χώρες προκειμένου να αποσωβήσουν, τον κίνδυνο που προκλήθηκε στον Τραπεζικό Σύστημα, που βασικά ξεκίνησε από τις ΗΠΑ, λόγω των επισφαλειών σε μη εξυπηρετούμενα στεγαστικά δάνεια. Η κρίση στην Ελλάδα, ήταν μιά εντελώς διαφορετική κρίση, ήταν κυρίως μια δημοσιονομική κρίση και με τα προβλήματα που αντιμετώπισε ευρύτερα η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, αναδείχθηκαν τα βαριά κρατικά ελλείμματα της χώρας μας και οι τεράστιες τρύπες στο ισοζύγιο πληρωμών. Στην συνέχεια θα εξετάσουμε αναλυτικά τις κινήσεις των Ελληνικών Τραπεζών κατά το διάστημα της τελευταίας πενταετίας, τις επιπτώσεις της δημοσιονομικής κρίσης στο Τραπεζικό σύστημα και τα μέτρα που έχουν ληφθεί ή πρόκειται να ληφθούν, από την Τράπεζα της Ελλάδος σε συνεργασία με την Τρόικα, για εξυγίανση του Τραπεζικού Τομέα και για βελτίωση της ρευστότητας των Τραπεζών, ώστε να μπορέσει να επιτευχθεί η δημιουργία ενός βιώσιμου Τραπεζικού τομέα με ισχυρή κεφαλαιακή θέση, αναγνωρίζοντας τον σημαντικό του ρόλο στην πορεία της οικονομίας.

Περίληψη (στην Αγγλική)

In this paper we will first refer to the current economic crisis and briefly the measures taken by the various countries to aposovisoun the danger caused to the banking system, that basically started from the USA because of NPLs in nonperforming mortgages. The crisis in Greece, it was a totally different crisis was primarily a fiscal crisis and the problems faced by the wider European Community anadeichthisan heavy government deficits in Greece and huge holes in the balance of payments. Then we will examine in detail the movements of Greek banks over the period of last five years, the impact of the financial crisis in the banking system and the measures taken or prokteitai be taken by the Bank of Greece in cooperation with the Troika, for consolidation of banking sector and improve the liquidity of the banks to be able to achieve the creation of a viable banking sector with a strong capital position, recognizing its important role in the economy.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όσους προσέφεραν την πολύτιμη βοήθεια τους στην εκπόνηση της.

Κατά αρχάς θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Απέργη Νίκο για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση που μου προσέφερε κατά την διάρκεια της εκπόνησης της.

Τους γονείς μου, οι οποίοι τόσα χρόνια με έχουν στηρίξει και με έκανα αυτό που είμαι σήμερα και τους οφείλω ένα ξεχωριστό ευχαριστώ.

Τέλος τα ανήψια μου Μαρίνο & Αλέξανδρο για την τεχνική υποστήριξη που μου παρείχαν όχι μόνο κατά την εκπόνηση της εν λόγω διπλωματικής εργασίας αλλά και κατά την διάρκεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

- 1.1 Γενικά περί της οικονομικής κρίσης**
- 1.2 Γενικά περί τραπεζικών κινδύνων**
- 1.3 Ελληνική Δημοσιονομική Κρίση: Αίτια – επιπτώσεις – αντιμετώπιση**
- 1.4 Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις Ελληνικές Τράπεζες**

Κεφάλαιο 2: Οικονομική κρίση και οι Ελληνικές Τράπεζες

- 2.1 Οι Ελληνικές Τράπεζες στην παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση του 2007-2008**
- 2.2 Τοποθετήσεις των Ελληνικών Τραπεζών σε τίτλους του Δημοσίου**
- 2.3 Αποφυγή αλόγιστου δανεισμού προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά**
- 2.4 Η κρίση χρέους του Ελληνικού Δημοσίου και οι επιπτώσεις στις Τράπεζες**
- 2.5 Ισολογισμοί κυριοτέρων (συστημικών) Τραπεζών και υπολογισμοί αριθμοδεικτών κατά τα έτη 2009 , 2010 και 2011**
- 2.6 Αδυναμία χρηματοδότησης των Τραπεζών, μετά την κρίση χρέους του Ελληνικού Δημοσίου**
- 2.7 Ζημιές των μετόχων από το 2007 μέχρι σήμερα**
- 2.8 Προτάσεις για κούρεμα των τραπεζικών δανείων**

Κεφάλαιο 3: Λύσεις , τρόποι και προοπτικές ανάκαμψης του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

- 3.1. Συγκέντρωση του Τραπεζικού Τομέα**
- 3.2. Προγράμματα ενίσχυσης ρευστότητας προς το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα**

3.3. Κατανομή των αναγκών ανακεφαλαιοποίησης των Ελληνικών Τραπεζών

3.4. Ολοκλήρωση του προγράμματος ανακεφαλαιοποίησης των Ελληνικών Τραπεζών.

Κεφάλαιο 4: Συμπεράσματα

4.1. Απομόχλευση οικονομίας γενικά

4.2. Απομόχλευση της οικονομίας στον Ελλαδικό χώρο

4.3. Συμβολή στην κρίση χρέους του Δημοσίου

4.4. Συγκέντρωση του Τραπεζικού Τομέα

4.5. Ανακεφαλαιοποίηση των Τραπεζών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Γενικά περί της οικονομικής κρίσης

Τα τελευταία χρόνια, η παγκόσμια κοινότητα αντιμετωπίζει μια μεγάλης έντασης οικονομική κρίση, η οποία αν και εκδηλώθηκε αρχικά στις Ηνωμένες Πολιτείες με επίκεντρο τις τραπεζικές επισφάλειες και ειδικότερα την αδυναμία εξυπηρέτησης των στεγαστικών δανείων, σύντομα έλαβε τεράστιες διαστάσεις. Η χρηματοπιστωτική κρίση επεκτάθηκε ταχύτατα στις αναπτυγμένες χώρες και στη συνέχεια σε ολόκληρο τον κόσμο, με δραματικές επιπτώσεις στο Τραπεζικό Σύστημα και τις επιχειρήσεις. Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η κρίση μεταφέρεται με σφοδρότητα στην πραγματική οικονομία, με αποτέλεσμα την ύφεση και την πτώση της απασχόλησης. Η αντίδραση των χωρών ήταν άμεση σ' ό,τι αφορά στη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης. Τα μέτρα αυτά, αν και διέφεραν από χώρα σε χώρα, ωστόσο είχαν έναν κοινό στόχο, τη βελτίωση της ρευστότητας, την κινητοποίηση των επενδύσεων με σκοπό την αναθέρμανση της οικονομίας και τη συγκράτηση της απασχόλησης.

Μεγάλη ευθύνη για την εμφάνιση και εξάπλωση της κρίσης στην Ευρωζώνη, έχουν και οι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (ΟΑΠ), οι τρεις πιο σημαντικοί των οποίων είναι αμερικανικοί: Moody's Investors Service, Standard & Poor's και Fitch Ratings. Οι τρεις μαζί κατέχουν τα 90% της παγκόσμιας αγοράς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Οι αξιολογήσεις των ΟΑΠ μπορούν να αφαιρέσουν εκατομμύρια από την αξία μετοχών και ομολόγων, καθώς και να αυξήσουν το κόστος δανεισμού για τις επιχειρήσεις ή τις κυβερνήσεις που βαθμολογούνται κακά. Ως εκ τούτου, οι αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τη λειτουργία των αγορών και την πίστη και την εμπιστοσύνη των επενδυτών και των καταναλωτών.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το σχέδιο για την αντιμετώπιση της κρίσης, τη στήριξη και την ανάκαμψη της οικονομίας κατατέθηκε το Δεκέμβριο του 2008. Η ανάπτυξη κοινών στρατηγικών σε συνδυασμό με την προώθηση των μακροπρόθεσμων στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν το βασικό χαρακτηριστικό αυτού του σχεδίου. Στόχος ήταν η τόνωση της αγοράς και η λήψη μέτρων για τη στήριξη των επιχειρήσεων και της απασχόλησης. Οι βασικοί άξονες για την αντιμετώπιση της κρίσης είναι η εισαγωγή ρευστότητας στην οικονομία ώστε να τονωθεί η

ζήτηση και η προώθηση των επενδύσεων με μακροπρόθεσμο στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης, πάντα όμως λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς του Συμφώνου Σταθερότητας, το οποίο δίνει έμφαση στη δημοσιονομική πειθαρχία και τη νομισματική σταθερότητα .

1.2. Γενικά περί Τραπεζικών κινδύνων

Αν θέλουμε να διαχωρίσουμε όλους τους επενδυτικούς κινδύνους έτσι ώστε να μπορούμε να τους αντιμετωπίσουμε και να τους μειώσουμε, πρέπει πρώτα να κατανοήσουμε ότι κάθε κίνδυνος διαφοροποιείται ανάλογα με την πηγή προέλευσης του. Έτσι λοιπόν μπορούμε να διακρίνουμε δυο βασικές κατηγορίες κινδύνων, τους συστηματικούς κινδύνους και τους μη-συστηματικούς κινδύνους. Οι συστηματικοί κίνδυνοι είναι δύσκολο να προβλεφθούν και συνεπώς να διαχειριστούν. Αντίθετα, οι μη συστηματικοί κίνδυνοι, μπορούν να προβλεφθούν και να μειωθούν μέσα από την εφαρμογή μιας σειράς τεχνικών διαφοροποίησης του κινδύνου (risk diversification) και μέσα από την χρήση χρηματοοικονομικών επενδυτικών εργαλείων (π.χ. αγορά παραγώγων προϊόντων).

A. Συστηματικός Κίνδυνος (Systematic Risk) ονομάζεται ο κίνδυνος ο οποίος δεν είναι δυνατόν να προβλεφθεί με οποιοδήποτε τρόπο και συνεπώς είναι εξαιρετικά δύσκολη η διαχείριση και η μείωση του. Σε αυτή την κατηγορία κινδύνων περιλαμβάνονται κίνδυνοι από γεγονότα προερχόμενα από το γενικότερο μακροοικονομικό περιβάλλον. Για παράδειγμα μια απρόσμενη νομοθετική αλλαγή με περιεχόμενο που επηρεάζει σοβαρά μια επένδυση ή σε πιο υπερβολικό βαθμό το ενδεχόμενο μιας πολεμικής σύραξης.

B. Μη-Συστηματικός Κίνδυνος (Unsystematic Risk) ονομάζεται ο κίνδυνος ο οποίος μπορεί να προβλεφθεί σε μια επένδυση. Ο μη-συστηματικός κίνδυνος μπορεί να εξαλειφθεί μέσω μιας διαδικασίας που ονομάζεται διαφοροποίηση κινδύνου (risk diversification). Η λογική είναι απλή και μπορεί να αποτυπωθεί στη φράση «μην βάζεις όλα τα αυγά στο ίδιο καλάθι». Οι διαδικασίες διαφοροποίησης του κινδύνου είναι εξαιρετικά σημαντικές σε όλες τις μορφές επενδύσεων και ειδικά στα επενδυτικά χαρτοφυλάκια με μεγάλη έκθεση σε χρεόγραφα όπως χαρτοφυλάκια ομολόγων και μετοχών.

II) Οι κυριότερες κατηγορίες επενδυτικών κινδύνων είναι οι παρακάτω:

1. Επιχειρηματικός Κίνδυνος (Business Risk)

Οι επενδύσεις που αφορά είναι όλες οι επιχειρηματικές κινήσεις αλλά και επενδύσεις σε εταιρικές μετοχές και εταιρικά ομόλογα και αντιμετωπίζεται με τη διασπορά κινδύνου σε διαφορετικές επιχειρήσεις.

Ο επιχειρηματικός κίνδυνος είναι συνδεδεμένος με την ίδια την επιχειρηματικότητα. Προκαλείται από το είδος των εργασιών μιας επιχείρησης και αφορά τον κίνδυνο μια επιχείρηση να έχει στο μέλλον μικρότερα εισοδήματα από αυτά που προσδοκά. Οι πηγές του επιχειρηματικού κινδύνου αφορούν τόσο εσωγενείς όσο και εξωγενείς παράγοντες που επηρεάζουν μια επιχείρηση. Παράγοντες όπως αλλαγές στο περιβάλλον του ανταγωνισμού αλλά και απρόσμενες μεταβολές και αποχωρήσεις στο επίπεδο της διοίκησης μιας επιχείρησης μπορεί να προκαλέσουν αυξημένο επιχειρηματικό κίνδυνο.

2. Κίνδυνος της Αγοράς (Market Risk)

Αφορά τις επενδύσεις που συνδέονται με τις διακυμάνσεις των τιμών της αγοράς και αντιμετωπίζεται με τη χρήση παραγώγων προϊόντων (π.χ. options, futures και swaps)

Ο κίνδυνος της αγοράς είναι ο κίνδυνος που προέρχεται από τη μεταβολή των τιμών ενός προϊόντος / ων στις διεθνείς ή στις τοπικές αγορές. Αποτελεί μια από τις πιο συχνές μορφές επενδυτικού κινδύνου και μπορεί να οφείλεται σε μια μεγάλη σειρά παραγόντων που αφορούν απότομες μεταστροφές της προσφοράς και της ζήτησης ενός προϊόντος και κατά συνέπεια απότομες μεταβολές στις τιμές πώλησης του. Για παράδειγμα μια φυσική καταστροφή ή ένα ατύχημα σε μια εξέδρα άντλησης πετρελαίου στην Βόρεια θάλασσα μπορεί να προκαλέσει μια σημαντικότερη αύξηση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου.

3. Πιστωτικός Κίνδυνος (Credit Risk ή Default Risk)

Αφορά όλες τις μορφές των επενδύσεων στις ημέρες μας και αντιμετωπίζεται με την υψηλή διασπορά οφειλετών και Credit Ratings οφειλετών

Ο πιστωτικός κίνδυνος περιλαμβάνεται σε όλες τις συναλλαγές που εμπεριέχουν μελλοντικές πληρωμές και αφορά το ενδεχόμενο αθέτησης μιας προσυμφωνημένης συμφωνίας / συναλλαγής. Ο κίνδυνος της αθέτησης (μη πληρωμής) μιας συναλλαγής συναντάται ευρέως στις ημέρες μας, ειδικά στον τραπεζικό κλάδο που τα τελευταία χρόνια αντιμετωπίζει έντονα φαινόμενα διαγραφής μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η αθέτηση μιας συμφωνίας υπό την άρνηση πληρωμής επηρεάζει δυσμενώς τις ταμειακές ροές μιας

επένδυσης (cash-flows) αλλά και συνήθως υποχρεώνει την μερική διαγραφή στοιχείων του ενεργητικού και συνεπώς την μείωση της λογιστικής αξίας μιας επένδυσης.

4. Κίνδυνος Ρευστότητας (Liquidity Risk)

Αφορά πραγματικές επενδύσεις (π.χ. ακίνητα) αλλά και αύλες επενδύσεις σε διαπραγματεύσιμες αξίες με χαμηλή εμπορευσιμότητα και αντιμετωπίζεται με διεξοδικές προβλέψεις ταμειακών ροών (cash-flows analysis) και επικέντρωση σε επενδύσεις που είναι άμεσα ρευστοποιήσιμες

Στην οικονομική ορολογία ρευστότητα ονομάζεται η άμεση διαθεσιμότητα χρήματος από μια οικονομική οντότητα. Ο κίνδυνος ρευστότητας αφορά την αδυναμία ρευστοποίησης μιας επένδυσης και κατά συνέπεια την αδυναμία συγκέντρωσης ρευστότητας. Η έλλειψη ρευστότητας μιας οντότητας μπορεί να προκαλέσει ως αποτέλεσμα την αθέτηση κάποιων συμφωνιών πληρωμής. Όταν οι ρήτρες αθέτησης είναι πολύ αυστηρές, η έλλειψη ρευστότητας μπορεί να οδηγήσει μια οικονομική οντότητα ακόμα και στην καταστροφή. Συνεπώς μια κερδοφόρα επένδυση δεν πρέπει να είναι μόνο ασφαλής και κερδοφόρα, αλλά και να είναι εύκολα ρευστοποιήσιμη. Εύκολα ρευστοποιήσιμες είναι ιδιαίτερα οι επενδύσεις σε αύλους διαπραγματεύσιμους τίτλους (ομόλογα, μετοχές, νομίσματα, πολύτιμα μέταλλα, παράγωγα προϊόντα κτλ) με την εξαίρεση αξιών που παρουσιάζουν ιδιαίτερα χαμηλή εμπορευσιμότητα (π.χ. οι περιφερειακές μετοχές μιας χρηματιστηριακής αγοράς).

5. Κίνδυνος Επιτοκίου (Interest Rate Risk)

Αφορά όλες τις μορφές επενδύσεων και αντιμετωπίζεται με τη χρήση παραγώγων προϊόντων αλλά και στην περίπτωση χρήσης τραπεζικού δανεισμού, επιλογή δανειακών προϊόντων σταθερού επιτοκίου

Το ύψος του επιτοκίου μιας οικονομίας διαμορφώνεται από την κεντρική της τράπεζα (ΕΚΤ στην ευρωζώνη) και αποτελεί το πιο σημαντικό μέτρο σύγκρισης κάθε επένδυσης. Όταν τα επιτόκια ανεβαίνουν οι επενδύσεις γίνονται λιγότερο ελκυστικές καθώς αυξάνεται αυτό που ονομάζεται εναλλακτικό κόστος επένδυσης. Ένας επενδυτής μπορεί να εξασφαλίσει μια μεγάλη και σίγουρη απόδοση σε έναν αποταμιευτικό λογαριασμό άρα αναβάλλει άλλες εναλλακτικές επενδυτικές αποφάσεις. Όταν τα επιτόκια μιας οικονομίας ανεβαίνουν η αξία των επενδύσεων σε αυτή την οικονομία υποχωρούν. Ο κίνδυνος επιτοκίου αφορά την

μείωση της αξίας μιας επένδυσης στο μέλλον εξαιτίας μιας ενδεχόμενης ανόδου των επιτοκίων.

6. Χρηματοοικονομικός Κίνδυνος (Financial Risk)

Αφορά όλες τις μορφές επενδύσεων που εμπεριέχουν την χρήση ξένων κεφαλαίων και αντιμετωπίζεται με τον περιορισμό δανειακών ανοιγμάτων, μετατροπή βραχυπρόθεσμου σε μακροπρόθεσμο δανεισμό, χρήση δανείων balloon, όπου η αποπληρωμή του δεν πραγματοποιείται με ισόποσες τοκοχρεωλυτικές δόσεις. Η αποπληρωμή ενός δανείου balloon πραγματοποιείται με μια τελευταία πολύ μεγάλη χρεολυτική δόση.

Ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος περιλαμβάνει τους κινδύνους που προέρχονται από την χρηματοδότηση μιας επένδυσης με ξένα (π.χ. δανειακά) κεφάλαια. Η αύξηση του τραπεζικού δανεισμού μιας επιχείρησης για παράδειγμα αυξάνει τον κίνδυνο να μην μπορεί να αποπληρώσει στο μέλλον τις υπο ρεώσεις της. Όσο αφο ς την Ελλάδα, ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος είναι εξαιρετικά αυξημένος στις ημέρες μας για αρκετές επιχειρήσεις.

7. Κίνδυνος Πληθωρισμού (Inflation Risk ή Purchasing Power Risk)

Αφορά όλες τις μορφές επενδύσεων σε μια οικονομία και αντιμετωπίζεται με την διασπορά επενδύσεων σε διαφορετικές οικονομίες. Όταν ο πληθωρισμός σε μια οικονομία αυξάνει σημαίνει πως οι τιμές εκτοξεύονται και συνεπώς η αγοραστική δύναμη μιας οικονομικής οντότητας μειώνεται. Ο πληθωρισμός θεωρείται από πολλούς ως συγκεκαλυμμένος φόρος. Κατά ειρωνικό τρόπο, οι θεωρούμενες ως "ασφαλείς" επενδύσεις σταθερού εισοδήματος, όπως οι τραπεζικές καταθέσεις και τα κρατικά ομόλογα είναι πιο επιρρεπείς στην φθορά του κινδύνου του πληθωρισμού. Αντίθετα, "επισφαλείς" επενδύσεις, όπως οι μετοχές και τα μετοχικά αμοιβαία κεφάλαια, είναι πιθανότερο σε μεσοπρόθεσμη βάση να διατηρήσουν την πραγματική αξία τους.

8. Συναλλαγματικός Κίνδυνος (Exchange Rate Risk)

Αφορά όλες τις μορφές επενδύσεων που πραγματοποιούνται (ή που αφορούν πληρωμές) σε ξένα νομίσματα και αντιμετωπίζεται με την διασπορά επενδύσεων σε διαφορετικά νομίσματα αλλά και αντιστάθμιση ρίσκου (hedging) μέσω της αγο ς παραγώγων προϊόντων . Ο συναλλαγματικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος απώλειας μέρους της αξίας μιας

επένδυσης εξαιτίας της μεταβολής της συναλλαγματικής ισοτιμίας που υπόκειται η επένδυση. Για παράδειγμα εάν κάποιος επενδυτής που βρίσκεται στην ζώνη του ευρώ επενδύσει αγοράζοντας ένα εταιρικό ομόλογο στις Η.Π.Α., αν το δολάριο υποχωρήσει 10% σε σχέση με το ευρώ αυτομάτως η αξία του εταιρικού ομολόγου θα απολέσει το 10% της αξίας της. Ο συναλλαγματικός κίνδυνος είναι έντονος για τις εμπορικές εταιρείες που λειτουργούν ως εισαγωγείς / εξαγωγείς σε μια οικονομία.

9. Πολιτικός Κίνδυνος (Political Risk ή Country Risk)

Αφορά όλες τις μορφές επενδύσεων σε μια οικονομία και αντιμετωπίζεται με την διασπορά επενδύσεων σε διαφορετικούς κλάδους της οικονομίας αλλά και σε διαφορετικές οικονομίες. Ο πολιτικός κίνδυνος εμπεριέχει απότομες μεταβολές κυρίως νομοθετικού χαρακτήρα που μπορούν να επηρεάσουν άμεσα ή έμμεσα μια επένδυση. Για παράδειγμα η κυβέρνηση μιας χώρας εισαγάγει νομοθεσία που απαγορεύει την εισαγωγή ενός προϊόντος από το εξωτερικό ή απελευθερώνει μια αγορά από τα κρατικά εμπόδια εισόδου (barriers to entry). Ως ακραίο παράδειγμα πολιτικού κινδύνου αναφέρεται το ενδεχόμενο πολέμου ή ακόμα και εισαγωγή νομοθεσιών για κρατικοποιήσεις εταιρειών όπως έγιναν τις τελευταίες δεκαετίες σε χώρες όπως η Κούβα, το Ιράν και η Βενεζουέλα. Κατά κανόνα οι Δυτικές Οικονομίες εμπεριέχουν μικρότερο πολιτικό ρίσκο από ότι οι οικονομίες της Ανατολικής Ευρώπης, της Ασίας, της Νότιας Αμερικής και ειδικά της Αφρικής που είναι παραδοσιακά πιο ασταθείς.

10. Συστημικός Κίνδυνος (Systemic Risk)

Αφορά όλες τις μορφές επενδύσεων και αντιμετωπίζεται κατά περίπτωση με την αγορά χρυσού. Ο συστημικός κίνδυνος αφορά τον κίνδυνο κατάρρευσης ενός οικονομικού συστήματος. Αναφέρεται σε κάθε οικονομία ξεχωριστά αλλά καθώς οι αγορές είναι πλέον πλήρως παγκοσμιοποιημένες και λειτουργούν ως συγκοινωνούντα δοχεία είναι πολύ εύκολο η κατάρρευση μιας χώρας να εξαπλωθεί τάχιστα σε όλον τον κόσμο. Ο συστημικός κίνδυνος είναι αρκετά δύσκολο να επαληθευθεί, όταν όμως επαληθεύεται τα αποτελέσματα του είναι συνήθως καταστροφικά και μπορούν να οδηγήσουν ακόμα στην απώλεια όλου του αρχικού κεφαλαίου ενός επενδυτή.

Ανάλογα με το συγκεκριμένο χαρακτήρα κάθε επένδυσης είναι δυνατόν να ανιχνεύσουμε μια σειρά επιπλέον 'ειδικών' κινδύνων. Πολλά επενδυτικά εργαλεία χρησιμοποιούνται για

την μέτρηση των 'ειδικών' κινδύνων όπως ο δείκτης Beta που χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση του κινδύνου μιας χρηματιστηριακής αξίας ή ενός hedge fund.¹

Πως προλαμβάνεται και ποιά τα μέτρα αντιμετώπισης του συστημικού κινδύνου;

Η μακρο-προληπτική πολιτική χρησιμοποιεί, πρωτίστως, εργαλεία προληπτικής φύσης με σκοπό τον περιορισμό της συσσώρευσης του συστημικού κινδύνου, ελαχιστοποιώντας με τον τρόπο αυτό τα περιστατικά διακοπής της παροχής ουσιωδών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, τα οποία θα μπορούσαν να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην πραγματική οικονομία, μέσω:

- i. Της άμβλυνσης των κλιμακούμενων χρηματοοικονομικών ανισοροπιών.
- ii. Της δημιουργίας αμυντικών γραμμών για μετριασμό της ταχύτητας και της έντασης επακόλουθων καθοδικών πιέσεων και των επιπτώσεών τους στην πραγματική οικονομία.
- iii. Του εντοπισμού και της αντιμετώπισης των κοινών ανοιγμάτων, του κινδύνου συγκέντρωσης, των διασυνδέσεων και αλληλεξαρτήσεων, τα οποία αποτελούν πηγές μετάδοσης και διάχυσης προβλημάτων που μπορούν να διακυβεύσουν την ομαλή λειτουργία του συστήματος ως σύνολο.

Η μακρο-προληπτική πολιτική έχει στόχο την αντιμετώπιση δύο συγκεκριμένων διαστάσεων του συστημικού κινδύνου:

- i. Της *χρονικής διάστασης*, δηλαδή της εξέλιξης του συστημικού κινδύνου σε βάθος χρόνου. Αυτή αντικατοπτρίζει ένα μηχανισμό συσσώρευσης και μεγέθυνσης κινδύνων που λειτουργεί εντός του χρηματοοικονομικού συστήματος καθώς και μεταξύ του χρηματοοικονομικού συστήματος και της πραγματικής οικονομίας. Αυτός ο μηχανισμός ή προ-κυκλικότητα βασίζεται στη συλλογική τάση των οικονομικών παραγόντων, τόσο χρηματοοικονομικών όσο και μη χρηματοοικονομικών, να αυξάνουν υπέρμετρα τα ανοίγματά τους κατά τις περιόδους έντονης ανόδου στον

1

http://www.capitalinvest.gr/info.php?product_id=272

χρηματοοικονομικό κύκλο ενώ καθίστανται υπερβολικά απρόθυμοι για ανάληψη κινδύνου κατά τις περιόδους έντονης καθόδου.

ii. Της *διατομεακής διάστασης*, η οποία αντικατοπτρίζει την κατανομή του κινδύνου στο χρηματοοικονομικό σύστημα σε συγκεκριμένο χρονικό σημείο. Αν η προκυκλικότητα θέτει τον μηχανισμό σε κίνηση, η διατομεακή διάσταση παρέχει περαιτέρω ώθηση και μεγεθύνει τις επιπτώσεις της χρηματοοικονομικής δυσπραγίας. Η δυσπραγία μπορεί να επέλθει, επίσης, ως αποτέλεσμα σοβαρών προβλημάτων στο χρηματοοικονομικό σύστημα χωρίς κατ' ανάγκη τη συσσώρευση αδυναμιών διαχρονικά. Αυτό εξαρτάται από το μέγεθος των ιδρυμάτων, τη συγκέντρωση και τη διαθεσιμότητα υποκατάστατων για άσκηση των δραστηριοτήτων τους καθώς και τη διασυνδεσιμότητά τους.

Το φάσμα των μακρο-προληπτικών εργαλείων πολιτικής είναι δυνητικά μεγάλο, καθότι υπάρχει η ανάγκη να στοχεύουν και στους τρεις συνιστώντες τομείς του χρηματοοικονομικού συστήματος. Ωστόσο, η πλειονότητα των μακρο-προληπτικών εργαλείων πολιτικής που είναι διαθέσιμα στο παρόν στάδιο αφορούν τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς. Αυτά έχουν, κατά κύριο λόγο, εποπτική και ρυθμιστική φύση, προσαρμοσμένα ως προς την επίτευξη των στόχων της μακρο-προληπτικής πολιτικής, δηλαδή, γενικά, τον περιορισμό του συστημικού κινδύνου.²

Σύμφωνα με το ΔΝΤ θα πρέπει να υιοθετηθεί ένα πλαίσιο πρόληψης ενός τέτοιου κινδύνου και θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στο σχεδιασμό ενός τύπου αξιολόγησης με βάση τον οποίο θα υπολογίζονται οι αρνητικές επιπτώσεις που θα έχουν οι αποφάσεις διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας ενός πιστωτικού ιδρύματος στο υπόλοιπο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Η υιοθέτηση, όμως, ενός τέτοιου μοντέλου αξιολόγησης, προϋποθέτει την ύπαρξη μίας αξιόπιστης μεθοδολογίας μέτρησης του συστημικού κινδύνου και τη συμμετοχή που έχει κάθε πιστωτικό ίδρυμα σε αυτόν.

Έτσι το ΔΝΤ προτείνει τρεις προσεγγίσεις μέτρησής του στις οποίες λαμβάνονται υπόψη τόσο οι κίνδυνοι διαχρονικά όσο και σε κάθε ένα ίδρυμα ξεχωριστά και συγκεκριμένα:

2 http://www.centralbank.gov.cy/nqcontent.cfm?a_id=8088

- Ένα δείκτη μέτρησης του συστημικού κινδύνου ρευστότητας που θα καταρτίζεται με βάση τις συνθήκες της αγοράς. Στον δείκτη θα λαμβάνεται υπόψη η διεύρυνση των spreads που μπορεί να προκληθεί σε περιόδους κρίσεων.
- Ένα μοντέλο ρευστότητας στο έχει συμπεριληφθεί το συστημικό ρίσκο. Το μοντέλο αυτό θα συσχετίζει τα στοιχεία των ισολογισμών των πιστωτικών ιδρυμάτων με αυτά της αγοράς προκειμένου να δημιουργηθεί μία βάση μέτρησης του κινδύνου ρευστότητας για καθένα από αυτά.
- Ένα μακροοικονομικό μοντέλο ελέγχων κόπωσης στο οποίο θα λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις από τις δυσμενείς συνθήκες στο μακροοικονομικό περιβάλλον στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Και οι τρεις μέθοδοι μαζί με τα προληπτικά μακροοικονομικά εργαλεία, σύμφωνα με το ΔΝΤ, θα πρέπει να καλύψουν δύο στόχους: τη μέτρηση της συμμετοχής κάθε πιστωτικού ιδρύματος στο συστημικό κίνδυνο ρευστότητας και δεύτερο με τη χρήση του πρώτου να αποτιμηθεί η βοήθεια ρευστότητας που μπορεί να λάβει κάθε ίδρυμα από την κεντρική τράπεζα.

Επιπλέον των προτεινόμενων μοντέλων το ΔΝΤ προτείνει:

- ▬ Μέτρα για να λειτουργούν καλύτερα οι αγορές χρηματοδότησης και κυρίως μέσω της ενδυνάμωσης των υποδομών τους, όπως π.χ. η ύπαρξη εγγυήσεων στις συμφωνίες επαναγοράς
- ▬ Ισχυρότερη εποπτεία και κανονισμούς στις μη τραπεζικές χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις.
- ▬ Ισχυρότερο διεθνή συντονισμό και περισσότερη ενημέρωση από το χρηματοπιστωτικό σύστημα και τις αγορές χρηματοδότησης.
- ▬ Καλύτερη αποτίμηση του συνολικού κόστους των διαφόρων μακροοικονομικών προληπτικών μέτρων.³

11. Λειτουργικός κίνδυνος

Τη σπουδαιότητα της ενσωμάτωσης του λειτουργικού κινδύνου ως βασικού προσδιοριστικού παράγοντα στη διαμόρφωση του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών επισημαίνει σε μελέτη της η Ernst & Young. Η ενσωμάτωση και των τριών

3 <http://www.kerdos.gr/default.aspx?id=1466893&nt=103>

μορφών κινδύνων (αγοράς, πιστωτικού, λειτουργικού) σε ένα ενιαίο πλαίσιο επιτρέπει μία ολοκληρωμένη προσέγγιση για τη διαχείρισή τους, με απώτερο στόχο στο μέλλον την ορθή κατανομή του κεφαλαίου ανάλογα με την απόδοση σταθμισμένη με τον συνολικό κίνδυνο που απορρέει από την κάθε δραστηριότητα μιας τράπεζας.

Σύμφωνα με τη μελέτη της Ernst & Young, ο λειτουργικός κίνδυνος έχει οριστεί ως ο κίνδυνος άμεσων ή έμμεσων ζημιών που απορρέει από ανεπαρκείς ή ελλιπείς εσωτερικές διαδικασίες, ανθρώπους και συστήματα, ή από εξωτερικούς παράγοντες. Σημειώνεται ότι ο ορισμός περιλαμβάνει τον νομικό κίνδυνο αλλά δεν περιλαμβάνει στρατηγικούς κινδύνους και κινδύνους φήμης του οργανισμού. Η ανάδειξη του λειτουργικού κινδύνου σε έναν από τους πιο σημαντικούς χρηματοοικονομικούς κινδύνους στους οποίους είναι εκτεθειμένη μία τράπεζα αποδεικνύεται και από το βάρος που έδωσαν διεθνείς οργανισμοί και εποπτικές αρχές στο θέμα αυτό. Το έναυσμα δόθηκε από τις σημαντικές λειτουργικές ζημιές, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις είδαν και το φως της δημοσιότητας, που υπέστησαν μεγάλοι τραπεζικοί οργανισμοί κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90.

Η αποστολή του Τομέα Διαχείρισης Λειτουργικών Κινδύνων σε ένα τραπεζικό ίδρυμα είναι να προσφέρει υψηλής ποιότητας υπηρεσίες διαχείρισης λειτουργικών κινδύνων, οι οποίες θα επιτρέπουν στις επιχειρηματικές μονάδες να εκμεταλλεύονται νέες ευκαιρίες και να αυξάνουν τη σταθμισμένη για κίνδυνο αποδοτικότητά τους, έχοντας πλήρη αντίληψη των αναλαμβανόμενων κινδύνων⁴.

Πώς αντιμετωπίζεται ο λειτουργικός κίνδυνος

Σύμφωνα με τη Συνθήκη της Βασιλείας II ο λειτουργικός κίνδυνος προκύπτει από κάποια ανεπαρκή ή αποτυχημένη εσωτερική διαδικασία, από ανθρώπινο λάθος ή δόλο, από δυσλειτουργία συστήματος ή από άλλους λειτουργικούς εξωγενείς παράγοντες.

Το πρωταρχικό μέλημα για τον εντοπισμό του λειτουργικού κινδύνου είναι ο εντοπισμός των ατελών διαδικασιών εξαιτίας των οποίων έχουν επέλθει ή δύναται να επέλθουν απώλειες σε κάποιο τραπεζικό οργανισμό. Οι ατέλειες αυτές έγκεινται στην ανεπάρκεια, στην έλλειψη ή στην προσβολή (κυρίως από τον ανθρώπινο παράγοντα) των υπαρχόντων πρότυπων διαδικασιών και εσωτερικών κανονισμών του τραπεζικού οργανισμού. Ο

4 www.kathimerini.gr (09/12/2004)

λειτουργικός κίνδυνος που οφείλεται στον ανθρώπινο παράγοντα αναφέρεται σε ζημίες που ενδεχομένως θα προκληθούν από νυν ή τέως εργαζόμενους του τραπεζικού οργανισμού. Αυτού του είδους οι κίνδυνοι στηρίζονται κατά βάση, έμμεσα ή άμεσα, στις δυσλειτουργίες των ελεγκτικών διαδικασιών και συστημάτων του πιστωτικού ιδρύματος. Από την άλλη πλευρά, τα πληροφοριακά ή μηχανολογικά συστήματα (informational systems, hardware) δύναται να προκαλέσουν χρηματικές απώλειες λόγω της απρόβλεπτης μερικής ή ολικής κατάρρευσής τους ή της παραβίασής τους εκ των έσω. Τα γεγονότα αυτά οφείλονται συνήθως στην αυξημένη πολυπλοκότητα ή τη δόλια χρήση των συστημάτων αυτών. Τέλος, οι εξωτερικοί παράγοντες (externals events) προκαλούν απώλειες που οφείλονται κυρίως σε φυσικές καταστροφές αλλά και δολιοφθορά από άτομα που δεν εμπλέκονται άμεσα με το πιστωτικό ίδρυμα.

Σύμφωνα με τις νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για την εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως αυτές θα ενσωματωθούν από το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την έκδοση της σχετικής οδηγίας και των αντίστοιχων προτάσεων των ευρωπαϊκών κεντρικών τραπεζών, όλοι οι πιστωτικοί οργανισμοί πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν, να αξιολογούν και να διαχειρισθούν τους λειτουργικούς κινδύνους. Η ικανότητα της ποιοτικής αξιολόγησης και της ποσοτικοποίησης των εν λόγω κινδύνων αποτελεί τη βάση για τον υπολογισμό των κεφαλαίων που απαιτείται να διακρατηθούν από τα πιστωτικά ιδρύματα έναντι του λειτουργικού κινδύνου. Η παραπάνω προσπάθεια από την πλευρά των πιστωτικών ιδρυμάτων αναμένεται να αποτελέσει την επόμενη σημαντική οικονομική πρόκληση για το τραπεζικό σύστημα τα επόμενα χρόνια.

Το νέο πλαίσιο περί κεφαλαιακής επάρκειας, έτσι όπως ορίζεται στον πρώτο πυλώνα του σχεδίου της Συνθήκης της Βασιλείας II, εισάγει τρεις προσεγγιστικές μεθόδους υπολογισμού αυτών των κεφαλαιακών απαιτήσεων. Οι προσεγγίσεις αυτές αφορούν (α) τη Μέθοδο του Βασικού Δείκτη (Basic Indicator Approach), (β) την Τυποποιημένη Μέθοδο (Standardized Approach) ή την Εναλλακτική Τυποποιημένη Μέθοδο (ASA) και (γ) τη Μέθοδο των Εσωτερικών Υποδειγμάτων (Advanced Measurement Approach).

Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις που προκύπτουν από τις δύο πρώτες προσεγγίσεις βασίζονται σε συγκεκριμένους συντελεστές, οι οποίοι προσδιορίστηκαν από τα αποτελέσματα των διερευνητικών ποσοτικών μελετών που διενήργησε η Επιτροπή της Βασιλείας. Οι δύο

πρώτες μέθοδοι αποτελούν γενικευμένες απεικονίσεις της τραπεζικής πραγματικότητας και σε καμία περίπτωση δεν απεικονίζουν τους πραγματικούς λειτουργικούς κινδύνους του κάθε μεμονωμένου πιστωτικού ιδρύματος. Ο λόγος που χρησιμοποιούνται από τα ευρωπαϊκά τραπεζικά ιδρύματα ή θα χρησιμοποιηθούν στο μέλλον από τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα είναι η έλλειψη επαρκών ιστορικών ή τρεχουσών στοιχείων για τις ζημιές που έχει υποστεί η εκάστοτε τράπεζα εξαιτίας του λειτουργικού κινδύνου. Σύμφωνα με την πρώτη μέθοδο, τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να διακρατούν το 15% του μέσου όρου του κύκλου εργασιών των τελευταίων τριών ετών ως εποπτικά κεφάλαια έναντι του λειτουργικού κινδύνου.

Αντίστοιχα, η τυποποιημένη μέθοδος προϋποθέτει τον κατ' αρχήν διαχωρισμό των εργασιών των πιστωτικών ιδρυμάτων σε οκτώ (8) επιχειρησιακές γραμμές. Ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου γίνεται με τη στάθμιση του κύκλου εργασιών των ανωτέρω επιχειρησιακών γραμμών με ποσοστά που κυμαίνονται μεταξύ 12% και 18%. Η μέθοδος των εσωτερικών υποδειγμάτων είναι περισσότερο επικεντρωμένη στις ανάγκες και τον χαρακτήρα του πιστωτικού ιδρύματος καθώς βασίζεται, εν πολλοίς, στη χρήση εσωτερικών και εξωτερικών βάσεων δεδομένων ιστορικών ζημιών⁵.

Από συστηματική άποψη, οι διατάξεις της «Βασιλείας III» μπορούν να καταταγούν σε δύο κατηγορίες:

(α) Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται οι διατάξεις μέσω των οποίων επέρχονται τροποποιήσεις σε διατάξεις του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου που διέπει την κεφαλαιακή επάρκεια των διεθνών τραπεζών (δηλαδή της «Βασιλείας II»), καθώς και προσθήκες σε αυτό

(β) Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται οι διατάξεις με τις οποίες καθιερώνονται «καινοτόμα στοιχεία», οι οποίες διακρίνονται περαιτέρω:

σε εκείνες μέσω των οποίων καθιερώνονται νέοι κανόνες μικρο-προληπτικής, κυρίως, ρυθμιστικής παρέμβασης στη λειτουργία των τραπεζών και σε εκείνες με τις οποίες καθιερώνονται κανόνες μακρο-προληπτικής ρυθμιστικής παρέμβασης

Χαλάρωση στα κριτήρια ρευστότητας της «Βασιλείας III» αλλά και πίστωση χρόνου παραχωρήθηκε στις εμπορικές τράπεζες από τους επικεφαλής των κεντρικών τραπεζών και ρυθμιστικών αρχών (Group of Governors and Heads of Supervision, GHOS) που

5 Καθημερινή 08/05/2005

εποπτεύουν την επιτροπή της Βασιλείας, με στόχο να μην υπάρξουν πρόσθετα εμπόδια στην ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας. Ο διοικητής της Τράπεζας της Αγγλίας και προεδρεύων του GHOS, Μέρβιν Κινγκ, είπε ότι η ομόφωνη απόφασή τους αντανακλά μια ρεαλιστική προσέγγιση. «Τα νέα κριτήρια ρευστότητας δεν θα παρεμποδίσουν το τραπεζικό σύστημα να χρηματοδοτήσει την οικονομική ανάκαμψη» δήλωσε ο κ. Κινγκ.

Οι τράπεζες υποχρεώνονται πλέον να καλύψουν μόνον το 60% του δείκτη ρευστότητας (liquidity coverage ratio, LCR) μέχρι το 2015. Τα υπόλοιπα απαιτούμενα κεφάλαια θα πρέπει να συγκεντρωθούν σταδιακά μέχρι το 2019, μια παράταση τετραετίας από το αρχικό χρονοδιάγραμμα της Βασιλείας III. Συν τοις άλλοις, το GHOS παραχώρησε το δικαίωμα στις τράπεζες να επιλέξουν από μια μεγαλύτερη λίστα τους τίτλους που θα συμπεριλάβουν στον δείκτη LCR.

Σύμφωνα με τη Βασιλεία III, η οποία αντικατέστησε προ τριετίας τη Βασιλεία II με αυστηρότερους κανόνες για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, η σύνθεση του δείκτη LCR απαρτίζεται από δύο κλίμακες. Στην πρώτη κλίμακα περιλαμβάνονται άμεσα ρευστοποιήσιμοι τίτλοι υψηλής βαθμολογίας όπως είναι τα κρατικά ομόλογα ισχυρών οικονομιών ή ομόλογα θεσμικών οργάνων. Στην κλίμακα 2, η οποία αντικατοπτρίζει το 40% της σύνθεσης του δείκτη, περιλαμβάνονται τίτλοι όπως εταιρικά ομόλογα υψηλής βαθμολογίας. Με βάση την τελευταία απόφαση του GHOS θα περιλαμβάνονται τιτλοποιημένα στεγαστικά δάνεια, η βαθμολογία των οποίων κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα.⁶

1.3 Ελληνική Δημοσιονομική Κρίση: Αίτια - επιπτώσεις – αντιμετώπιση

Η Ελληνική οικονομία που αρχικά θεωρείτο λανθασμένα εξίσου ανταγωνιστική με τις βορειοευρωπαϊκές, με βάση την επεικλή αξιολόγηση των Οίκων αξιολογήσεων και το κοινό νόμισμα, ξαφνικά απογυμνώθηκε για τις τεράστιες τρύπες του ισοζυγίου πληρωμών, τα βαριά κρατικά ελλείμματα, τον τεράστιο όγκο του χρέους της, και την αναξιπιστία των στατιστικών της που ουσιαστικά άφησαν τον υποψήφιο δανειστή μας στο σκοτάδι αναφορικά με την δυνατότητα μας να εξυπηρετούμε το χρέος μας ή όχι.

6 Καθημερινή 08/01/2013

Η κρίση της ελληνικής οικονομίας συνδέεται εν μέρει και με την κρίση της στρατηγικής του ευρώ. Η συμβίωση χωρών με διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης κάτω από τη «στέγη» του ίδιου νομίσματος οδήγησε σε πολύ διαφορετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης και κερδοφορίας.

Οι βασικότερες αιτίες της Ελληνικής Δημοσιονομικής κρίσης συνοψίζονται σε τρεις παράγοντες:

- Στις πολιτικές δραστικής μείωσης των φορολογικών εσόδων που ακολούθησαν οι ελληνικές κυβερνήσεις για πάνω από μια δεκαετία πριν την κρίση.
- Στη νεοφιλελεύθερη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που απέκλειε τη στήριξη των δημόσιων οικονομικών της Ευρωζώνης με απευθείας δανεισμό από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αλλά υποχρέωνε τις κυβερνήσεις να αντλούν δάνεια μόνο από τις εμπορικές τράπεζες και γενικότερα τις χρηματοπιστωτικές αγορές, με αποτέλεσμα την εκτίναξη των επιτοκίων δανεισμού στη συγκυρία της κρίσης
- Στην ίδια την ύπαρξη του ευρώ που πριν την κρίση, όπου διευκόλυνε τη μεταφορά πόρων προς τις χώρες που αναπτύσσονταν ταχύτερα. Οι κεφαλαιακές αυτές εισροές ισοσκελίζουν το ισοζύγιο πληρωμών της χώρας, δηλαδή επέτρεπαν πριν την κρίση στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της λεγόμενης «ευρωπαϊκής περιφέρειας» να διατηρούν ένα σημαντικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Με το ξέσπασμα της κρίσης η δυνατότητα αυτή ξανεμίσθηκε, καθώς συρρικνώθηκαν οι κεφαλαιακές εισροές.

Τα πραγματικά όμως προβλήματα της κρίσης τα οποία επεκτάθηκαν και στο σύνολο των πολιτών, είναι η άνοδος των επιτοκίων, η δύσκολη λήψη δανείων, η άνοδος των τιμών των εμπορευμάτων και των καυσίμων που επέφεραν ακρίβεια και η μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών. Η οικονομική κρίση προκάλεσε και προκαλεί δραματικές επιπτώσεις στην κοινωνική ζωή, δεδομένου ότι η μείωση ή και η απουσία εισοδήματος, δημιουργεί απώλειες στην ευημερία και ωθεί μεγάλα τμήματα του πληθυσμού στη φτώχεια. Η Ελληνική Οικονομία, πρώτη φορά μετά από δεκαέξι χρόνια, βρίσκεται παγιδευμένη ανάμεσα στην οικονομική ύφεση και τη δημοσιονομική κατάρρευση. Το τρέχον πρόβλημα της Ελλάδας είναι ο συνδυασμός υψηλού χρέους, μεγάλου ελλείμματος και χαμηλής ανταγωνιστικότητας.

Οι χώρες της Ευρωζώνης επιχειρώντας να περιορίσουν, την ελληνική κρίση εμπιστοσύνης θέτουν αυστηρά μέτρα για τον περιορισμό των ελλειμμάτων στη χώρα μας, όπου βρίσκεται και η καρδιά της νέας (δημοσιονομικής) φάσης της ευρωπαϊκής κρίσης. Στις 23 Απριλίου 2010 η Ελληνική Κυβέρνηση ζήτησε την ενεργοποίηση του μηχανισμού δανειακής στήριξης εκ μέρους της ΕΕ και το υ ΔΝΤ, εγκαινιάζοντας παράλληλα πολιτικές «συρρίκνωσης του κράτους» αναφορικά με το ασφαλιστικό σύστημα, τις συντάξεις, την τοπική αυτοδιοίκηση.

Η αποπληρωμή του χρέους προϋποθέτει αρχικά τη μείωση του ελλείμματος και την δημιουργία πρωτογενούς πλεονάσματος. Η Ελλάδα μπορεί να επιτύχει και να διατηρήσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης του ΑΕΠ, εφόσον αυξήσει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας έχει ιδιαίτερα αυξημένη σημασία λόγω του μεγάλου εξωτερικού χρέους της Ελλάδας. Μία χώρα μπορεί να αποπληρώσει το εξωτερικό της χρέος πραγματοποιώντας περισσότερες εξαγωγές από εισαγωγές. Δεδομένου ότι η Ελλάδα εισάγει αυτή τη στιγμή σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι εξάγει απαιτείται μεγάλη αύξηση της ανταγωνιστικότητας ώστε οι εξαγωγές να υπερκεράσουν τις εισαγωγές .

Πράγματι, υπάρχουν συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις που θα επιτρέψουν στη χώρα να ανακτήσει το χαμένο έδαφος. Οι μεταρρυθμίσεις τις οποίες συμφώνησε η Ελλάδα με τους δανειστές της κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση και πρέπει να υποστηριχθούν. Όσον αφορά στα συστήματα υγείας, ενδεχομένως η οικονομική κρίση να έχει, τελικά, θετικά αποτελέσματα, οδηγώντας σε δημιουργικές σκέψεις για διαρθρωτικές αλλαγές με έμφαση στη δημόσια υγεία, στην ανασυγκρότηση της ασφάλισης υγείας και στην εισαγωγή αγορών στην παροχή υπηρεσιών υγείας.

1.4. Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις Ελληνικές Τράπεζες

Οι Τράπεζες το πιο ισχυρό τμήμα του Ελληνικού Κεφαλαίου, οι οποίες λειτούργησαν με πρωτόγνωρους ρυθμούς πιστωτικής επέκτασης, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, με την επέκταση τους στα Βαλκάνια και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, μαζί με άλλες μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις, είναι εκτεθειμένες στην διεθνή κρίση με την ανάληψη υψηλών κινδύνων, καθώς η κρίση αυτή πλήττει με ιδιαίτερη σφοδρότητα τις χώρες αυτές. Οι Ελληνικές κινδύνων. Έχοντας αντιμετωπίσει επιτυχώς την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007-2008, αύξησαν σημαντικά τις τοποθετήσεις τους σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του

Ελληνικού Δημοσίου, όταν αυτό άρχισε να αντιμετωπίζει προβλήματα χρηματοδότησης στις διεθνείς αγορές. Την πρακτική αυτή ακολούθησαν και άλλα τραπεζικά συστήματα στις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου. Η κρίση του δημοσίου χρέους επιπλέον, άσκησε μεγάλες πιέσεις στις Τράπεζες, καθώς βρέθηκαν αντιμέτωπες με σημαντική εκροή καταθέσεων, αποκόπηκαν από τις διεθνείς αγορές και κατέγραψαν μεγάλες απώλειες από το PSI.

Οι Τράπεζες οδηγήθηκαν έτσι σε μείωση των χορηγήσεων, μια διαδικασία που οδήγησε σε μια αλυσίδα αρνητικών αλληλεπιδράσεων μεταξύ του χρηματοπιστωτικού τομέα και της πραγματικής οικονομίας. Μετά το 2010, οι Ελληνικές Τράπεζες συνέβαλαν καθοριστικά στην αντιμετώπιση της κρίσης ρευστότητας του Δημοσίου απορροφώντας, σχεδόν πλήρως, όλες τις εκδόσεις των εντόκων γραμματίων, καθώς το ενδιαφέρον από άλλους επενδυτές ήταν μηδενικό. Οι τοποθετήσεις των Ελληνικών Τραπεζών σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου αποδείχθηκαν, εκ των υστέρων, ασύμφορες για τις ίδιες και τους μετόχους τους λόγω της δημοσιονομικής κρίσης και του PSI.

Υπό το βάρος αυτής της αρνητικής συγκυρίας, κινδύνευσε η σταθερότητα του Τραπεζικού Συστήματος, με πιθανές παρενέργειες και εκτός Ελλάδος. Κατέστη επομένως εμφανής η ανάγκη ανασυγκρότησης και ενδυνάμωσης του Τραπεζικού Συστήματος – κάτι ιδιαίτερα δύσκολο να επιτευχθεί εν μέσω κρίσης. Σε αυτό το περιβάλλον, η Τράπεζα της Ελλάδος, σε συνεργασία με την Τρόϊκα, έθεσε ως στόχο τη δημιουργία ενός βιώσιμου Τραπεζικού τομέα με ισχυρή κεφαλαιακή θέση, αναγνωρίζοντας τον σημαντικό του ρόλο στην πορεία της οικονομίας. Η στρατηγική αυτή στοχεύει στην ενίσχυση των βιώσιμων Τραπεζών και την εξυγίανση των μη βιώσιμων προστατεύοντας στο ακέραιο την χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Στην εργασία αυτή θα εστιάσουμε σταδιακά στις εξελίξεις κατά την τελευταία πενταετία στο εγχώριο Τραπεζικό Σύστημα, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην περίοδο μετά το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και της κρίσης χρέους της χώρας μας. Θα αναλύσουμε διεξοδικά τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και της κρίσης χρέους της Ελλάδας στις Τράπεζες και στους μετόχους. Θα επικεντρωθούμε στο ύψος και στη δομή των μέτρων ενίσχυσης προς το εγχώριο Τραπεζικό Σύστημα και τις επιπτώσεις τους στη ρευστότητα των Τραπεζών και τέλος θα τονίσουμε την ανάγκη για άμεση και επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος ανακεφαλαιοποίησης του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος αλλά και την ολοκλήρωση της διαδικασίας συγκέντρωσης του Τραπεζικού Τομέα. Παράλληλα θα παραθέτω

και θα σχολιάζω τις διακυμάνσεις στα χαρτοφυλάκια των Τραπεζών, καθώς και τις αποκλίσεις στους ισολογισμούς και στα αποτελέσματα εκμετάλλευσης τους, κατά την διάρκεια της τελευταίας πενταετίας.

Κεφάλαιο 2: Οικονομική κρίση και οι Ελληνικές Τράπεζες

2.1 Οι Ελληνικές Τράπεζες στην παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση του 2007-2008

Η πρωτόγνωρη επιδείνωση του παγκόσμιου επενδυτικού κλίματος στα τέλη του 2008 βρήκε τις Ελληνικές Τράπεζες με μηδενική έκθεση σε «τοξικά» διεθνή χρηματοοικονομικά προϊόντα ή άλλες επενδύσεις υψηλού ρίσκου, που αποτέλεσαν τη βασική αιτία της πρόσφατης διεθνούς οικονομικής κρίσης και οδήγησαν στην κατάρρευση πολλών τραπεζών στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη.

Η φερεγγυότητα των Ελληνικών Τραπεζών δεν κινδύνευσε από αυτήν την κρίση, διότι δεν υπήρχαν οι δίαυλοι για τη μετάδοση και στην Ελλάδα των προβλημάτων, που ανέκυψαν στις χώρες που επλήγησαν κατά κύριο λόγο από την κρίση. Ο μοναδικός δίαυλος που αφορούσε και την Ελλάδα ήταν η αύξηση των επιτοκίων που σημειώθηκε στη διατραπεζική αγορά (η οποία δεν είναι ελληνική αλλά πανευρωπαϊκή).

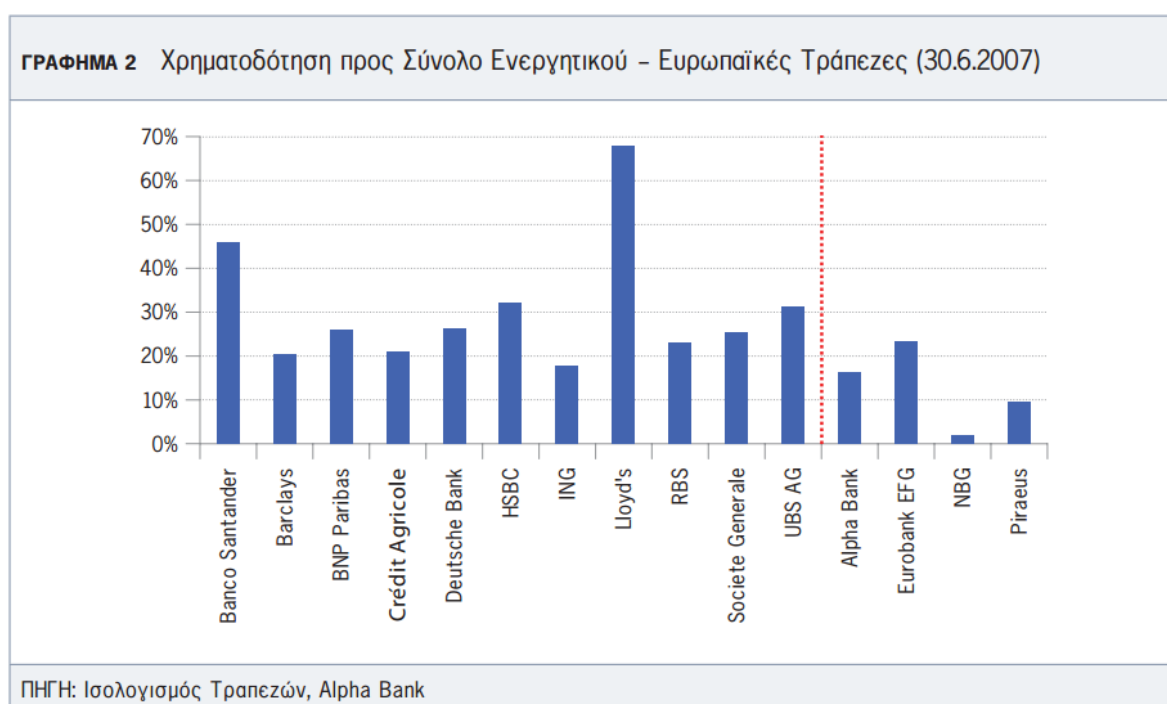
Σε γενικές γραμμές, οι Τράπεζες χρησιμοποιούν τέσσερις πηγές δανεισμού για την άντληση ρευστότητας μέσω της οποίας προβαίνουν στο δανεισμό επιχειρήσεων και νοικοκυριών:

- τις καταθέσεις του αποταμιευτικού κοινού,
- τις καταθέσεις από τη διατραπεζική αγορά (δηλαδή από άλλες τράπεζες που έχουν πλεονάζουσα ρευστότητα),
- την έκδοση ομολόγων, και
- το δανεισμό από τη νομισματική τους αρχή, δηλαδή στην περίπτωση των Ελληνικών Τραπεζών (όπως και σε όλα τα κράτη μέλη της ευρωζώνης) από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Οι Ελληνικές Τράπεζες, τα προηγούμενα έτη, είχαν επεκτείνει την δραστηριότητα τους στη στεγαστική και την καταναλωτική πίστη, η οποία είχε απελευθερωθεί στην Ελλάδα, καθώς και στη διεθνή τους δραστηριότητα που γνώρισε κατά το ίδιο διάστημα πολύ μεγάλη ανάπτυξη, τόσο σε γεωγραφικό επίπεδο με την εξάπλωσή τους κατά κύριο λόγο στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, όσο και σε προϊόντικό επίπεδο με την είσοδό τους σε νέες αναπτυσσόμενες αλλά και εξελιγμένες αγορές χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Μία από τις σημαντικές παραμέτρους επιτυχίας τους ήταν η εξέλιξη της χονδρικής χρηματοδότησης. Οι δυνατότητες άντλησης μεσοπρόθεσμης ρευστότητας ενισχύονταν σταδιακά, καθώς οι αγορές γίνονταν πιο οικείες με τον Ελληνικό Πιστωτικό Κίνδυνο. Κατά

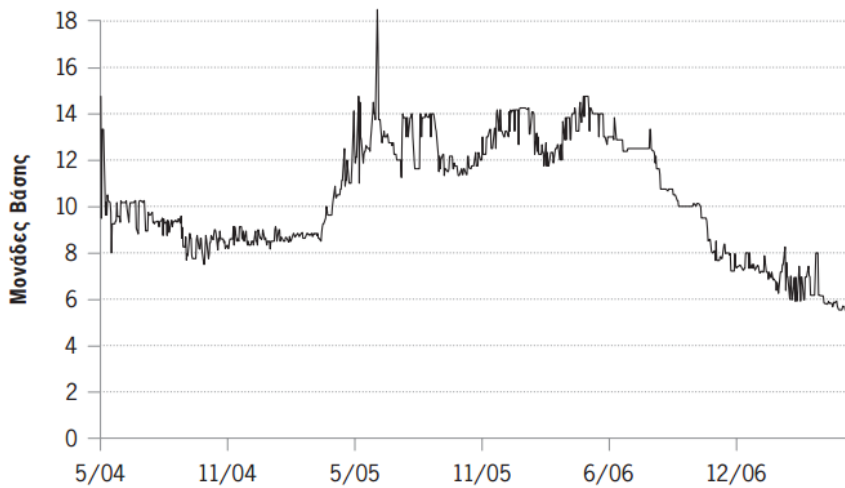
το πρώτο εξάμηνο του 2007 σημειώθηκε μεγάλη κινητικότητα, από μία κεφαλαιαγορά διψασμένη για νέους εκδότες με πλούσια περιθώρια στην Ευρώπη. Η χονδρική χρηματοδότηση των Ελληνικών Τραπεζών εκείνη την εποχή συνιστούσε κατά μέσο όρο το 12% του παθητικού τους, όταν στις λοιπές ανεπτυγμένες αγορές της Ευρώπης ξεπερνούσε το 28% κατά μέσο όρο, γεγονός που υπογραμμίζει τη συγκρατημένη εξάρτηση των Ελληνικών Τραπεζών σε χρηματοδότηση από το εξωτερικό. Η ψαλίδα αυτή έκλεινε σταδιακά, καθώς με τη διοχέτευση των ρευστών διαθέσιμων τους σε προσοδοφόρα πελατειακά δάνεια, οι Ελληνικές Τράπεζες ήταν υποχρεωμένες να συμπληρώσουν την παραδοσιακή βραχυχρόνια ρευστότητα λιανικής μορφής με μακροχρόνιο δανεισμό χονδρικής μορφής.⁷

Στις αρχές του 2007 τα Ελληνικά πιστωτικά περιθώρια συρρικνώθηκαν σε ιστορικά επίπεδα, προσεγγίζοντας τα επιτόκια αναφοράς Euribor πλέον 10-30 μονάδες βάσης για διαστήματα 2-5 έτη και το ασφάλιστρο που απαιτείτο να καταβληθεί για την επιμήκυνση της χρηματοδότησης άνω του έτους ήταν αμελητέο.

⁷

ΓΡΑΦΗΜΑ 3 Πιστωτικά Περιθώρια Ελληνικού Δημοσίου (CDS 5 ετών)

ΠΗΓΗ: Bloomberg, Alpha Bank

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Μέσα Πιστωτικά Περιθώρια Ελληνικών Τραπεζών (σε μονάδες βάσης)

	1 έτος	2 έτη	3 έτη	5 έτη	7 έτη	8-10 έτη
2000	45	60	65	80		
2001	30	45	50	75		
2002	30	40	40	90		
2003	10	25	35	65		
2004	10	30	45	60		
2005	10	15	25	35		
2006	15	18	21	27	30	32
2007	8	12	15	25	30	32

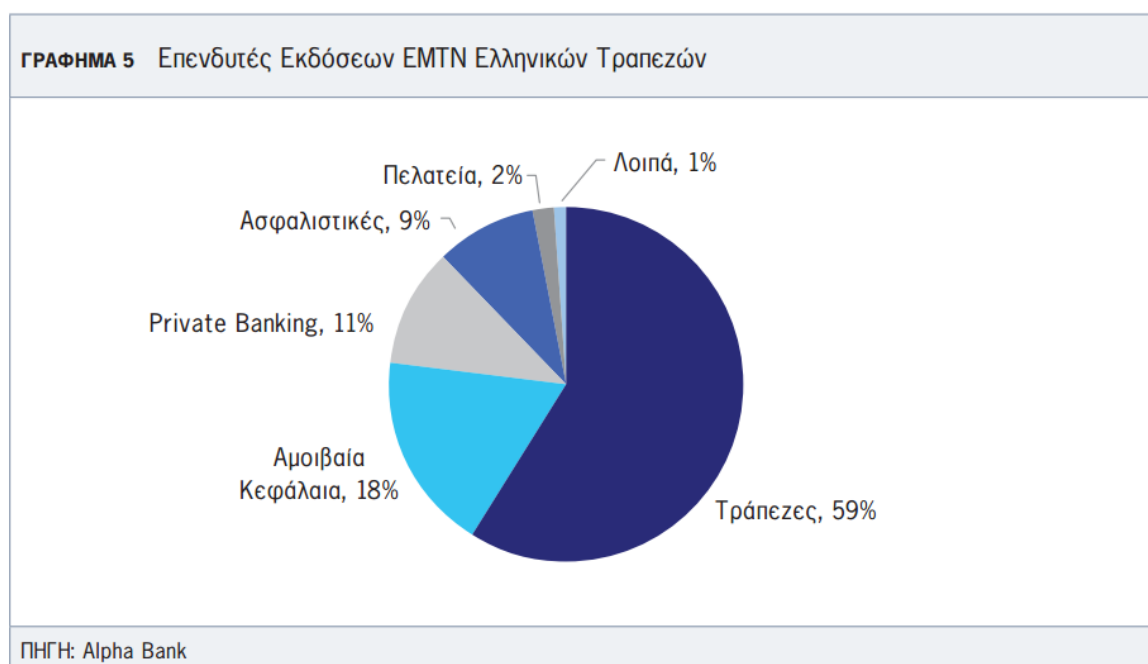
ΠΗΓΗ: Alpha Bank

Καθώς ωριμάζαν οι εκδόσεις χρέους των Ελληνικών Τραπεζών στις αγορές, διευρυνόταν η αναγνωρισιμότητά τους και σταθεροποιούντο οι καμπύλες περιθωρίων τους στη δευτερογενή αγορά. Οι Ελληνικές Τράπεζες ήταν έτοιμες να ενδυναμώσουν την παρουσία τους μέσω πιο μακροπρόθεσμων εκδόσεων και εναλλακτικών χαρακτηριστικών στις

εκδόσεις τους (ποσά, επιτόκια, δομή) σε μια προσπάθεια προσέγγισης τελικών επενδυτών, όπως αμοιβαία κεφάλαια, ασφαλιστικές εταιρείες, ταμεία και πελάτες private banking.

Οι προσδοκίες, για αναβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης των Ελληνικών Τραπεζών, σε συνδυασμό με τον ανταγωνισμό τους για πιο αποτελεσματική διαχείριση του κόστους δανεισμού, τις ωθούσε στην επιλογή κυρίως βραχυπρόθεσμων διαρκειών δανεισμού που περιόριζαν το περιθώριο κοντά σε μονοψήφιο αριθμό.

Το παρακάτω γράφημα απεικονίζει τους κατόχους των μεσοπρόθεσμων ομολογιών στην ευρωαγορά (EMTN), έκδοσης των Ελληνικών Τραπεζών.

Με σχετική καθυστέρηση όλες οι μεγάλες Ελληνικές Τράπεζες έλαβαν πρωτοβουλίες για τη διαφοροποίηση της επενδυτικής τους βάσης προς νέες αγορές και νέα προϊόντα. Ξεκίνησαν την επεξεργασία προτάσεων διεθνών οίκων για την είσοδό τους στην αγορά της Αμερικής, για την προσέλκυση πιστοποιημένων επενδυτών (QIB's - Qualified Investment Buyers). Ο αρχικός δισταγμός των Ελληνικών Τραπεζών για τη δραστηριοποίησή τους σε αυτή την αγορά, κάμφθηκε όταν οι ευρωπαϊκές αγορές εμφάνισαν σημάδια κορεσμού οριοθετώντας τη δυνατότητα απορρόφησης Ελληνικών κρατικών και Τραπεζικών ομολόγων και διευρύνοντας τα πιστωτικά περιθώριά τους, το δεύτερο εξάμηνο του 2007.

Ωστόσο, το φθινόπωρο του 2007 με τα προβλήματα της αγοράς των στεγαστικών δανείων των ΗΠΑ στις κεφαλαιαγορές, οι αγορές χαρακτηρίστηκαν από εσωστρέφεια, καθώς επλήγη

η εμπιστοσύνη των επενδυτών, απέναντι στις Τράπεζες, με αποτέλεσμα να αποφεύγουν την ανάληψη πιστωτικού κινδύνου εκτός των συνόρων των χωρών τους. Συνέπεια της κατάρρευσης της αγοράς των δομημένων χρηματοδοτήσεων (structured finance), ιδιαίτερα για τις Ελληνικές Τράπεζες, ήταν η αναβολή όλων των τιτλοποιήσεων, με αποτέλεσμα την αποθάρρυνση της αυτοχρηματοδότησης των στοιχείων του ενεργητικού. Αυτή η εξέλιξη μεταφράστηκε άμεσα σε συγκράτηση της πιστωτικής επέκτασής τους κατά περίπου 5% σε ετήσια βάση.

Στις αρχές του 2008, στην προσπάθειά τους για επιστροφή στις παραδοσιακές αγορές χρηματοδότησης, οι Ελληνικές Τράπεζες βρέθηκαν προ νέων δεδομένων. Η εμπιστοσύνη μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων βρισκόταν στο ναδίρ, λόγω της αβεβαιότητας για την ευρωστία τους μετά τα απόνερα των τοξικών προϊόντων.

Οι οίκοι πιστοληπτικής αξιολόγησης σπεύδουν να υποβαθμίσουν τις Τράπεζες εκτιμώντας ότι χωρίς κεφαλαιαγορές, η διάρκεια ζωής τους, προτού προκύψει ζήτημα εξυπηρέτησης ληξιπρόθεσμου δανεισμού περιορίζεται σε 4-6 μήνες κατά μέσο όρο.

Η διατραπεζική αγορά ήταν σχεδόν ανύπαρκτη και οι μόνες ζωντανές βραχυχρόνιες πηγές χρηματοδότησης ήταν ο δανεισμός τίτλων επί ενεχύρω (repos) και τα εμπορικά γραμμάτια (commercial paper). Τα repos παρείχαν ρευστότητα με περιθώρια περίπου 25 μ.β. άνω του Euribor για διαστήματα έως 1 έτος, ενώ τα εμπορικά γραμμάτια απευθύνονταν σε θεσμικούς επενδυτές που είχαν ως αποκλειστικό κριτήριο επένδυσης την τήρηση επενδυτικής διαβάθμισης (investment grade) στην πιστοληπτική αξιολόγηση.

Εν μέσω αυτών των εξελίξεων οι συνήθως αδρανείς καταθέτες-επενδυτές χάνουν κάθε εμπιστοσύνη στο Τραπεζικό Σύστημα. Σε όλη την Ευρώπη αναζητούνται τρόποι για τη διασφάλιση των πελατειακών καταθέσεων λιανικής φύσης. Αρχικά το πρόβλημα αντιμετωπίζεται με κρατικές εγγυήσεις ορισμένου ποσού ανά πελάτη-καταθέτη, προκειμένου να αποφευχθεί μαζική φυγή καταθέσεων από το Τραπεζικό Σύστημα.

Σε αυτό το σημείο ξεκινά μια ανάδρομη πορεία για τις Ελληνικές Τράπεζες σε σχέση με την πλειονότητα και από το γεγονός μάλιστα ότι η εξάρτηση των Ελληνικών Τραπεζών από την ΕΚΤ στις αρχές του 2010 υπερβαίνει τα ανεκτά όρια εν συγκρίσει με το μέγεθός τους (μέσος όρος 8,4% του ενεργητικού τους - μέσος όρος για τις ευρωπαϊκές τράπεζες 3,5%), στηλιτεύεται από αναλυτές, εποπτικές αρχές και οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης. Ταυτόχρονα, η Ελληνική Οικονομία εισέρχεται σε περιπέτειες με την αποκάλυψη ενός τεράστιου δημοσιονομικού προβλήματος που συμπαρασύρει τα πάντα στην απαξίωση.

Εύλογα, η διεθνής κοινότητα ανησυχεί για τη βιωσιμότητα του Τραπεζικού Συστήματος στην Ελλάδα, όταν χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα υψηλό κόστος χρηματοδοτικής πρώτης ύλης, όπως είναι οι καταθέσεις, και η εγγενής αδυναμία απομόχλευσης. Αυτό το δεδομένο, σε συνδυασμό με έναν καταιγισμό υποβαθμίσεων από τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης, τρέπει τους επενδυτές σε άτακτη φυγή από τη χώρα.

Όλα τα σχέδια των Ελληνικών Τραπεζών ανατρέπονται και οι εξελίξεις τις οδηγούν σε πλήρη εξάρτηση από την ΕΚΤ για το σύνολο της χρηματοδότησης με όχημα τις εγγυήσεις του Ελληνικού Δημοσίου για το οποίο υπάρχει ευνοϊκή μεταχείριση από την ΕΚΤ.

Και ενώ οι στρατηγικές επιλογές είναι περιορισμένες, η κατάσταση ξεφεύγει από κάθε έλεγχο όταν τίθεται θέμα χρεοκοπίας ή αναδιάρθρωσης του δημόσιου χρέους της χώρας, με αποτέλεσμα την οριστική φυγή διαφόρων ειδών καταθέσεων προς το εξωτερικό και την κάμψη των καταθέσεων στις θυγατρικές τράπεζες των ελληνικών ομίλων στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Πρόκειται για μια λαίλαπα αρνητικών εξελίξεων που δυναμιτίζει τη χρηματοδότηση των τραπεζών περαιτέρω, σε βαθμό που θέτει σε αμφιβολία τη δυνατότητα αποπληρωμής των χρεών τους. Από το σημείο αυτό και έπειτα η πορεία των Ελληνικών Τραπεζών είναι πλήρως συνυφασμένη με την εξέλιξη των οικονομικών και δημοσιονομικών θεμάτων που ταλανίζουν την Ελλάδα.

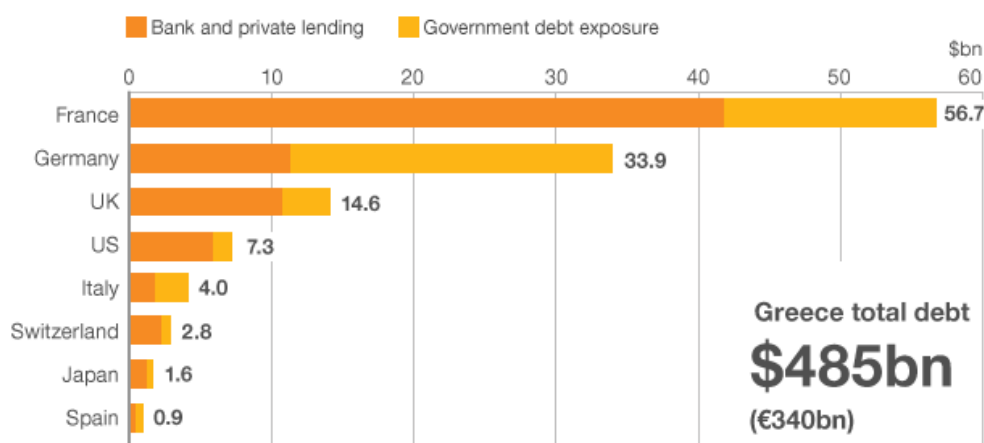
2.2. Τοποθετήσεις των Ελληνικών Τραπεζών σε τίτλους του Δημοσίου

Έχοντας αντιμετωπίσει επιτυχώς την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2007-2008, οι Ελληνικές Τράπεζες αύξησαν σημαντικά τις τοποθετήσεις τους σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου όταν αυτό άρχισε να αντιμετωπίζει προβλήματα χρηματοδότησης στις διεθνείς αγορές. Μετά το 2010, οι Ελληνικές Τράπεζες συνέβαλαν καθοριστικά στην αντιμετώπιση της κρίσης ρευστότητας του Δημοσίου απορροφώντας, σχεδόν πλήρως, όλες τις εκδόσεις των εντόκων γραμματίων, καθώς το ενδιαφέρον από άλλους επενδυτές ήταν μηδενικό.

Στο τέλος του 2011 οι Ελληνικές Τράπεζες και τα ασφαλιστικά ταμεία κατείχαν, συνολικά 70 δις ευρώ κρατικών ελληνικών ομολόγων. Οι τίτλοι που κατέχουν οι Ελληνικές Τράπεζες και λήγουν το 2014 ανέρχονται σε περίπου 22 δις ευρώ. Η Τράπεζα της Ελλάδας κατέχει σήμερα ελληνικά ομόλογα αξίας 5,1 δις ευρώ. Οι γαλλικές τράπεζες κατέχουν ομόλογα που ανέρχονται σε 14 δις ευρώ και λήγουν το 2014. Η ΕΚΤ, κατέχει ελληνικά ομόλογα αξίας 48 δις. ευρώ.

Οι εμπορικές τράπεζες ελέγχουν το 27% του Ελληνικού κρατικού χρέους, οι διαχειριστές κεφαλαίων, τα κρατικά επενδυτικά ταμεία και οι ξένες κεντρικές τράπεζες το 43%, η ΕΚΤ το 14% και το υπόλοιπο 16% ελέγχεται από την ΕΕ και το ΔΝΤ. Στο γράφημα (πηγή BIS) παρουσιάζονται οι χώρες με την μεγαλύτερη έκθεση σε ελληνικό χρέος. Με ανοιχτό πορτοκαλί χρώμα παρουσιάζεται η κρατική έκθεση και με σκούρο πορτοκαλί χρώμα η έκθεση των τραπεζών και του ιδιωτικού τομέα γενικότερα σε ελληνικά ομόλογα.

Countries most exposed to Greek debt

Source: BIS Quarterly Review

Στο τέλος Ιουνίου του 2011 οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των Ελληνικών Τραπεζών, εμφάνισαν υποχώρηση, που οφείλεται κυρίως στην επίδραση στα εποπτικά κεφάλαια από τις προβλέψεις εν όψει της εθελοντικής συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα (Private Sector Involment) (PSI) στην απομείωση του χρέους.

Στο τέλος του 2011, κυρίως οι Ελληνικές Τράπεζες και η Τράπεζα της Ελλάδας, αύξησαν τις επενδύσεις τους σε ελληνικά ομόλογα κατά 40 δις ευρώ, σε μια προσπάθεια να στηρίξουν το κράτος και την οικονομία.

Τα ελληνικά ομόλογα που εκδόθηκαν μετά το PSI (Μάρτιος 2012), είναι συνολικής αξίας 62 δισεκ. ευρώ και διαπραγματεύονται σήμερα στη δευτερογενή αγορά στο επίπεδο των 26 σεντς ανά ευρώ. Μετά το «κούρεμα» του Μαρτίου οι Ελληνικές Τράπεζες κατέχουν 16 με 17 δισεκ. ευρώ του χρέους, ενώ τα στοιχεία της European Banking Authority και της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών δείχνουν, ότι οι τράπεζες της Ευρωζώνης έχουν περιορίσει την έκθεσή τους στο ελληνικό χρέος κατά 92%, στα 1,9 δισεκ. ευρώ. Την ίδια

στιγμή οι ελληνικές ιδιωτικές ασφαλιστικές βρίσκονται με ομόλογα ύψους 1,41 δισεκ. ευρώ, ενώ τα Ταμεία κοινωνικής ασφάλισης διαθέτουν ομόλογα 5,5 δισεκ. ευρώ, έναντι 17 δισεκ. ευρώ σε σχέση με τα προ «κουρέματος» ομόλογα.

Εν τω μεταξύ, η αξία των νέων ελληνικών ομολόγων, που βρίσκεται στα χέρια των Ελλήνων ιδιωτών ομολογιούχων, εκτιμάται στα 600 εκατ. ευρώ, ενώ η συνολική αξία των ομολόγων που κατέχουν Ελληνικές Τράπεζες, Ταμεία, ασφαλιστικές εταιρείες, ιδιώτες και τράπεζες της Ευρωζώνης αγγίζει τα 26,5 δισεκ. ευρώ. Τα υπόλοιπα 35,5 δισεκ. ευρώ είναι στο χαρτοφυλάκιο ευρωπαϊκών ασφαλιστικών εταιρειών, τραπεζών και χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων εκτός Ευρωζώνης και hedge funds.⁸

Επίσης τον Δεκέμβριο του 2012, οι Ελληνικές τράπεζες συμμετείχαν στο πρόγραμμα της επαναγοράς με το 100% του χαρτοφυλακίου τους, συμβάλλοντας καθοριστικά στην επιτυχία της εκταμίευσης της δόσης των 44εκατ. Ευρώ. Οι Ελληνικές τράπεζες έχουν εισφέρει σχεδόν όλα τα ομόλογα που τους είχαν απομείνει, όπως ανέφερε ανώτερο τραπεζικό στέλεχος και πρόσθεσε, ότι ο ΟΔΔΗΧ (Ο οργανισμός διαχείρισης Δημοσίου Χρέους) πιθανώς θα συγκεντρώσει περίπου 31,5 δις.

2.3. Αποφυγή αλόγιστου δανεισμού προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά

Παρά τις όποιες υπερβολές που έχουν ενδεχομένως σημειωθεί, οι Ελληνικές Τράπεζες απέφυγαν να ακολουθήσουν πρακτικές αλόγιστης χρηματοδότησης των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων.

Με πρόσφατες δηλώσεις τους στο διεθνή τύπο, στελέχη της BlackRock τόνισαν τη θετική τους έκπληξη για τα ευρήματα της έρευνάς τους αναφορικά με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των δανειακών χαρτοφυλακίων των ελληνικών τραπεζών. Μεταξύ άλλων, δύο ανώτατα στελέχη της BlackRock σημειώνουν ότι οι ελληνικές τράπεζες δεν ακολούθησαν απερίσκεπτες πρακτικές δανεισμού, όπως συνέβη με τις τράπεζες των ΗΠΑ κατά την περίοδο δημιουργίας της «φούσκας» στην αγορά ακινήτων. Τονίζουν, επίσης, ότι οι Ελληνικές Τράπεζες ακολούθησαν πειθαρχημένες πολιτικές παροχής καταναλωτικών

8

4 - 27 Νοε 2012

Published in: [Οικονομία](#) Πηγή: www.reporter.gr

δανείων, ενώ τα επίπεδα μόχλευσης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα παραμένουν χαμηλότερα σε σχέση με άλλες ανεπτυγμένες οικονομίες.⁹

Όσον αφορά την χρηματοδότηση των επιχειρήσεων το 2008, η πιστωτική επέκταση προς τις επιχειρήσεις διαμορφώθηκε το Νοέμβριο του 2008 σε 940 εκατ. ευρώ και ο ετήσιος ρυθμός ανόδου του υπολοίπου της χρηματοδότησής τους επιβραδύνθηκε σε 22,2% από 24,1% τον προηγούμενο μήνα, αλλά ωστόσο παραμένει σε υψηλότερο επίπεδο από ό,τι το Δεκέμβριο του 2007 (20,6%).

Όσον αφορά την χρηματοδότηση των νοικοκυριών, η πιστωτική επέκταση ανήλθε το Νοέμβριο του 2008 σε 500 εκατ. ευρώ και ο ετήσιος ρυθμός ανόδου επιβραδύνθηκε σε 14,0%, έναντι 15,1% τον Οκτώβριο του 2008 και 22,4% το Δεκέμβριο του 2007.

Αναλυτικότερα, η καθαρή αύξηση των στεγαστικών δανείων ανήλθε σε 269 εκατ. ευρώ το Νοέμβριο του 2008, ενώ ο δωδεκάμηνος ρυθμός ανόδου τους παρουσίασε περαιτέρω επιβράδυνση (Νοέμβριος 2008: 12,3%, Οκτώβριος 2008: 13,7%).

Τα καταναλωτικά δάνεια παρουσίασαν καθαρή αύξηση κατά 233 εκατ. ευρώ, ενώ ο δωδεκάμηνος ρυθμός ανόδου τους επιβραδύνθηκε σε 17,8%, έναντι 19,1% τον Οκτώβριο του 2008.

Τέλος, τα "λοιπά" δάνεια προς τα νοικοκυριά σημείωσαν μικρή καθαρή μείωση κατά 2 εκατ. ευρώ το Νοέμβριο του 2008, αλλά ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής τους επιταχύνθηκε σε 10,8% (από 5,5% τον προηγούμενο μήνα) λόγω του σχετικά χαμηλού υπολοίπου το Νοέμβριο του 2007.

Τον Οκτώβριο του 2009, ο ετήσιος ρυθμός ανόδου της συνολικής χρηματοδότησης προς το σύνολο των εγχώριων επιχειρήσεων και των νοικοκυριών παρουσίασε περαιτέρω επιβράδυνση και διαμορφώθηκε σε 4,4%, από 5,4% το Σεπτέμβριο του 2009 έναντι 15,9% το Δεκέμβριο του 2008. Επιβράδυνση παρατηρήθηκε στην πιστωτική επέκταση τόσο προς τις εγχώριες επιχειρήσεις όσο και προς τα νοικοκυριά. Αναλυτικότερα, η χρηματοδότηση

9 Φ. Καραβίας, Π. Μονοκρούσος, Δ. Μαλλιαρόπουλος και Τ. Αναστασάτος « Οικονομία και Αγορές-Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας» (Μαΐος 2012).

προς τις εγχώριες επιχειρήσεις παρουσίασε τον Οκτώβριο του 2009 αρνητική καθαρή ροή 166 εκατ. ευρώ και ο ετήσιος ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης επιβραδύνθηκε σε 5,4% από 6,9% τον προηγούμενο μήνα (ενώ τον Δεκέμβριο 2008: 18,7%). Από την ανάλυση της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας προκύπτει ότι τον επισκοπούμενο μήνα επιβραδύνθηκε ο ετήσιος ρυθμός ανόδου της χρηματοδότησης προς όλους τους κλάδους, με εξαίρεση τους κλάδους του «τουρισμού», του «ηλεκτρισμού-φωταερίου-ύδρευσης», των «επικοινωνιών, μεταφορών πλην ναυτιλίας» και των «λοιπών», όπου επιταχύνθηκε. Ειδικότερα, με αρνητικό ρυθμό κινείται η πιστωτική επέκταση προς τη βιομηχανία για δεύτερο συνεχόμενο μήνα (Οκτώβριος 2009: -2,3%, Σεπτέμβριος 2009: -1,0%, Δεκέμβριος 2008: 15,8%). Με πολύ χαμηλούς, αλλά θετικούς ρυθμούς κινείται η πιστωτική επέκταση προς τις «κατασκευές» (Οκτώβριος 2009: 1,0%, Σεπτέμβριος 2009: 2,4%, Δεκέμβριος 2008: 35,2%) και τη «ναυτιλία» (Οκτώβριος 2009: 2,7%, Σεπτέμβριος 2009: 5,7%). Αντίθετα, ο ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης προς το εμπόριο παρά την επιβράδυνσή του, συνέχισε να κινείται σε υψηλότερο επίπεδο από ό,τι προς το σύνολο των επιχειρήσεων (Οκτώβριος 2009: 6,0%, Σεπτέμβριος 2009: 7,6%, Δεκέμβριος 2008: 19,5%).

Η καθαρή ροή χρηματοδότησης προς τα νοικοκυριά ανήλθε τον Οκτώβριο του 2009 σε 106 εκατ. ευρώ και ο ετήσιος ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης επιβραδύνθηκε σε 3,3%, έναντι 3,9% το Σεπτέμβριο του 2009 (Δεκέμβριος 2008: 12,8%).

Αναλυτικότερα, η καθαρή ροή των στεγαστικών δανείων ανήλθε σε 128 εκατ. ευρώ τον Οκτώβριο του 2009, ενώ ο δωδεκάμηνος ρυθμός ανόδου τους παρουσίασε μικρή επιβράδυνση (Οκτώβριος 2009: 4,0%, Σεπτέμβριος 2009: 4,3%, Δεκέμβριος 2008: 11,5%).

Τα καταναλωτικά δάνεια σημείωσαν καθαρή αρνητική ροή κατά 25 εκατ. ευρώ και ο δωδεκάμηνος ρυθμός ανόδου τους επιβραδύνθηκε σε 2,4%, έναντι 3,3% το Σεπτέμβριο του 2009 (Δεκέμβριος 2008: 16,0%).

Τέλος, το υπόλοιπο των "λοιπών" δανείων προς τα νοικοκυριά σημείωσε αύξηση κατά 3 εκατ. ευρώ τον Οκτώβριο του 2009, ενώ ο δωδεκάμηνος ρυθμός μεταβολής του επιβραδύνθηκε περαιτέρω σε -3,2% από -2,0% το Σεπτέμβριο 2009 (Δεκέμβριος 2008: 9,5%)

Τον Οκτώβριο του 2010 ο ετήσιος ρυθμός ανόδου της συνολικής χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα σημείωσε μικρή περαιτέρω επιβράδυνση και διαμορφώθηκε σε 1,0%, από 1,2% το Σεπτέμβριο του 2010 και 4,1% το Δεκέμβριο του 2009. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά τη μικρή μείωση του ετήσιου ρυθμού μεταβολής της χρηματοδότησης προς όλους τους επιμέρους τομείς.

Τον Οκτώβριο του 2011 ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της συνολικής χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα παρέμεινε αμετάβλητος στο -2,2% τον Οκτώβριο του 2011 (Δεκέμβριος 2010: 0,0%). Συνολικά, τον Οκτώβριο του 2011, η καθαρή ροή της χρηματοδότησης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα ήταν αρνητική κατά 510 εκατ. ευρώ (Οκτώβριος 2010: αρνητική καθαρή ροή 491 εκατ. ευρώ).

Τον Οκτώβριο του 2012 ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της συνολικής χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα τον Οκτώβριο του 2012 ήταν περισσότερο αρνητικός σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα (Οκτώβριος 2012: -4,8%, Σεπτέμβριος 2012: -4,5%). Η εξέλιξη όμως αυτή οφείλεται αποκλειστικά στην εξέλιξη της χρηματοδότησης των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και συνδέεται με ενδο-ομιλικές συναλλαγές των πιστωτικών ιδρυμάτων με θυγατρικές τους. Η καθαρή ροή της συνολικής χρηματοδότησης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα ήταν αρνητική κατά 1.037 εκατ. ευρώ (Οκτώβριος 2011: αρνητική καθαρή ροή 510 εκατ. ευρώ).

Ενώ ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής της συνολικής χρηματοδότησης του εγχώριου ιδιωτικού τομέα, το Νοέμβριο του 2012, ήταν λιγότερο αρνητικός σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα (Νοέμβριος 2012: -4,6%, Οκτώβριος 2012: -4,8%). Η καθαρή ροή της συνολικής χρηματοδότησης προς τον εγχώριο ιδιωτικό τομέα ήταν αρνητική κατά 722 εκατ. ευρώ (Νοέμβριος 2011: αρνητική καθαρή ροή 1.267 εκατ. ευρώ).¹⁰

Σύμφωνα με εκτιμήσεις τραπεζικών στελεχών, η τάση ανόδου των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα συνεχιστεί τουλάχιστον για το πρώτο εξάμηνο του νέου έτους, με τις όποιες τάσεις αποκλιμάκωσης να αναμένονται από το τέλος του τρέχοντος έτους.

10 Δελτίο Τύπου της Τραπέζης Ελλάδος για τα έτη 2008, 2009, 2010, 2011 και 2012

Όπως επισημαίνουν τραπεζικά στελέχη, τα δάνεια που έχουν ρυθμιστεί στον τομέα στεγαστικής και καταναλωτικής πίστης μεταξύ τραπεζών και δανειοληπτών από την αρχή της κρίσης, ξεπερνούν πλέον τις 800.000 σε αριθμό.

Πιο κάτω παραθέτω πίνακες με την μεταβολή στην χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών από το 12/2010-10/2012.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ(1) ΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

(Υπόλοιπα και καθαρές ροές σε εκατ. ευρώ)

	ΔΕΚ2010	ΑΥΓ.2011	ΣΕΠΤ.2011	ΟΚΤ.2011
I. ΣΥΝΟΛΟ				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	257.846	252.484	252.947	251.106
μηνιαία καθαρή ροή	244	-1.310	-1.059	-510
(%) 12μηνια μεταβολή	0,0%	-1,3%	-2,2%	-2,2%
II. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	123.244	121.352	122.680	121.670
μηνιαία καθαρή ροή	475	-690	-584	225
(%) 12μηνια μεταβολή	1,1%	0,5%	-0,9%	-0,4%
IIA. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	116.514	114.641	115.758	113.926
μηνιαία καθαρή ροή	100	-1.143	-107	-609
(%) 12μηνια μεταβολή	0,8%	0,1%	-0,7%	-0,9%
1. Γεωργία				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	2.060	2.002	2.024	2.018
(%) 12μηνια μεταβολή	1,1%	-3,4%	-4,2%	-4,7%
2. Βιομηχανία				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	24.269	25.096	23.907	23.884
(%) 12μηνια μεταβολή	-2,0%	1,8%	0,5%	0,3%
3. Εμπόριο				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	25.355	24.661	25.678	25.153
(%) 12μηνια μεταβολή	-3,5%	-5,9%	-5,3%	-5,5%
4. Τουρισμός				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	7.355	7.133	7.282	7.291
(%) 12μηνια μεταβολή	2,9%	-0,3%	-0,8%	-0,1%
5. Ναυτιλία				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	17.498	17.140	18.306	17.600
(%) 12μηνια μεταβολή	4,2%	0,7%	1,2%	1,0%
6. Κατασκευές				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	11.327	11.272	11.131	10.962

(%) 12μηνη μεταβολή	1,9%	0,1%	-2,1%	-2,8%
7. Ηλεκτρισμός - Φωταέριο - Ύδρευση				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	5.155	5.644	5.734	5.684
(%) 12μηνη μεταβολή	21,6%	18,2%	11,1%	12,4%
8. Μεταφορές πλην Ναυτιλίας				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	1.935	1.957	1.966	1.907
(%) 12μηνη μεταβολή	-9,2%	-10,8%	-11,9%	-9,0%
9. Λοιπά				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	21.561	19.736	19.730	19.427
(%) 12μηνη μεταβολή	4,1%	2,8%	1,4%	0,7%
IIΒ. ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ & ΛΟΙΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	6.730	6.711	6.922	7.744
μηνιαία καθαρή ροή	375	453	-477	833
(%) 12μηνη μεταβολή	8,2%	8,4%	-4,7%	7,6%
III. ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ & ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	16.483	15.846	15.713	15.529
μηνιαία καθαρή ροή	28	-143	-108	-180
(%) 12μηνη μεταβολή	0,3%	-4,0%	-5,1%	-5,7%
IV. ΙΔΙΩΤΕΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΜΗ ΚΕΡΑΟΣΚΟΠΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	118.119	115.286	114.554	113.907
μηνιαία καθαρή ροή	-259	-476	-367	-554
(%) 12μηνη μεταβολή	-1,2%	-2,9%	-3,1%	-3,6%
1. Στεγαστικά				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	80.507	79.575	79.170	78.869
μηνιαία καθαρή ροή	-48	-205	-119	-278
(%) 12μηνη μεταβολή	-0,3%	-2,1%	-2,1%	-2,4%
2. Καταναλωτικά (2)				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	35.081	33.885	33.680	33.385
μηνιαία καθαρή ροή	-268	-252	-132	-157
(%) 12μηνη μεταβολή	-4,2%	-6,6%	-6,5%	-6,7%
3. Λοιπά (2)				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	2.532	1.826	1.704	1.654
μηνιαία καθαρή ροή	57	-20	-116	-119
(%) 12μηνη μεταβολή	10,7%	26,7%	15,0%	4,2%

(1) Στα υπόλοιπα περιλαμβάνονται τα δάνεια και οι τοποθετήσεις σε εταιρικά ομόλογα, ανεξάρτητα από το αν έχουν τιτλοποιηθεί.

(2) Τον Αύγουστο του 2011 τα πιστωτικά ιδρύματα αναταξινόμησαν δάνεια από τα λοιπά στα καταναλωτικά.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ(1) ΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

(Υπόλοιπα και καθαρές ροές(2) σε εκατ. ευρώ)

	ΟΚΤ.2011	ΑΥΓ.2012	ΣΕΠ.2012	ΟΚΤ.2012
I. ΣΥΝΟΛΟ				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	251.106	233.035	231.818	230.674
Μηνιαία καθαρή ροή	-510	-1.046	-468	-1.037
(%) 12μηνι μεταβολή	-2,2%	-4,8%	-4,5%	-4,8%
II. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	121.670	111.011	110.320	109.599
Μηνιαία καθαρή ροή	225	-657	-158	-605
(%) 12μηνι μεταβολή	-0,4%	-5,3%	-4,9%	-5,6%
IIA. ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	113.926	104.016	103.419	102.850
Μηνιαία καθαρή ροή	-609	-474	-111	-328
(%) 12μηνι μεταβολή	-0,9%	-4,6%	-4,6%	-4,4%
1. Γεωργία				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	2.018	1.526	1.503	1.394
(%) 12μηνι μεταβολή	-4,7%	-8,4%	-8,5%	-7,7%
2. Βιομηχανία				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	23.884	21.976	22.011	22.142
(%) 12μηνι μεταβολή	0,3%	-5,3%	-4,2%	-4,3%
2.1 Ορυχεία και Λατομεία				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	733	683	672	675
(%) 12μηνι μεταβολή	-12,5%	-15,6%	-8,2%	-6,8%
2.2 Μεταποίηση				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	23.151	21.293	21.338	21.467
(%) 12μηνι μεταβολή	0,8%	-5,0%	-4,1%	-4,2%
3. Εμπόριο				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	25.153	22.674	22.641	22.351
(%) 12μηνι μεταβολή	-5,5%	-7,9%	-8,1%	-8,6%
4. Τουρισμός				

Υπόλοιπο χρηματοδότησης	7.291	7.349	7.326	7.306
(%) 12μηνη μεταβολή	-0,1%	-0,2%	-0,2%	-0,8%
5. Ναυτιλία				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	17.600	14.530	14.190	14.097
(%) 12μηνη μεταβολή	1,0%	-2,8%	-3,9%	-3,5%
6. Κατασκευές				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	10.962	10.227	10.146	10.322
(%) 12μηνη μεταβολή	-2,8%	-7,4%	-6,6%	-5,5%
7. Ηλεκτρισμός - Φωταέριο - Ύδρευση				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	5.684	5.927	5.944	6.049
(%) 12μηνη μεταβολή	12,4%	6,6%	6,6%	8,6%
8. Αποθηκεύσεις και Μεταφορές πλην Ναυτιλίας				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	1.907	1.121	1.135	1.123
(%) 12μηνη μεταβολή	-9,0%	-9,0%	-8,5%	-6,4%
9. Λοιπά				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	19.427	18.687	18.523	18.066
(%) 12μηνη μεταβολή	0,7%	-3,6%	-4,0%	-4,0%
9.1 Ενημέρωση και Επικοινωνία				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	3.099	2.965	2.885	2.894
(%) 12μηνη μεταβολή	9,9%	-0,7%	-5,3%	-5,0%
9.2 Διαχείριση Ακίνητης Περιουσίας				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	4.515	4.743	4.720	4.585
(%) 12μηνη μεταβολή	6,3%	5,0%	3,7%	-0,8%
9.3 Επαγγελματικές και Λοιπές Δραστηριότητες				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	3.350	2.881	2.873	2.733
(%) 12μηνη μεταβολή	2,2%	-19,3%	-14,8%	-11,9%
9.4 Λοιποί Κλάδοι				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	8.463	8.099	8.046	7.853
(%) 12μηνη μεταβολή	-3,5%	-1,5%	-3,1%	-2,3%
ΙΙΒ. ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	7.744	6.995	6.902	6.749
Μηνιαία καθαρή ροή	833	-184	-47	-277
(%) 12μηνη μεταβολή	7,6%	-17,0%	-10,2%	-23,5%
ΙΙΙ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ & ΑΤΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ				
Υπόλοιπο χρηματοδότησης	15.529	13.954	13.957	13.854
Μηνιαία καθαρή ροή	-180	-42	2	-104

(%) 12μηνιαία μεταβολή	-5,7%	-4,7%	-4,1%	-3,6%
------------------------	-------	-------	-------	-------

**IV. ΙΔΙΩΤΕΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΜΗ
ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ**

Υπόλοιπο χρηματοδότησης	113.907	108.070	107.541	107.221
Μηνιαία καθαρή ροή	-554	-347	-312	-328
(%) 12μηνιαία μεταβολή	-3,6%	-4,2%	-4,2%	-4,1%

1. Στεγαστικά

Υπόλοιπο χρηματοδότησης	78.869	75.482	75.098	74.897
Μηνιαία καθαρή ροή	-278	-266	-201	-212
(%) 12μηνιαία μεταβολή	-2,4%	-3,6%	-3,7%	-3,7%

2. Καταναλωτικά

Υπόλοιπο χρηματοδότησης	33.385	30.776	30.634	30.509
Μηνιαία καθαρή ροή	-157	-92	-109	-123
(%) 12μηνιαία μεταβολή	-6,7%	-5,3%	-5,3%	-5,2%

3. Λοιπά

Υπόλοιπο χρηματοδότησης	1.654	1.811	1.809	1.815
Μηνιαία καθαρή ροή	-119	11	-1	7
(%) 12μηνιαία μεταβολή	4,2%	-12,4%	-6,6%	0,8%

(1) Στα υπόλοιπα περιλαμβάνονται τα δάνεια και οι τοποθετήσεις σε εταιρικά ομόλογα, ανεξάρτητα από το αν έχουν τιτλοποιηθεί.

(2) Οι καθαρές ροές και οι ρυθμοί μεταβολής υπολογίζονται αφού ληφθούν υπόψη οι αναταξινόμησεις και μεταβιβάσεις δανείων/εταιρικών ομολόγων, οι διαγραφές, καθώς και οι συναλλαγματικές διαφορές.¹¹

2.4. Η κρίση χρέους του Ελληνικού Δημοσίου και οι επιπτώσεις στις Τράπεζες

Παρά την τρέχουσα οικονομική συγκυρία, η οποία είναι ιδιαίτερα επιβαρυνμένη λόγω της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης που εκδηλώθηκε από το καλοκαίρι του 2007 και εντάθηκε από τον Αύγουστο του 2008, πλήττοντας το σύνολο των οργανωμένων αγορών ανά την υφήλιο, οι Ελληνικές Τράπεζες εξακολουθούν να διατηρούν την έμπρακτη

¹¹ 28/11/2012 - Τραπεζική χρηματοδότηση του εγχώριου ιδιωτικού τομέα: Οκτώβριος 2012-Δελτίο Τύπου Τραπεζής Ελλάδος

εμπιστοσύνη των επενδυτών, κάθε κατηγορίας, ως προς τις επιχειρηματικές επιλογές τους, την αποτελεσματικότητά τους, την εξωστρέφεια την οποία έχουν επιδείξει και συνεχίζουν να επιδεικνύουν με συνέπεια, καθώς και τις προοπτικές περαιτέρω οργανικής ανάπτυξης και κερδοφορίας.

Στα μέσα του 2010 και μετά τις αποκαλύψεις ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ελλάδας έκλεισε για το 2009 σε επίπεδα πολύ πάνω από αυτά που θα καθιστούσαν το δημόσιο χρέος βιώσιμο, η Ελληνική Κυβέρνηση αδυνατούσε να δανειστεί με λογικά επιτόκια από τις αγορές για τη χρηματοδότηση του τρέχοντος δημοσιονομικού ελλείμματος και την αναχρηματοδότηση του χρέους. Αποτέλεσμα ήταν ο άμεσος κίνδυνος χρεωκοπίας και στάσης πληρωμών του Ελληνικού Δημοσίου. Η προσπάθεια της κυβέρνησης να ανακτήσει την αξιοπιστία της χώρας στις διεθνείς αγορές και να πετύχει μείωση των επιτοκίων οδήγησε σε λήψη μέτρων μείωσης των δαπανών, τα οποία δεν κατάφεραν να ανατρέψουν το αρνητικό κλίμα. Κατόπιν αυτών η Ελλάδα κατέφυγε στη βοήθεια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (Δ.Ν.Τ.), της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) και της [Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας](#) (Ε.Κ.Τ.) ή αλλιώς Τρόϊκα, που συγκρότησαν από κοινού μηχανισμό βοήθειας για την Ελλάδα. Η ανακοίνωση της προσφυγής στον μηχανισμό στήριξης έγινε στις 23 Απριλίου 2010. Η χρηματοδότηση από τον μηχανισμό στήριξης έγινε υπό τους όρους ότι η Ελλάδα θα λάβει μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής και δημοσιονομικής εξυγίανσης. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύχθηκε ο άμεσος κίνδυνος χρεωκοπίας της Ελλάδας, που θα είχε πιθανές ανεξέλεγκτες συνέπειες και για όλη τη ζώνη του ευρώ. Η Ελληνική οικονομία συνέχισε να βρίσκεται σε κατάσταση δημοσιονομικής ανισορροπίας και το επόμενο διάστημα με αποτέλεσμα ένα χρόνο μετά, τον Ιούνιο του 2011, η κυβέρνηση να καταφύγει στην ψήφιση του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, που περιλάμβανε νέα μέτρα λιτότητας και περικοπές. Επίσης τέθηκε θέμα αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας και αναδιάρθρωσης ή «κουρέματος» του χρέους με σκοπό τη μακροπρόθεσμη μείωση του χρέους σε βιώσιμα επίπεδα.

Στα 150 δισ. ευρώ ανέρχεται η συνολική χρηματοδότηση που έχει λάβει μέχρι σήμερα η Ελλάδα από τα κράτη της ευρωζώνης και το ΔΝΤ στο πλαίσιο των δύο μηχανισμών στήριξης της χώρας. Από τη δανειακή σύμβαση που η χώρα συνολολόγησε στα μέσα Μαΐου 2010 συνολικού ύψους 110 δισ. ευρώ και τη δεύτερη σύμβαση ύψους 130 δισ. ευρώ που

υπογράφηκε το Φεβρουάριο 2012 έχει εκταμιευθεί το 63% περίπου, ήτοι 150 δισ. ευρώ και το ποσό που απομένει είναι 90 δισ. ευρώ. Από αυτά τα 90 δισ. ευρώ, τα 60 δισ. ευρώ αφορούν στο δεύτερο δάνειο και τα 30 δισ. ευρώ στο πρώτο δάνειο των 110 δισ. ευρώ που δεν είχε εκταμιευθεί στο σύνολό του. 12

Σύμφωνα με τους Financial Times, προκύπτει ότι εάν χρειαστεί και τρίτο πακέτο η Ελλάδα αυτό θα αγγίξει τα 26,3 δισ. ευρώ.

Η συμφωνία, η οποία επετεύχθη ανάμεσα στην Ελλάδα και τους ιδιώτες πιστωτές, προβλέπει την απομείωση κατά 53,5% της αρχικής αξίας των ομολόγων που κατέχουν, η οποία αντιστοιχεί σε κούρεμα του ελληνικού χρέους κατά 107 δισεκατομμύρια ευρώ. Οι πραγματικές απώλειες που θα υποστούν οι ιδιώτες πιστωτές θα ξεπεράσουν το 70%. Οι πιστωτές θα λάβουν νέους ελληνικούς ομολογιακούς τίτλους για το 31,5% της αρχικής αξίας και βραχυπρόθεσμους τίτλους που θα εκδοθούν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας για το 15% και το υπόλοιπο 53,5% της αρχικής αξίας των ομολόγων θα απολεσθεί. Οι ιδιώτες πιστωτές θα λάβουν επίσης συμπληρωματικούς τίτλους, η απόδοση των οποίων θα είναι συνδεδεμένη με την οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας, και κατά συνέπεια θα αυξηθεί εάν η οικονομική κατάσταση της Ελλάδας βελτιωθεί ταχύτερα από τα προβλεπόμενα.

Από την εξέλιξη του PSI (Private Sector Involvement, δηλαδή την εθελοντική συμμετοχή τραπεζών στη ρύθμιση του χρέους) εξαρτάται η κατάσταση του εγχώριου τραπεζικού συστήματος τόσο στα κεφάλαια όσο και στη ρευστότητα. Μετά την ολοκλήρωση της απομείωσης των Ελληνικών ομολόγων οι Ελληνικές Τράπεζες ενέγραψαν στα αποτελέσματα χρήσης 2011, συνολικές ζημιές 28 δισ. ευρώ.

Συγκεκριμένα σε 12,3 δισ. ευρώ ανήλθε η συνολική ζημία του Ομίλου της Εθνικής Τράπεζας στην χρήση του 2011. Ειδικότερα, οι λειτουργικές ζημιές του Ομίλου της ΕΤΕ το 2011 ανήλθαν σε 289 εκατ. ευρώ. Λαμβανομένης υπόψη της ζημίας ύψους 10, 7 δισ. ευρώ, μετά την αφαίρεση μικρού μέρους των αναλογούντων αναβαλλόμενων φόρων από την ανταλλαγή των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου (PSI+), την απομείωση απαιτήσεων από το Ελληνικό Δημόσιο που δεν συμπεριελήφθησαν στο PSI+ και λοιπές έκτακτες απομειώσεις και προβλέψεις ύψους 1,3 δισ. ευρώ εκατ. η συνολική ζημία του Ομίλου ανήλθε σε 12,3 δισ. ευρώ.

12 www.οικονομία.gr

Η Εθνική Τράπεζα θα συνεχίσει την προσπάθειά της να ενισχύσει την κεφαλαιακή της επάρκεια, περιορίζοντας ταυτόχρονα την ανάγκη κρατικής στήριξής της με την εφαρμογή σειράς δράσεων, τόνισε ο τότε Δ/νων Σύμβουλος κ. Α. Ταμβακάκης, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται: Η πώληση μειοψηφικού πακέτου της Finansbank, διερευνάται δυνατότητα πώλησης μειοψηφικού πακέτου της υπό ίδρυση νέας θυγατρικής NBG International, υπό την ομπρέλα της οποίας θα περάσουν οι θυγατρικές του ομίλου της Εθνικής στη ΝΑ Ευρώπη (πλην της Τουρκίας), καθώς και πώλησης του ξενοδοχειακού συγκροτήματος του Αστέρα, η περαιτέρω επαναγορά στοιχείων παθητικού και η βέλτιστη διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού της. Ως αποτέλεσμα αυτών των δράσεων, η Εθνική Τράπεζα θα παραμείνει ο βασικός πόλος ισχύος και σταθερότητας του εγχώριου τραπεζικού συστήματος, ικανός να προσελκύσει τα απαραίτητα ιδιωτικά κεφάλαια στη διαδικασία της ανακεφαλαιοποίησης, επισήμανε ο κ. Ταμβακάκης.

Στα 3,81 δισ. ευρώ διαμορφώθηκαν οι ζημιές που κατέγραψε το 2011 και η Alpha Bank, εξαιτίας κυρίως της συμμετοχής της στο PSI, σύμφωνα με ανακοίνωση της τράπεζας. Όπως εκτιμά η τράπεζα τα κεφάλαια που θα αντλήσει από το ταμείο χρηματοπιστωτικής σταθερότητας θα φτάσουν τα 1,9 δισ. ευρώ, με αποτέλεσμα ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας να διαμορφωθεί στο 9,8% υπερκαλύπτοντας τους δείκτες που έχει θέσει η Τράπεζα της Ελλάδος.

Σε 5,5 δισ. ευρώ ανήλθαν οι συνολικές ζημιές μετά από φόρους του ομίλου της Eurobank το 2011, εκ των οποίων 4,6 δισ. ευρώ προέρχονται από το PSI και 856 εκατ. ευρώ από λοιπές έκτακτες προσαρμογές.

Όπως αναφέρεται στην σχετική ανακοίνωση, η ολοκλήρωση της πώλησης της Polbank EFG και της Eurobank Tekfen βελτιώνει τη Ρευστότητα περίπου κατά 3,5 δισ. ευρώ και ισοδυναμεί με ενίσχυση των Βασικών Κυρίων Κεφαλαίων κατά 1 δισ. ευρώ, συνυπολογιζομένης της επαναγοράς υβριδικών τίτλων και τίτλων μειωμένης εξασφάλισης κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012.

Σε 6,3 δισ. ευρώ διαμορφώθηκαν οι ζημιές του ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς το 2011. Πιο συγκεκριμένα, συμπεριλαμβανομένης της επίπτωσης του PSI μετά από φόρους, τα αποτελέσματα μετά από φόρους από συνεχιζόμενες δραστηριότητες αναλογούνται στους

μετόχους της Τράπεζας Πειραιώς διαμορφώθηκαν σε ζημιές 6,6 δισ. ευρώ. Το καθαρό συγκεντρωτικό συνολικό εισόδημα του 2011, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και η αποτίμηση του «Διαθέσιμου προς Πώληση» χαρτοφυλακίου που επηρέασε την Καθαρή Θέση, διαμορφώθηκε σε ζημιές 6,3 δισ. ευρώ.

Σε 249,8 εκατ. ευρώ, ανήλθαν οι ζημιές (αποτελέσματα προ φόρων), για το 2011 για τον όμιλο της Attica Bank, έναντι κερδών 3 εκατ. ευρώ στο αντίστοιχο δωδεκάμηνο του 2010, λόγω της επιβάρυνσης των αποτελεσμάτων της περιόδου με την πρόβλεψη απομείωσης των ομολόγων του ελληνικού δημοσίου που διενεργήθηκε μετά τη συμμετοχή της Τράπεζας στο PSI και την δημιουργία επισφαλών απαιτήσεων.

	Τράπεζες			Τραπεζικοί όμιλοι		
	Ιαν.-Σεπτ. 2010	Ιαν.-Σεπτ. 2011	Μεταβολή (%)	Ιαν.-Σεπτ. 2010	Ιαν.-Σεπτ. 2011	Μεταβολή %
Λειτουργικά έσοδα	6.465	6.545	1,2	10.160	9.890	-2,7
Καθαρά έσοδα από τόκους	6.094	6.002	-1,5	8.807	8.436	-4,2
- Έσοδα από τόκους	12.654	13.595	7,4	16.142	16.765	3,9
- Έξοδα τόκων	6.559	7.593	15,8	7.335	8.329	13,5
Καθαρά έσοδα από μη τοκοφόρες εργασίες	371	543	46,3	1.353	1.454	7,5
- Καθαρά έσοδα από προμήθειες	857	617	-28,0	1.402	1.175	-16,2
- Έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις	-617	-372	-	-324	-204	-
- Λοιπά έσοδα	131	298	127,6	275	483	75,7
Λειτουργικά έξοδα	4.134	3.839	-7,1	5.909	5.591	-5,4
Δαπάνες προσωπικού	2.480	2.279	-8,1	3.412	3.184	-6,7
Διοικητικά έξοδα	1.381	1.297	-6,1	2.004	1.891	-5,6
Αποσβέσεις	231	254	10,0	439	461	5,1
Λοιπά έξοδα	42	9	-78,9	53	56	4,3
Καθαρά έσοδα (λειτουργικά έσοδα – λειτουργικά έξοδα)	2.331	2.707	16,1	4.251	4.299	1,1
Προβλέψεις για τον πιστωτικό κίνδυνο	3.874	5.245	35,4	4.678	6.178	32,1
Προβλέψεις για τη Συμμετοχή του Ιδιωτικού Τομέα ¹		5.926	-		6.264	-
Κέρδη /ζημιές από συμμετοχές			-	-12	-53	-
Κέρδη προ φόρων	-1.542	-8.465	-	-439	-8.195	-
Φόροι	178	-1.052	-	439	-924	-310,5
Κέρδη μετά από φόρους	-1.720	-7.413	-	-878	-7.271	-

πίνακας συνολικών αποτελεσμάτων των Ελληνικών τραπεζών 9/2010-9/2011

Σημειώνεται επίσης ότι οι ελληνικές τράπεζες συμμετείχαν στο εθελοντικό πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων με ποσό ομολόγων και ομολογιακών δανείων περίπου €50 δις, δηλαδή 25% της συνολικής περιμέτρου του προγράμματος, γεγονός που βοήθησε καθοριστικά στην επιτυχία του PSI και στο υψηλό τελικό ποσοστό συμμετοχής σε αυτό 96,6%. Τέλος, οι τράπεζες προσέφεραν στη Δημοκρατία της Φινλανδίας τις απαραίτητες εγγυήσεις για τη συμμετοχή της τελευταίας στο 2^ο χρηματοδοτικό πακέτο για την Ελλάδα, προϋπόθεση απαραίτητη για την ομαλή εξέλιξη του PSI και του συνολικού προγράμματος δανεισμού. Το ποσό των 311.000.000 ευρώ κατέβαλε η χώρα μας τον Απρίλιο του 2012 στη Φινλανδία ως εγγύηση για τη συνεισφορά της σκανδιναβικής χώρας στο νέο πακέτο

διάσωσης της Ελλάδας. Την καταβολή των εγγυήσεων έγινε μέσω της Εθνικής Τράπεζας, της Alpha Bank, της Eurobank και της Τράπεζας Πειραιώς.

Πρόκειται για την πρώτη δόση των εγγυήσεων ύψους 925.000.000 ευρώ που θα πληρώσει σταδιακά η Ελλάδα για να μετέχει η σκανδιναβική χώρα με περίπου 2,5 δισ. στο νέο δάνειο που θα πάρουμε από την τρόικα ύψους 130 δισ. ευρώ.

Ως «αντάλλαγμα» η Φινλανδία θα πληρώσει προκαταβολικά το μερίδιό της για την κεφαλαιακή ενίσχυση του Μηχανισμού Διάσωσης της Ελλάδας. Η Φινλανδία θα επιστρέψει την εγγύηση με τόκο στην Ελλάδα, από τη στιγμή που θα ξεπληρωθεί το δάνειο που πήραμε από την τρόικα. Εάν υπάρξουν κέρδη από την επένδυση των 925.000.000 ευρώ, λένε οι Φινλανδοί, τότε θα δοθούν στην Ελλάδα μαζί με το αρχικό ποσό.

2.5. Ισολογισμοί κυριότερων (συστημικών) Τραπεζών και υπολογισμοί αριθμοδεικτών κατά τα έτη 2009 , 2010 και 2011

Παρακάτω παραθέτω τους ισολογισμούς των (4) κυριότερων Τραπεζών (οι ισολογισμοί ελήφθησαν από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών) και με την βοήθεια των αριθμοδεικτών (ρευστότητας, αποδοτικότητα, διαρθρώσεως κεφαλαίων και βιωσιμότητας) θα προσδιορίσουμε τις αποκλίσεις στα οικονομικά μεγέθη των Τραπεζών, πριν την κρίση, μετά την κρίση και κατά την διάρκεια της.

1. Για την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

ΤΑ ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	EURO 31/12/2011	EURO 31/12/2010	EURO 31/12/2009
ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΓΙΑ	482	529	506
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΓΙΩΝ ΜΕΙΟΝ	1.400	1.354	1.276
ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ			
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	918	825	769
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ ΚΡΑΤΙΚΑ ΚΑΙ	8.467	8.423	8.092
ΑΛΛΑ ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ ΑΠΑΙΤ. ΚΑΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ	12.544	14.670	14.567

ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΑΠΑΙΤ. ΚΑΤΑ ΠΕΛΑΤΩΝ	8.026	7.091	5.882
(ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ) ΤΑΜΕΙΟ-ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	52.891	58.244	58.130
ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡ. ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΟΙΠΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	1.567	5.070	2.074
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	3.331	2.279	1.969

ΣΥΝΟΛΟ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	87.308	96.305	91.220
--------------------	---------------	---------------	---------------

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	1.066-	8.780	8.224
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	6.138	5.138	3.393
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	3.441	3.642	4.831
ΚΕΡΔΗ ΕΙΣ ΝΕΟΝ – ΖΗΜΙΕΣ	10.644-	0	0
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	2.333	124	173
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ			

ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡ. ΠΡΟΣ ΠΕΛΑΤΕΣ	33.871	28.869	18.391
---------------------------------	--------	--------	--------

(ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ) ΥΠΟΧΡΕΩΣ. ΑΠΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ	44.025	52.471	58.081
---	--------	--------	--------

ΤΙΤΛΟΥΣ ΛΟΙΠΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	5.984	4.586	3.899
-------------------------------	-------	-------	-------

ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	2.160	1.474	2.452
-----------	-------	-------	-------

ΣΥΝΟΛΟ

ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	87.308	96.305	91.220
------------------	---------------	---------------	---------------

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΧΡΗΣΕΩΣ	31/12/2011	31/12/2010	31/12/2009
ΕΣΟΔΑ	3.765	3.508	3.677
ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	1.436	1.080	1.446
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ			

ΕΡΓΑΣΙΩΝ	2.330	2.429	2.231
----------	-------	-------	-------

ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ

ΕΣΟΔΑ ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ	11	201	477
ΕΞΟΔΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ	11.978	1.831	1.411
ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ	9.637-	798	1.297
----- ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΣΥΝΟΛΟ	3.408	1.045	794
ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ	90	87	100

ΚΕΡΔΟΣ ΠΡΟ

ΦΟΡΟΥ

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	13.136-	334-	404
=====	=====	=====	=====
ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	991	27-	179-
=====	=====	=====	=====

Καθαρό αποτέλεσμα

Μετά από φόρους	12.145-	361-	225
------------------------	----------------	-------------	------------

Για το Κεφάλαιο Κίνησης : Κυκλοφορούν Ενεργητικό – Υποχρεώσεις (βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες)

Για το 2009 : $(14.567 + 5.882 + 58.130 + 2.074 + 1.969) - (18.391 + 58.081 + 3.899 + 2.452) = 82.622 - 82.823 = -201$ (αρνητικό)

Για το 2010: $(14.670 + 7.091 + 58.243 + 5.070 + 2.279) - (28.869 + 52.471 + 4.586 + 1.473) = 87.353 - 87.399 = -46$ (αρνητικό)

Για το 2011 : $(12.544 + 8.026 + 52.891 + 5.985 + 2.160) - (33.871 + 44.025 + 5.984 + 2.160) = 81.606 - 86.040 = -4.434$ (αρνητικό Κ/Κ)

Το Κ/Κ δείχνει ότι η Τράπεζα δεν έχει επάρκεια διαθεσίμων για να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της και αυτή η μη ύπαρξη διαθεσίμων μεγαλώνει ακόμη περισσότερο, μετά την κρίση, όπου φαίνονται οι επιπτώσεις της και η σημαντική έλλειψη ρευστότητας της Τράπεζας.

Αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας: Απαιτήσεις + Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Για το 2009 : $5.882 + 58.130 + 2.074 + 1.969 / 18.391 + 58.081 + 3.899 + 2.452 = 68.055 / 82.823 = 0,82$

Για το 2010: $7.092 + 58.243 + 5.070 + 2.279 / 28.869 + 52.471 + 4.586 + 1.474 = 72.684 / 87.400 = 0,83$

Για το 2011 : $8.026 + 52.891 + 1.567 + 3.331 / 33.871 + 44.025 + 5.984 + 2.160 = 65.815 / 86.040 = 0,76$

Ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας είναι μικρότερος της μονάδας (και στις τρεις χρήσεις) και δείχνει ότι τα ρευστοποιήσιμα στοιχεία της Τράπεζας δεν επαρκούν προκειμένου να καλύψουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις της και είναι εξαρτώμενη για την μελλοντική παροχή υπηρεσιών προκειμένου να εξασφαλίσει επαρκή ρευστότητα.

**Αριθμοδείκτης καθαρού Περιθωρίου ή καθαρού κέρδους (Net profit Margin) = 100X
Καθαρά Κέρδη Χρήσης / καθαρές Πωλήσεις**

Για το 2009 : $100X 225 / 2.636 = 100X 0,085 = 8,5\%$

Για το 2010: $100X (361) / 2.112 = 100 X (-0,170) = - 17\%$

Για το 2011: $100X (12.145) / 2.307 = 100X (-5,26) = -526\%$

Πρόκειται για ένα αριθμοδείκτη πολύ σημαντικό διότι τόσο η Διοίκηση της επιχείρησης όσο και πολλοί αναλυτές βασίζουν τις προβλέψεις τους για τα μελλοντικά αποτελέσματα της επιχείρησης επί του ποσοστού καθαρού κέρδους και επί του ύψους των πωλήσεων. Το ποσοστό καθαρού κέρδους κατά τη χρήση του 2009 είναι θετικό αλλά χαμηλό και κατά τα έτη 2010 και 2011 το ποσοστό είναι αρνητικό, οπότε φαίνονται και ποιά θα είναι τα αποτελέσματα της Τράπεζας.

**Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων κεφαλαίων = 100 X Καθαρά λειτουργικά Κέρδη
/ Σύνολο Ιδίων κεφαλαίων**

Για το 2009: $100 X 225 / 8.224 = 100 X 0,027 = 2,7\%$

Για το 2010: $100 X (361) / 8.780 = 100 X (-0,041) = - 4,1\%$

Για το 2011 : $100 X (12.145) / (1.065) = 100 x(-11, 40) = -1.140\%$

Είναι ο αριθμοδείκτης, που παρουσιάζει το αποτέλεσμα της Τράπεζας (κέρδος ή ζημιά) , όπου κατά τη χρήση του 2009 φαίνεται ότι υπήρχε μικρό περιθώριο κέρδους, ενώ κατά τις χρήσεις 2010 και 2011 τα αποτελέσματα ήταν αρνητικά λόγω της υφιστάμενης κρίσης.

Αριθμοδείκτης Οικονομικής Μόχλευσης : Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων/

Αποδοτικότητα Συνολικά Απασχ. Κεφαλαίων

Για το 2009: $(2,7\% / 225 / (8.224 + 18.391 + 58.081 + 3.899 + 2.452)) = 100 \times [(2,7\% / 225 / 91.047)] = (2,7\% / 0,24\%) = (2,7\% / 0,025\%) = 11,25\%$

Για το 2010: $-4,1\% / ((361-) / 8.780 + 28.869 + 52.471 + 4.586 + 1.474) = -4,1\% / (-361) / 96.180 = -4,1\% / 0,00277 = -4,1\% / = -6,9\% / -0,277\% = -24,90\%$

Για το 2011: $-1.140\% / (12.145-) / (1.066-) + 33.871 + 44.025 + 5.984 + 2.160) = -1.140\% / (12.145 -) / 84.974 = -1.140\% / (-0,1419) = -1.140\% / -14,29\% = -79,77\%$

Ο αριθμοδείκτης μετρά τη επίδραση των ξένων κεφαλαίων στα αποτελέσματα της Τράπεζας, που όπως φαίνεται η επίδραση τους είναι αρνητική.

Αριθμοδείκτης Δανειακών Κεφαλαίων: 100 X (Ξένα Κεφάλαια / Συνολικά κεφάλαια)

Για το 2009: $18.391 + 58.081 + 3.899 + 2.452 / 91.046 = 82.823 / 91.046 = 0,9096 \times 100 = 90,96\%$

Για το 2010: $28.869 + 52.471 + 4.586 + 1.474 / 8.780 + 28.869 + 52.471 + 4.586 + 1.474 = 87.400 / 96.180 = 0,9087 \times 100 = 90,87\%$

Για το 2011: $33.871 + 44.025 + 5.984 + 2.160 / (1.065-) + 33.871 + 44.025 + 5.984 + 2.160 = 86.040 / 84.975 = 1,012 \times 100 = 101,2$

Το ποσοστό των ξένων κεφαλαίων είναι σημαντικά αυξημένο και κατά την τελευταία χρήση η ύπαρξη ιδίων κεφαλαίων είναι ανύπαρκτη.

Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Δανειακά Κεφάλαια = Ίδια Κεφάλαια / Ξένα Κεφάλαια

Για το 2009 : $8.224 / 18.391 + 58.081 + 3.899 + 2.452 = 8.224 / 82.823 = 0,099$

Για το 2010: $8.780 / 28.869 + 52.471 + 4.586 + 1.474 = 8.780 / 87.400 = 0,10$

Για το 2011 : $(-1.066) / 33.870 + 44.025 + 5.984 + 2.160 = -1.066 / 86.039 = -1,012$

Ο αριθμοδείκτης και στις (3) χρήσεις είναι μικρότερος της μονάδας που σημαίνει ότι οι φορείς δεν συμμετέχουν με μικρό ποσοστό στα κεφάλαια της τράπεζας (2009 και 2010) και τα χρήση του 2011 έχουν απωλέσει τα κεφάλαια τους και η καθαρή θέση είναι αρνητική.

Για την ALPHA BANK A.E.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ALPHA BANK A.E.

ΤΑ ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ .	EURO	EURO	EURO
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	31/12/2011	31/12/2010	31/12/2009
ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΓΙΑ	715	730	715
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΓΙΩΝ	1.444	1.407	1.339
ΜΕΙΟΝ ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ			
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	729	677	623
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	1.954	1.853	1.795
ΚΡΑΤΙΚΑ ΚΑΙ			
ΑΛΛΑ ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	6.232	8.468	7.709
ΑΠΑΙΤ. ΚΑΤΑ			
ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ			
ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	6.722	8.824	12.161
ΑΠΑΙΤ. ΚΑΤΑ			
ΠΕΛΑΤΩΝ (ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ)	36.152	39.919	41.811
ΤΑΜΕΙΟ			
-ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΣΤΗΝ			
ΚΕΝΤΡ.ΤΡΑΠ	1.150	2.805	2.726
ΛΟΙΠΟΙ			
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	2.272	1.172	932
=====			
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	55.197	63.771	67.849
=====			
ΠΑΘΗΤΙΚΟ			
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	593	4.431	4.776
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	1.100	3.451	3.451
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	2.831	400	609
ΚΕΡΔΗ ΕΙΣ ΝΕΟ - ΖΗΜΙΕΣ	3.339-	579	715
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	11	9	4
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ			

ΙΔΡΥΜΑΤΑ		22.775	18.730	14.291
ΥΠΟΧΡ. ΠΡΟΣ ΠΕΛΑΤΕΣ				
(ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ)		23.749	31.234	35.258
ΥΠΟΧΡΕΩΣ. ΑΠΟ				
ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ				
ΤΙΤΛΟΥΣ		7.239	8.506	11.504
ΛΟΙΠΟΙ				
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ				
ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ		830	861	1.016
=====				
ΣΥΝΟΛΟ				
ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ		55.197	63.771	67.849
=====				
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ				
ΧΡΗΣΕΩΣ	31/12/2011	31/12/2010	31/12/2009	
ΕΣΟΔΑ	3.156	2.956	3.339	
ΚΟΣΤΟΣ				
ΕΡΓΑΣΙΩΝ	1.803	1.605	1.995	
ΜΙΚΤΟ				
ΚΕΡΔΟΣ				
ΕΡΓΑΣΙΩΝ	1.354	1.351	1.344	
ΛΟΙΠΑ				
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ				
ΕΣΟΔΑ	362	310	662	
ΛΟΙΠΑ				
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ				
ΕΣΟΔΑ	6.437	1.557	1.382	
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ				

ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ	4.722-	104	624

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ			
ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ	60	58	56
=====			
ΚΕΡΛΟΣ			
ΠΡΟ ΦΟΡΟΥ			
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	4.782-	46	568
=====			
ΦΟΡΟΣ			
ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	939	102-	139-

Καθαρό κέρδος			
μετά από φόρους	3.843 -	56-	429

Για το Κεφάλαιο Κίνησης : Κυκλοφορούν Ενεργητικό – Υποχρεώσεις (βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες)

Για το 2009 : $(7.709 + 12.161 + 41.811 + 2.726 + 932) - (15.291 + 35.258 + 11.504 + 1.016)$
 $= 65.339 - 63.069 = 2.270$

Για το 2010: $(8.468 + 8.824 + 39.919 + 2.805 + 1.172) - (18.730 + 31.234 + 8.506 + 861) =$
 $61.188 - 59.331 = 1.857$

Για το 2011: $(6.232 + 6.722 + 36.152 + 1.150 + 2.272) - (22.775 + 23.749 + 7.239 + 830) =$
 $52.528 - 54.593 = -2.065$

Κατά τις χρήσεις 2009 και 2010 φαίνεται ότι η τράπεζα μπορεί να αναταπεξέλθει στις υποχρεώσεις. αλλά κατά την χρήση του 2011 , πρέπει να δανειστεί για να ακλύψει τιος υποχρεώσεις της.

Αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας: Απαιτήσεις + Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Για το 2009: $7.709 + 12.161 + 41.811 + 2.726 + 932 / 15.291 + 35.258 + 11.504 + 1.016 =$
 $65.339 / 63.069 = 1,035$

Για το 2010: $8.468 + 8.824 + 39.919 + 2.805 + 1.172 / 18.730 + 31.234 + 8.506 + 861 = 61.188 / 59.331 = 1,031$

Για το 2011: $6.232 + 6.722 + 36.152 + 1.150 + 2.272 / 22.775 + 23.749 + 7.239 + 830 = 52.528 / 54.593 = 0,96$

Ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας είναι γύρω στην μονάδα , ώστε η Τράπεζα να μπορεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της.

**Αριθμοδείκτης καθαρού Περιθωρίου ή καθαρού κέρδους (Net profit Margin) = 100X
Καθαρά Κέρδη Χρήσης / καθαρές Πωλήσεις**

Για το 2009: $100 \times 429 / 2.006 = 100 \times 0,213 = 21,3\%$

Για το 2010: $100 \times (56) / 1.661 = 100 \times (0,033) = (- 3,3) \%$

Για το 2011: $100 \times (3.843) / 1.715 = 100 \times (2,240) = (-224\%)$

**Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων κεφαλαίων = 100 X Καθαρά λειτουργικά Κέρδη
/ Σύνολο Ιδίων κεφαλαίων**

Για το 2009: $100 \times 429 / 4.776 = 100 \times 0,089 = 8,9\%$

Για το 2010: $100 \times (56) / 4.431 = 100 \times (-0,012) = -1,2\%$

Για το 2011: $100 \times (3.843) / 593 = 100 \times (-6,48) = - 648\%$

Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων είναι αρνητική στο τέλος της τριετίας και τα ίδια κεφάλαια είναι ανύπαρκτα.

**Αριθμοδείκτης Οικονομικής Μόχλευσης : Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων/
Αποδοτικότητα Συνολικά Απασχ. Κεφαλαίων**

Για το 2009: $8,9\% / (100 \times 429 / (4.776 + 15.291 + 35.358 + 11.504 + 1.016)) = 8,9\% / (100 \times 429 / 67.945) = 8,9\% / (100 \times 0,06) = 8,9\% / 0,63\% = 14,12\%$

Για το 2010: $-1,2\% / [100 \times (56) / (4.430 + 18.730 + 31.234 + 8.506 + 861)] = -1,2\% / (100 \times (56) / 63.761) = -1,2\% / -0,0878\% = - 13,667\%$

Για το 2011: $-648\% / [(100 \times (3.843) / 593 + 22.775 + 23.749 + 7.239 + 830)] = - 648\% / (100 \times (3.843 / 55.186)) = -648\% / 100 \times (- 0,069) = -648\% / -6,96\% = - 93,10\%$

Ο αριθμοδείκτης Οικονομικής Μόχλευσης το 2009 είναι θετικός με χαμηλό ποσοστό μόχλευσης των συνολικών κεφαλαίων , ενώ το 2010 και 2011 είναι αρνητικός , καθόσον δεν υφίστανται ίδια κεφάλαια για να επιτευχθεί η οικονομική μόχλευση.

Αριθμοδείκτης Δανειακών Κεφαλαίων:100 X (Ξένα Κεφάλαια / Συνολικά κεφάλαια)

Για το 2009: $100 X (15.291 + 35.358 + 11.504 + 1.016) / (4.776 + 15.291 + 35.258 + 11.504 + 1.015) = 100 X (63.169 / 67.844) = 100 \times 0,93 = 93\%$

Για το 2010: $100 X (18.730 + 31.234 + 8.506 + 861) / (4.430 + 18.730 + 31.234 + 8.506 + 861) = 100 X 59.331 / 63.761 = 100 X 0,93 = 93\%$

Για το 2011: $100 X (22.775 + 23.749 + 7.239 + 830) / (593 + 22.775 + 23.749 + 7.239 + 830) = 100 X 54.593 / 55.186 = 100 X 0,989 = 98,92\%$

Το ποσοστό συμμετοχής των ξένων κεφαλαίων είναι σημαντικά αυξημένο, ενάω τα ίδια κεφάλαια τείνουν να εκλείψουν.

Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Δανειακά Κεφάλαια = Ίδια Κεφάλαια / Ξένα Κεφάλαια

Για το 2009: $4.776 / 15.291 + 35.258 + 11.504 + 1.016 = 4.776 / 63.069 = 0,075$

Για το 2010: $4.430 / 18.730 + 31.234 + 8.506 + 861 = 4.430 / 59.331 = 0,074$

Για το 2011: $593 / 22.775 + 23.749 + 7.239 + 830 = 593 / 54.593 = 0,010$

Ο αριθμοδείκτης και στις (3) χρήσεις είναι μικρότερος της μονάδας, που σημαίνει ότι οι πιστωτές συμμετέχουν με περισσότερα κεφάλαια από ότι οι μέτοχοι της Τράπεζας.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ΤΡΑΠΕΖΑ, Α.Ε.

ΤΑ ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ.	EURO	EURO	EURO
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	31/12/2011	31/12/2010	31/12/2009
ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΓΙΑ	448	421	390
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΓΙΩΝ	835	779	720
ΜΕΙΟΝ ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ			
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	387	357	330
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	2.138	2.268	2.085
ΚΡΑΤΙΚΑ ΚΑΙ			
ΑΛΛΑ ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	4.090	7.062	7.624
ΑΠΑΙΤ. ΚΑΤΑ			

ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ			
ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΑΠΑΙΤ. ΚΑΤΑ	3.065	4.424	4.44
ΠΕΛΑΤΩΝ (ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ) ΤΑΜΕΙΟ-ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ	29.955	34.590	31.245
ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡ. ΤΡΑΠ ΛΟΙΠΟΙ	1.573	1.524	1.747
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	2.572	1.409	1.389
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	43.840	51.700	48.922
ΠΑΘΗΤΙΚΟ			
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΜΕΤΟΧΙΚΟ	2.059	2.957	3.238
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΚΕΡΔΗ ΕΙΣ ΝΕΟΝ	1.093 2.955	471 2.160	1.974 849
- ΖΗΜΙΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ	6.107 150	326 188	415 184
ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ			
ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΥΠΟΧΡ. ΠΡΟΣ ΠΕΛΑΤΕΣ	25.024	20.349	14.250
(ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ) ΥΠΟΧΡΕΩΣ. ΑΠΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ	18.334	24.052	25.730
ΤΙΤΛΟΥΣ ΛΟΙΠΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	2.143	3.363	5.066
ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	248	790	454
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	43.840	51.700	48.922

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΧΡΗΣΕΩΣ	31/12/2011	31/12/2010	31/12/2009
ΕΣΟΔΑ	2.338	2.071	2.150
ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	1.572	1.258	1.366
ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ			
ΕΡΓΑΣΙΩΝ	766	813	784
ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ			
ΕΣΟΔΑ	113	94	230
ΛΟΙΠΑ			
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ			
ΕΞΟΔΑ	4.096	869	776
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ			
ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ	3.216	38	238
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	4.070	0	0
ΣΥΝΟΛΟ			
ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ	40	32	37

ΚΕΡΔΟΣ ΠΡΟ ΦΟΡΟΥ

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	7.327-	5	201
ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	898	9-	55-

Καθαρό κέρδος

μετά από φόρους	6.429 -	4 -	146
------------------------	----------------	------------	------------

Για το Κεφάλαιο Κίνησης : Κυκλοφορούν Ενεργητικό – Υποχρεώσεις (βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες)

Για το 2009: (7.624 + 4.443 + 31.245 + 1.747 + 1.389) – (14.250 + 25.730 + 5.066 + 454) = 46.448 – 45.500 = 948

Για το 2010 : $(7.062 + 4.424 + 34.590 + 1.524 + 1.409) - (20.349 + 24.052 + 3.363 + 790) = 49.009 - 48.554 = 455$

Για το 2011: $(4.090 + 3.065 + 29.955 + 1.573 + 2.572) - (25.024 + 18.334 + 2.143 + 248) = 41.255 - 45.749 = -4.494$

Κατά τις χρήσεις 2009 και 2010 η Τράπεζα οριακά τακτοποιεί τις υποχρεώσεις , ενώ κατά τη τελευταία χρήση φαίνεται ότι έχει έντονο πρόβλημα ρευστότητας..

Αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας: Απαιτήσεις + Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Για το 2009: $7.623 + 4.443 + 31.245 + 1.747 + 1.389 / 14.250 + 25.730 + 5.066 + 454 = 46.447 / 45.500 = 1,020$

Για το 2010: $7.062 + 4.424 + 34.590 + 1.524 + 1.409 / 20.349 + 24.052 + 3.363 + 790 = 49.009 / 48.554 = 1,009$

Για το 2011: $4.090 + 3.065 + 29.955 + 1.573 + 2.572 / 25.024 + 18.334 + 2.143 + 248 = 41.255 / 45.749 = 0,901$

Για τα έτη 2009 και 2010 ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας θεωρείται ικανοποιητικός γιατί είναι γύρω στην μονάδα , εφόσον στις απαιτήσεις της Τράπεζας δεν συμπεριλαμβάνονται επισφαλείς ή ανεπίδεκτες είσπραξης απαιτήσεις . Αντιθέτως το 2011 είναι μικρότερος της μονάδας και δείχνει ότι τα ρευστοποιήσιμα στοιχεία της Τράπεζας δεν επαρκούν για να καλύψουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις της.

Αριθμοδείκτης καθαρού Περιθωρίου ή καθαρού κέρδους (Net profit Margin) = 100X Καθαρά Κέρδη Χρήσης / καθαρές Πωλήσεις

Για το 2009 : $100 \times 146 / 1.014 = 100 \times 0,143 = 14,3\%$

Για το 2010: $100 \times (4) / 907 = 100 \times (0,0044) = - 0,44\%$

Για το 2011: $100 \times (6.429) / 879 = 100 \times (7,313) = - 13,674\%$

Ο αριθμοδείκτης της Τράπεζας τις (2) τελευταίες χρήσεις λόγω των ζημιολόγων αποτελεσμάτων είναι αρνητικός και μας πληροφορεί ότι δεν υπάρχει κέρδος από τις λειτουργικές της δραστηριότητες.

Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων κεφαλαίων = 100 X Καθαρά λειτουργικά Κέρδη / Σύνολο Ιδίων κεφαλαίων

Για το 2009: $100 \times 146 / 3.238 = 100 \times 0,045 = 4,50\%$

Για το 2010: $100 \times (4) / 2.957 = 100 \times (0,00135) = - 0,135\%$

Για το 2011: $100 \times (6.429) / 2.059 = 100 \times (3.122) = - 312,23\%$

**Αριθμοδείκτης Οικονομικής Μόχλευσης : Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων/
Αποδοτικότητα Συνολικά Απασχ. Κεφαλαίων**

Για το 2009: $4,50\% / \{146/ (3.238 + 14.250 + 25.730 + 5.066 + 454)\} = 4,50\% / 146 / 48.738 = 4,50\% / 0,00299 \times 100 = 4,50\% / 0,299\% = 15,050\%$

Για το 2010: $-0,135\% / [(4) / (2.957 + 20.349 + 24.052 + 3.363 + 790)] = -0,135\% / (4) / 51.511 = -0,135\% / (7,765) \times 100 = -0,135\% / (776,5\%) = -7,40\%$

Για το 2011: $-213,23\% / (6.429) / (2.059 + 25.024 + 18.334 + 2.143 + 248) = -213,23\% / (6.429) / 47.808 = -213,23\% / - 0,1344 \times 100 = -213,23\% / - 13,44\% = -15,865\%$

Στις (2) τελευταίες χρήσεις ο αριθμοδείκτης είναι αρνητικός, σημαίνει ότι η τράπεζα έχει σημαντικό πρόβλημα ρευστότητας και πρέπει άμεσα να δανειστεί.

Αριθμοδείκτης Δανειακών Κεφαλαίων: $100 \times (\text{Ξένα Κεφάλαια} / \text{Συνολικά κεφάλαια})$

Για το 2009: $100 \times (14.250 + 25.730 + 5.066 + 454 / 3.238 + 14.250 + 25.730 + 5.066 + 454) = 100 \times (45.500 / 48.738) = 100 \times 0,933 = 93,3\%$

Για το 2010: $100 \times (20.349 + 24.052 + 3.363 + 790) / (2.957 + 20.349 + 25.052 + 3.363 + 790) = 100 \times (48.554 / 51.511) = 100 \times 0,942 = 94,2\%$

Για το 2011: $100 \times (25.024 + 18.334 + 2.143 + 248 / (-2.059) + 25.042 + 18.334 + 2.143 + 248) = 100 \times (45.749 / 43.690) = 100 \times 1,047 = 104,7\%$

Η συμμετοχή των ξένων κεφαλαίων στα συνολικά κεφάλαια της Τράπεζας είναι αυξημένη , ενώ κατά τη χρήση του 2011 τα ίδια κεφάλαια είναι ανύπαρκτα.

Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Δανειακά Κεφάλαια = $\text{Ίδια Κεφάλαια} / \text{Ξένα Κεφάλαια}$

Για το 2009: $3.238 / 14.250 + 25.730 + 5.066 + 454 = 3.238 / 45.500 = 0,071$

Για το 2010 : $2.957 / 20.349 + 24.052 + 3.363 + 790 = 2.957 / 48.554 = 0,060$

Για το 2011: $-2.059 / 25.024 + 18.334 + 2.143 + 248 = -2.059 / 45.749 = -0,045$

Ο αριθμοδείκτης και στις (3) οικονομικές χρήσεις είναι μικρότερος της μονάδας σημαίνει ότι οι πιστωτές της συμμετέχουν με περισσότερα κεφάλαια από ότι οι μέτοχοι της Τράπεζας.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ EUROBANK ERGASIAS, ΤΡΑΠΕΖΑ, Α.Ε.

ΤΑ ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ	EURO	EURO	EURO
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	31/12/2011	31/12/2010	31/12/2009
ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΓΙΑ	401	463	480
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΓΙΩΝ	945	1.033	1.009
ΜΕΙΟΝ ΣΥΣΣΩΡΕΥΜΕΝΕΣ			
ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ	544	570	529
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	2.952	2.931	2.927
ΚΡΑΤΙΚΑ ΚΑΙ			
ΑΛΛΑ ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ	7.990	10.564	12.004
ΑΠΑΙΤ. ΚΑΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ			
ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	23.965	29.483	39.828
ΑΠΑΙΤ. ΚΑΤΑ ΠΕΛΑΤΩΝ			
(ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ)	36.087	43.539	42.015
ΤΑΜΕΙΟ-ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΣΤΗΝ			
ΚΕΝΤΡ. ΤΡΑΠ	1.821	2.238	1.731
ΛΟΙΠΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	2.566	1.154	871
=====			
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	75.782	90.372	99.856
=====			
ΠΑΘΗΤΙΚΟ			
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	10-	5.115	5.486
ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ	1.228	1.481	1.481
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	4.113	3.881	3.953
ΚΕΡΔΗ ΕΙΣ ΝΕΟΝ			
- ΖΗΜΙΕΣ	5.351-	247-	52
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	47	61	71
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ			
ΙΔΡΥΜ	37.921	33.505	30.604
ΥΠΟΧΡ. ΠΡΟΣ ΠΕΛΑΤΕΣ			
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ)	26.864	40.522	45.807

ΥΠΟΧΡΕΩΣ. ΑΠΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ

ΤΙΤΛΟΥΣ	7.381	10.721	17.450
ΛΟΙΠΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ			

ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	3.579	448	438
-----------	-------	-----	-----

ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	75.782	90.372	99.856
-------------------------	---------------	---------------	---------------

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ	31/12/2011	31/12/2010	31/12/2009
ΕΣΟΔΑ	4.493	4.475	5.311
ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	3.258	3.262	3.979

ΜΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	1.235	1.213	1.332
-----------------------	-------	-------	-------

ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ

ΕΣΟΔΑ	95	507	402
ΛΟΙΠΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ			

ΕΞΟΔΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ	6.830	710	835
----------------------	-------	-----	-----

ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ	5.500-	1.010	899
-----------	--------	-------	-----

ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	151	0	0
ΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ	0	48	0
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ	1.086	1.003	836
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΟΣΒΕΣΕΩΝ	50	52	63
ΚΕΡΔΟΣ ΠΡΟ ΦΟΡΟΥ			

ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	6.485-	93-	0
-------------	--------	-----	---

ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	1.330	10	3
-------------------	-------	----	---

Αποτέλεσμα μετά

Από φόρο	5.155 -	83-	-3
-----------------	----------------	------------	-----------

Για το Κεφάλαιο Κίνησης : Κυκλοφορούν Ενεργητικό – Υποχρεώσεις (βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες)

Για το 2009: $(12.004 + 39.828 + 42.015 + 1.731 + 871) - (30.604 + 45.807 + 17.450 + 438)$
 $= 96.449 - 94.299 = 2.150$

Για το 2010: $(10.564 + 29.483 + 43.539 + 2.238 + 1.154) - (33.505 + 40.522 + 10.721 + 448)$
 $= 86.978 - 85.196 = 1.782$

Για το 2011: $(7.990 + 23.965 + 36.087 + 1.821 + 2.566) - (37.921 + 26.864 + 7.381 + 3.579)$
 $= 72.429 - 75.745 = -3.316$

Αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας: Απαιτήσεις + Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις

Για το 2009: $12.004 + 39.828 + 42.015 + 1.731 + 871 / 30.604 + 45.807 + 17.450 + 438 =$
 $84.445 / 94.299 = 0,89$

Για το 2010: $10.564 + 29.483 + 43.539 + 2.238 + 1.154 / 33.505 + 40.522 + 10.721 + 448 =$
 $85.824 / 85.196 = 1,007$

Για το 2011: $7.990 + 23.965 + 36.087 + 1.821 + 2.566 / 37.921 + 26.864 + 7.381 + 3.579 =$
 $72.429 / 75.745 = 0,95$

Για τα έτη 2009, 2010 και 2011 ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας θεωρείται ικανοποιητικός γιατί είναι γύρω στην μονάδα, εφόσον στις απαιτήσεις της Τράπεζας δεν συμπεριλαμβάνονται επισφαλείς ή ανεπίδεκτες είσπραξης απαιτήσεις

Αριθμοδείκτης καθαρού Περιθωρίου ή καθαρού κέρδους (Net profit Margin) = 100X Καθαρά Κέρδη Χρήσης / καθαρές Πωλήσεις

Για το 2009: $100 \times (-3) / 1.734 = 100 \times (-0,0017) = 0,17\%$

Για το 2010: $100 \times (-83) / 1.720 = 100 \times (-0,048) = -4,82\%$

Για το 2011: $100 \times (5.155) / 1.330 = 100 \times (-3,87) = -387,59\%$

Ο αριθμοδείκτης της Τράπεζας τις (2) τελευταίες χρήσεις λόγω των ζημιολόγων αποτελεσμάτων είναι αρνητικός και μας πληροφορεί ότι δεν υπάρχει κέρδος από τις λειτουργικές της δραστηριότητες.

Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων κεφαλαίων = 100 X Καθαρά λειτουργικά Κέρδη / Σύνολο Ιδίων κεφαλαίων

Για το 2009: $100 \times (-3) / 5.486 = 100 \times (-5,46) = -546 \%$

Για το 2010: $100 \times (-83) / 5.115 = 100 \times (-0,016) = -1,62\%$

Για το 2011: $100X (-5.155) / (-10) = 100X (-515,5) = - 51.550\%$

Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων είναι αρνητική και τα ίδια κεφάλαια είναι ανύπαρκτα.

**Αριθμοδείκτης Οικονομικής Μόχλευσης : Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων/
Αποδοτικότητα Συνολικά Απασχ. Κεφαλαίων**

Για το 2009: $-546\% / [(-3) / 5.486 + 30.604 + 45.807 + 17.450 + 438] = -546\% / (-3) / 99.785 = -546\% / - 3,006 X100 = -546\% / -300,6\% = - 1,81 \%$

Για το 2010: $-1,62\% / [(-83) / 5.115 + 33.505 + 40.522 + 10.721 + 448] = -1,62\% / (-83) / 90.311 = -1,62\% / 9,190 X 100 = -1,62\% / - 0,091 \% = - 17,80 \%$

Για το 2011: $-51.550\% / (-5.155) / (-10) + 37.921 + 26.864 + 7.381 + 3.579 = -51.550\% / (-5.155) / 75.755 = -51.550\% / -0,068 X 100 = -51.550\% / - 6,8\% = -7.580\%$

Ο αριθμοδείκτης είναι αρνητικός και στις (3) χρήσεις, που σημαίνει ότι η Τράπεζα έχει επιτακτική ανάγκη ρευστότητας.

Αριθμοδείκτης Δανειακών Κεφαλαίων: $100 X (\Xi\acute{\epsilon}\nu\alpha \text{ Κεφάλαια} / \text{Συνολικά κεφάλαια})$

Για το 2009: $100X (30.604 + 45.807 + 17.450 + 438) / 5.486 + 30.604 + 45.807 + 17.450 + 438) = 100X 94.299 / 99.785 = 100X 0,94 = 94\%$

Για το 2010: $100X (33.505 + 40.522 + 10.721 + 448) / 5.115 + 33.505 + 40.522 + 10.721 + 448) = 100X 85.196 / 90.311 = 100X 0,94 = 94\%$

Για το 2011: $100X (37.921 + 26.864 + 7.381 + 3.579) / (-10) + 37.921 + 26.864 + 7.381 + 3.579) = 100 X 75.745 / 75.735 = 100 X 1 = 100\%$

Τα δανειακά κεφάλαια καλύπτουν το μεγαλύτερο ποσοστό των συνολικών κεφαλαίων κατά τις χρήσεις 2009 και 2010 , ενώ κατά την χρήση του 2011 δεν υπάρχουν ίδια κεφάλαια.

Αριθμοδείκτης Ιδίων Κεφαλαίων προς Δανειακά Κεφάλαια = Ίδια Κεφάλαια / Ξένα Κεφάλαια

Για το 2009: $5.486 / 30.604 + 45.807 + 17.450 + 438 = 5.486 / 94.299 = 0,058$

Για το 2010 : $5.115 / 33.505 + 40.522 + 10.721 + 448 = 5.115 / 85.196 = 0,060$

Για το 2011: $-10 / 37.921 + 26.864 + 7.381 + 3.579 = -10 / 75.745 = - 1,32$

Ο αριθμοδείκτης και στις (3) οικονομικές χρήσεις είναι μικρότερος της μονάδας σημαίνει ότι οι πιστωτές της συμμετέχουν με περισσότερα κεφάλαια από ότι οι μέτοχοι της Τράπεζας και στη τελευταία χρήση είναι ανύπαρκτα τα ίδια κεφάλαια.

Παρατηρώντας τα οικονομικά μεγέθη των ισολογισμών και των αποτελεσμάτων χρήσης και με την βοήθεια των αριθμοδεικτών, διαπιστώνουμε ότι η συμμετοχή στη διαδικασία μείωσης του δημοσίου χρέους στο πλαίσιο του PSI, είχε βαρύτατο κόστος για τους μετόχους και επήρασε καθοριστικά τόσο την κεφαλαιακή τους θέση όσο και τα οικονομικά αποτελέσματα των Τραπεζών. Η διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης θα καλύψει τις κεφαλαιακές απώλειες από το PSI και θα δώσει τη δυνατότητα μιάς νέας αρχής, σταθερότητας, εμπιστοσύνης και ανάκτησης της διεθνούς αξιοπιστίας για τις Ελληνικές τράπεζες.

2.6 Αδυναμία χρηματοδότησης των Τραπεζών, μετά την κρίση χρέους του Ελληνικού Δημοσίου

Μετά το ξέσπασμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης (και ιδιαίτερα μετά τη σοβαρή επιδείνωση της κρίσης χρέους της Ελλάδας στα τέλη του 2009), οι εγχώριες επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά απέσυραν περίπου το 30% των καταθέσεων τους από το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα. Η μεγάλη αυτή εκροή έλαβε χώρα με σκοπό την κάλυψη τρεχουσών αναγκών λόγω της μεγάλης μείωσης των εισοδημάτων, καθώς επίσης και λόγω των εντεινόμενων φόβων για το ενδεχόμενο άτακτης χρεοκοπίας της χώρας. Η συνολική εκροή καταθέσεων από το εγχώριο τραπεζικό σύστημα την τελευταία τριετία είναι ακόμη μεγαλύτερη, αν σε αυτή συνυπολογιστεί και η απόσυρση καταθέσεων από κατοίκους του εξωτερικού.

Για την αντιμετώπιση της μεγάλης εκροής καταθέσεων, τη χρηματοδότηση των τοποθετήσεών τους σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου καθώς και την αποπληρωμή δανειακών υποχρεώσεών τους στο εξωτερικό, οι Ελληνικές Τράπεζες αύξησαν την εξάρτησή τους από τα έκτακτα μέτρα ρευστότητας του Ευρωσυστήματος, παρά τις συνεχείς πιέσεις για σημαντική μείωση της εξάρτησης αυτής.

Το Ευρωσύστημα δεν δανείζει απεριόριστα τις τράπεζες, διότι διαχειρίζεται τους κινδύνους και τα ενέχυρα χρηματοδότησης, διαμορφώνοντας ανώτατα όρια έκθεσης ανά τράπεζα και

ανά τραπεζικό σύστημα. Απαιτεί τη διάθεση αποδεκτών ενεχύρων ποιότητας, δανείζει κυρίως για βραχυχρόνιες περιόδους εκτός εκτάκτων εξαιρέσεων και θέτει δεσμευτικά όρια χρηματοδότησης. Ως εκ τούτου, το Ευρωσύστημα κάτω από το ισχύον σημερινό καθεστώς δε μπορεί να αποτελέσει μόνιμη πηγή χρηματοδότησης των τραπεζών και της ελληνικής οικονομίας, υποκαθιστώντας τις καταθέσεις πελατών και τη λειτουργία των διεθνών αγορών¹³

Έτσι λόγω των περιορισμένων πηγών άντλησης ρευστότητας των Ελληνικών Τραπεζών και της αύξησης των επιτοκίων δανεισμού, μειώνεται η χρηματοδότηση προς νοικοκυριά και επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα να εντείνεται το πρόβλημα ρευστότητας της αγοράς. Πολύ μικρός είναι πλέον ο αριθμός επιχειρήσεων και νοικοκυριών που ζητά και λαμβάνει νέα δάνεια, με το κύριο μέρος των τραπεζικών εργασιών να εστιάζεται εδώ και μήνες στις ρυθμίσεις και αναχρηματοδοτήσεις τραπεζικών δανείων, που προσεγγίζουν πλέον το ένα εκατομμύριο σε αριθμό.

Η μείωση της οικονομικής δραστηριότητας τα τελευταία έτη, από κοινού με την αύξηση των επιτοκίων δανεισμού, τη μείωση της ζήτησης για δάνεια και συνεπώς την επιβράδυνση του ετήσιου ρυθμού μεταβολής των πιστωτικών μεγεθών, η οποία παρατηρείται π.χ. για τα επιχειρηματικά δάνεια ήδη από τα μέσα του 2008. Από την άλλη πλευρά, έρευνες, όπως αυτή της ΕΚΤ (Δεκέμβριος 2011) που αναφέρονται στην πρόσβαση των επιχειρήσεων μικρού και μεσαίου μεγέθους σε πηγές εξωτερικής χρηματοδότησης, διαπιστώνουν ότι στην Ελλάδα, σε σύγκριση με άλλα κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ, πολύ υψηλότερο ποσοστό των αιτήσεων των επιχειρήσεων για τραπεζικά δάνεια απορρίπτονται ή ικανοποιούνται μόνο μερικώς από τα πιστωτικά ιδρύματα. Κατά συνέπεια, η υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων ή ακόμη και η τρέχουσα παραγωγή των επιχειρήσεων φαίνεται ότι περιορίζονται λόγω έλλειψης επαρκούς χρηματοδότησης. Βεβαίως, τα ευρήματα αυτά, αντανακλούν τη γενικευμένη αύξηση του πιστωτικού κινδύνου στην ελληνική οικονομία λόγω της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης που, όπως είναι εύλογο, αποθαρρύνει τη χορήγηση πιστώσεων εκ μέρους των τραπεζών.

13 Φ. Καραβίας, Π. Μονοκρούσος, Δ. Μαλλιαρόπουλος και Τ. Αναστασάτος « Οικονομία και Αγορές-Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας» (Μαΐος 2012).

Τα προγράμματα ρυθμίσεων των Τραπεζών ξεκίνησαν το 2010 και συνεχίστηκαν καθ' όλη τη διάρκεια των ετών 2011 και 2012, προσφέροντας σε διάφορες κατηγορίες οφειλετών, όπως τους δημοσίους υπαλλήλους και τους συνταξιούχους (λόγω της περικοπής των αποδοχών τους), καθώς και τους άνεργους, επιμήκυνση της διάρκειας με μείωση των δόσεων των δανείων τους.

Σύμφωνα με τα στοιχεία εννεαμήνου του 2012, οι Τράπεζες Εθνική, Alpha, Eurobank και Πειραιώς είχαν εγγράψει στους ισολογισμούς τους προβλέψεις για την κάλυψη επισφαλών δανείων περίπου 6 δισ. ευρώ. Ανάλογα ήταν τα ποσοστά καθυστερούμενων δανείων των τεσσάρων συστημικών τραπεζών και κυμαινόταν περί το 21,5%, σύμφωνα με τις λογιστικές καταστάσεις του εννεαμήνου του 2012.

Αναλυτές εκτιμούν ότι οι Τράπεζες διατηρούν σε χαμηλότερα από τα πραγματικά επίπεδα τα καθυστερούμενα δάνεια, μέσω αναδιαρθρώσεων και διακανονισμών σε όλες τις κατηγορίες των δανείων. Επισημαίνουν μάλιστα τη διαφορά των «κόκκινων» δανείων που παρουσιάζουν στις λογιστικές τους καταστάσεις οι δύο ελληνικές θυγατρικές των γαλλικών ομίλων Credit Agricole και Societe Generale, με τις 4 μεγαλύτερες συστημικές τράπεζες. Συγκεκριμένα, την ίδια ώρα που η Εμπορική και η Γενική Τράπεζα παρουσιάζουν καθυστερούμενα δάνεια που αντιστοιχούν στο 36%-38% του συνολικού τους χαρτοφυλακίου στην Ελλάδα, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες ανακοινώνουν 21,5% στην ίδια αγορά, την ίδια ακριβώς περίοδο.

Συγκεκριμένα η Εθνική Τράπεζα ενέγραψε προβλέψεις ύψους 1,872 δισ. ευρώ στο εννεάμηνο 2012, οι οποίες ήταν αυξημένες κατά 43% σε σχέση με πέρυσι. Τα δάνεια σε καθυστέρηση στην ελληνική αγορά διαμορφώθηκαν στο 21,9%, σε σχέση με 13% στο τέλος 2011. Στην Alpha Bank ο δείκτης των καθυστερούμενων δανείων διαμορφώθηκε στο 21,5%, και η τράπεζα ενέγραψε προβλέψεις περίπου 1 δισ. ευρώ.

Στις ίδιες «γραμμές» κινήθηκαν και τα αποτελέσματα στην Eurobank, με τα δάνεια σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών να φτάνουν στο 21,3% επί των συνολικών χορηγήσεων, σε σχέση με το 17,6% που ήταν στο τέλος Μαρτίου 2012. Η Eurobank ενέγραψε προβλέψεις ύψους 1,2 δισ. ευρώ στο εννεάμηνο του 2012.

Τέλος, η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι ο δείκτης δανείων σε καθυστέρηση άνω των 90 ημερών διαμορφώθηκε στο 21,4% στο ίδιο διάστημα, ποσοστό το οποίο περιλαμβάνει και το δανειακό χαρτοφυλάκιο της Αγροτικής Τράπεζας. Σημειώνεται ότι ο ίδιος δείκτης, στο τέλος του 2011 ήταν στο 15,9%. Οι συνολικές προβλέψεις της τράπεζας στο εννεάμηνο ανήλθαν σε 1,8 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 1,4 δισ. ευρώ αφορούν προβλέψεις δανείων λόγω της παρατεταμένης ύφεσης.

Σύμφωνα με την Έκθεση της Τραπεζικής της Ελλάδος για τη Νομισματική Πολιτική του Νοεμβρίου 2012, ο λόγος των τραπεζικών δανείων σε καθυστέρηση ως προς το σύνολο των δανείων ανήλθε στο 18,7% στο τέλος του πρώτου τριμήνου του 2012. Επίσης, νεότερα στοιχεία δείχνουν ότι το ποσοστό αυτό ανήλθε στο 21,4% στο δεύτερο τρίμηνο του 2012.

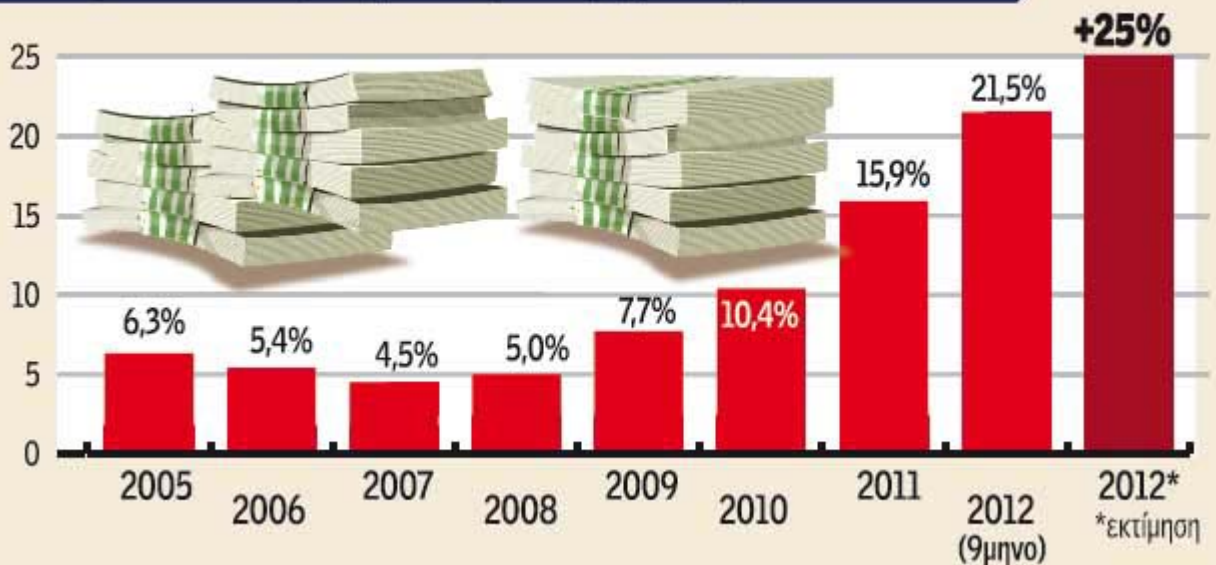
Σύμφωνα με εκτιμήσεις τραπεζικών στελεχών, η τάση ανόδου των μη εξυπηρετούμενων δανείων θα συνεχιστεί τουλάχιστον για το πρώτο εξάμηνο του νέου έτους, με τις όποιες τάσεις αποκλιμάκωσης να αναμένονται από το τέλος του τρέχοντος έτους.

Η εξέλιξη της τραπεζικής χρηματοδότησης στους επόμενους μήνες, σύμφωνα με οικονομικούς μελετητές, θα εξαρτηθεί από τον βαθμό βελτίωσης του μακροοικονομικού περιβάλλοντος και ιδίως από τη μείωση του δημοσιονομικού κινδύνου, καθώς και από τον βαθμό βελτίωσης της εμπιστοσύνης των αποταμιευτών, γεγονότα που θα οδηγούσαν τις τράπεζες σε αναθεώρηση του πιστωτικού κινδύνου και θα τις ωθούσε σε αύξηση της προσφοράς δανείων και θα ενίσχυε τη ζήτηση πιστώσεων.

Η συνεχιζόμενη άνοδος της ανεργίας και οι έκτακτες φορολογικές επιβαρύνσεις, σύμφωνα με τραπεζικά στελέχη, θα οδηγήσουν σε νέα άνοδο των δανείων που δεν εξυπηρετούνται. Φως στο τούνελ αναμένεται να δώσει η πολυπόθητη εκκίνηση της αναπτυξιακής διαδικασίας, όταν αυτή ξεκινήσει, που θα οδηγήσει σταδιακά στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης και γενικότερα στην τόνωση της αγοράς.

Παραθέτω πίνακα με τα καθυστερημένα δάνεια (καταναλωτικά, στεγαστικά και επιχειρηματικά) και την πρόβλεψη για τον Δεκέμβριο του 2012.

Τα «κόκκινα» δάνεια (καταναλωτικά, στεγαστικά, επιχειρηματικά)

2.7. Ζημιές των μετόχων από το 2007 μέχρι σήμερα

Οι τοποθετήσεις των Ελληνικών Τραπεζών σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου αποδείχθηκαν, εκ των υστέρων, ασύμφορες για τις τράπεζες και τους μετόχους τους λόγω της δημοσιονομικής κρίσης και του PSI. Από το 2007 έως σήμερα οι μέτοχοι – μεταξύ αυτών περί τους 500.000 ιδιώτες επενδυτές και ασφαλιστικά ταμεία – απώλεσαν άνω του 95% των επενδύσεών τους σε τραπεζικές μετοχές. Συγκεκριμένα, ενώ στο τέλος του 2007 η χρηματιστηριακή αξία του τραπεζικού κλάδου ανερχόταν στα €80δισ περίπου, σήμερα είναι μικρότερη από €3,5 δισ. Σημειώνεται, δε, ότι κατά την περίοδο 2007-2011, οι μέτοχοι των τραπεζών δεν εισέπραξαν μέρισμα, ενώ συμμετείχαν σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου συνολικού ύψους €13,7 δισ, στηρίζοντας έμπρακτα το τραπεζικό σύστημα. Επιπλέον, λόγω της μεγάλης οικονομικής ύφεσης, οι ελληνικές τράπεζες έχουν καταγράψει σημαντικές προβλέψεις για επισφαλή δάνεια, μειώνοντας ισόποσα τα τραπεζικά τους αποτελέσματα.

Σημειώνεται ότι από το 2010 και μετά, οι ελληνικές τράπεζες έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο στην αντιμετώπιση της κρίσης χρέους του Δημοσίου, καθώς πέρα από την καθοριστική

συμμετοχή τους το PSI+ και στο πρόγραμμα επαναγοράς¹⁴ παρείχαν τις απαραίτητες εγγυήσεις στη Δημοκρατία της Φιλανδίας στο πλαίσιο του δεύτερου προγράμματος και απορρόφησαν πλήρως όλες τις εκδόσεις των εντόκων γραμματίων, που σήμερα κυμαίνονται στο €18 δισ. περίπου, καθώς το ενδιαφέρον από άλλους επενδυτές ήταν μηδενικό και η έλλειψη ρευστότητας έθετε σε κίνδυνο την εύρυθμη λειτουργία του δημόσιου τομέα και της οικονομίας συνολικά¹⁵ Με την ολοκλήρωση της επαναγοράς και την ρευστοποίηση όλων των ομολόγων των τραπεζών, αποκρυσταλλώθηκε και η σωρευτική ζημιά λόγω του PSI+ και της επαναγοράς. Το συνολικό πραγματικό – όχι πλέον λογιστικό - ‘κούρεμα’ ανέρχεται στο 74,3% της αρχικής ονομαστικής αξίας των κρατικών ομολόγων που συμμετείχαν στο PSI+.

	Ομόλογα στο PSI+	Ενεργητικό	Ομόλογα ως % του Ενεργητικού	Σωρευτικό "κούρεμα" από PSI+ και Επαναγορά	Ζημιά από PSI+ και Επαναγορά
	[1]	[2]	= [1] / [2]	[3]	= [1] x [3]
Alpha	5,900	59,148	10.0%	74.3%	4,382
Eurobank	7,300	76,822	9.5%		5,422
Πειραιώς	7,700	49,352	15.6%		5,719
Εθνική	14,750	106,870	13.8%		10,955
ΣΥΝΟΛΟ	35,650	292,192	12.2%		26,477

Σημείωση: Στο ποσό της Τράπεζας Πειραιώς δεν συμπεριλαμβάνονται τα ομόλογα της ΑΤΕ
 Πηγή: Αποτελέσματα Τραπεζών 2011 και όροι PSI+ και επαναγοράς

Οι τέσσερις τράπεζες (Εθνική, Alpha Bank, Eurobank και Τράπεζα Πειραιώς) συμμετείχαν στο PSI+ με συνολικό ποσό ομολόγων 35,7 δισ. ευρώ, το οποίο ως ποσοστό του ενεργητικού τους, όπως αυτός δημοσιεύτηκε για το έτος 2011, κυμαινόταν από 9,5%

14 Επαναγορά ομολόγων είναι η διαδικασία κατά την οποία ο εκδότης προσκαλεί τους πιστωτές του να επιστρέψουν τα αγορασμένα ομόλογα σε τιμή χαμηλότερη της ονομαστικής. Η τιμή που θα πληρώσει ο εκδότης συνήθως ορίζεται σε ένα εύρος τιμών και καθορίζεται βάσει δημοπρασίας. Ανάλογα με την προσφορά διαμορφώνεται το τελικό τίμημα και ο εκδότης εξοφλεί τους επενδυτές. Με άλλα λόγια, πρόκειται για ένα κάλεσμα για «κούρεμα» στην ονομαστική τιμή των ομολόγων ενός εκδότη, δεδομένης της πολύ πιθανής αδυναμίας του να εκπληρώσει στο έπακρο τις μελλοντικές του υποχρεώσεις (εναλλακτικές ονομασίες: ανταλλαγή ομολόγων, «κούρεμα» ομολόγων).

15 Η συνολική θέση των hedge funds (London, New York) στα ελληνικά ομόλογα του PSI+, εκτιμάται ότι είναι σχεδόν €16-24δισ και οι εκτιμήσεις ότι τελικά συμμετείχαν στο πρόγραμμα επαναγοράς ομολόγων σε ποσοστό 30-40%.

(Eurobank) έως 15,6% (Πειραιώς).

Οι ζημίες των τεσσάρων τραπεζών, λόγω της συμμετοχής τους στο PSI+ και στην επαναγορά, είναι 26,5 δισ. ευρώ (προ-φόρων), με την Alpha Bank να εμφανίζει τη μικρότερη (4,4 δισ. ευρώ) και την Εθνική Τράπεζα τη μεγαλύτερη (11 δισ. ευρώ). Το σύνολο αυτών των απωλειών αποτελεί, ταυτόχρονα, όφελος για το δημόσιο, λόγω της συνεπαγόμενης ισόποσης μείωσης του δημοσίου χρέους καθώς και της σημαντικής ελάφρυνσης για μελλοντικές πληρωμές τόκων. Υπενθυμίζεται ότι οι συνολικές κεφαλαιακές ανάγκες των παραπάνω Τραπεζών εκτιμώνται σήμερα στα 27 δισ. ευρώ, ωστόσο δεν αποκλείεται το ποσό αυτό τελικά να κινηθεί σε σχετικά υψηλότερα επίπεδα, λόγω της βαθύτερης ύφεσης της οικονομίας. Ωστόσο, χωρίς την επίπτωση του PSI+ και της επαναγοράς των ομολόγων, οι ανάγκες ανακεφαλαιοποίησης των τεσσάρων Τραπεζών θα ήταν σημαντικά μικρότερες, παρά τη βαθειά πολυετή ύφεση, λόγω του σημαντικού ύψους των προβλέψεων που οι Τράπεζες έχουν ήδη αναλάβει έναντι επισφαλών δανείων.¹⁶

2.8. Προτάσεις για κούρεμα των τραπεζικών δανείων

Είναι εμφανές ότι η πρωτόγνωρη οικονομική κρίση που μαστίζει τη χώρα έχει οδηγήσει πολλά νοικοκυριά και επιχειρήσεις σε αδυναμία εξυπηρέτησης των συμβατικών τους υποχρεώσεων προς τις τράπεζες. Αυτό, άλλωστε, αποτυπώνεται και από τη συνεχιζόμενη άνοδο των μη-εξυπηρετούμενων δανείων. Από την πλευρά τους οι τράπεζες έχουν ήδη αναγράψει στους ισολογισμούς τους μεγάλες προβλέψεις έναντι των εξελίξεων αυτών (20 δισ. ευρώ την τελευταία τριετία) και έχουν προχωρήσει σε αναδιάρθρωση ή ρύθμιση σημαντικού ποσοστού υφιστάμενων δανείων πελατών τους, με στόχο τη διευκόλυνση των δανειοληπτών.

Σε αυτό λοιπόν το δύσκολο περιβάλλον, έχουν υπάρξει προτάσεις για ένα οριζόντιο, γενικευμένο και χωρίς κριτήρια κούρεμα των υφιστάμενων τραπεζικών δανείων με στόχο την ανακούφιση των εγχώριων επιχειρήσεων και νοικοκυριών.

Μια τέτοια όμως απόφαση θα συνεπαγόταν ισόποσες ζημίες στους ισολογισμούς των τραπεζών και κατά συνέπεια, περαιτέρω μείωση της κεφαλαιακής τους επάρκειας, με ζημία

για τους μετόχους τους, ο κυριότερος εκ των οποίων θα είναι πλέον το ΓΧΣ (Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας) και κατ' επέκταση, το Ελληνικό Δημόσιο.

Το τελικό κόστος αποπληρωμής των νέων αυτών κεφαλαίων θα έπρεπε να το αναλάβει ο κρατικός προϋπολογισμός, δηλαδή ξανά ο συνεπής Έλληνας φορολογούμενος με συνεπαγόμενη επιπλέον αύξηση του δημοσίου χρέους. Λαμβάνοντας υπόψη ότι μόνο ο μισός ελληνικός πληθυσμός έχει, σήμερα, δάνεια και περίπου το 75% αυτών εξυπηρετούνται εγκαίρως, η χαριστική συμπεριφορά έναντι τμήματος των πιστωτών, χωρίς κριτήρια και διαδικασίες, θα οδηγούσε σε μεγάλη ανακατανομή του εισοδήματος και σημαντικές αδικίες σε βάρος αυτών που δεν έχουν δανειστεί ή και είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, ενώ στον επιχειρηματικό κλάδο μια τέτοια ενέργεια θα νόθευε τον υγιή ανταγωνισμό. Η επίπτωση μιας τέτοιας εξέλιξης στα συναλλακτικά ήθη και τη λειτουργία της οικονομίας θα ήταν ιδιαίτερα αρνητική, καθώς θα οδηγούσε όλο και περισσότερους οφειλέτες σε γενικευμένη πρακτική αθέτησης των συμβατικών υποχρεώσεών τους προς όλους με δραματικές αρνητικές επιπτώσεις για την οικονομία, την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Για τον λόγο αυτόν, τραπεζικά στελέχη θεωρούν δύσκολο να υπάρξει ρύθμιση που να προβλέπει οριζόντιο «κούρεμα» στα δάνεια.

Σύμφωνα με οικονομικούς κύκλους, αυτό που μπορεί να γίνει και θεωρείται ρεαλιστικό είναι να δοθεί μια περίοδος χάριτος στη μέση του δανείου, η οποία θα δώσει «οξυγόνο» για τα επόμενα δύσκολα χρόνια στους δανειολήπτες που είναι συνεπείς ως σήμερα στις υποχρεώσεις τους αλλά λόγω των μειώσεων στις αποδοχές τους έχουν αρχίσει να «ζορίζονται».

Ως εκ τούτου, ένας συνδυασμός επιμήκυνσης της διάρκειας αποπληρωμής και καταβολής μέρους του κεφαλαίου για ένα χρονικό διάστημα που δεν θα υπερβαίνει την πενταετία αποτελεί την πιο πιθανή λύση. Σε μια τέτοια περίπτωση, δεν θα τεθεί και ζήτημα αύξησης του επιτοκίου δανεισμού, ενώ μετά το πέρας της μεταβατικής περιόδου θα είναι εφικτή η εκ νέου μεταβολή των βασικών όρων του δανείου, χωρίς κανένα κόστος και κατά τη βούληση του πελάτη.

Σε γενικές γραμμές τα πιστωτικά ιδρύματα χρησιμοποιούν τρεις τρόπους για την αντιμετώπιση της κατάστασης στο μέτωπο των δανείων που βρίσκονται σε καθυστέρηση:

1) Ρύθμιση οφειλών χωρίς εξασφαλίσεις

Οι τράπεζες προχωρούν σε μεταβολή των όρων εξόφλησης των δανείων με στόχο να μειώσουν τις μηνιαίες δόσεις των πελατών τους. Το 60% των ρυθμίσεων γίνεται με αυτόν τον τρόπο. Στο πλαίσιο αυτό ο στόχος επιτυγχάνεται με την επιμήκυνση της εναπομένουσας διάρκειας εξόφλησης ή με την παροχή μιας περιόδου χάριτος κατά τη διάρκεια της οποίας ο δανειολήπτης καταβάλλει μόνο τους τόκους ή τους τόκους και ένα μέρος του κεφαλαίου. Σε πολύ δύσκολες περιπτώσεις μπορεί να γίνει δεκτή ακόμη και αναστολή πληρωμής των δόσεων για ένα διάστημα που συνήθως δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δύο έτη.

2) Τακτοποίηση οφειλών με παροχή εμπράγματων εξασφαλίσεων

Σημαντική μείωση των δόσεων μπορεί να επιτευχθεί με την παροχή εγγύησης από την πλευρά του δανειολήπτη, όπως για παράδειγμα την προσημείωση ενός ακινήτου. Στην προκειμένη περίπτωση η χορήγηση ενεχύρου στην τράπεζα επιτρέπει τη σημαντική μείωση του επιτοκίου του δανείου αλλά και την αύξηση της διάρκειας εξόφλησης, που οδηγούν τελικώς σε αξιοσημείωτη υποχώρηση των μηνιαίων δόσεων, η οποία μπορεί να φτάσει ακόμη και το 70%, χωρίς ανάλογη επιβάρυνση σε τόκους.

3) «Κούρεμα» μέρους της οφειλής και νέος διακανονισμός

Οι πιο «βαριές» περιπτώσεις αντιμετωπίζονται περισσότερο δραστικά. Επειτα από εξέταση της περιουσιακής και εισοδηματικής κατάστασης του δανειολήπτη και εφόσον διαπιστωθεί ότι ο τελευταίος δεν μπορεί να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις του, ακόμη και αν ρευστοποιήσει μέρος της περιουσίας του, η τράπεζα μπορεί να προχωρήσει σε διαγραφή μέρους της οφειλής ώστε το χρέος που απομένει να καταστεί εξυπηρετήσιμο.

Μπορεί να διαγραφεί ως και το 35% της οφειλής, ενώ για το υπόλοιπο 65% γίνεται νέος διακανονισμός για την αποπληρωμή του σε δόσεις. Πρόκειται για το στάδιο που μεσολαβεί πριν από την προσφυγή του δανειολήπτη στη Δικαιοσύνη.

Κεφάλαιο 3: Λύσεις , τρόποι και προοπτικές ανάκαμψης του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

3.1. Συγκέντρωση του Τραπεζικού Τομέα

Το γεγονός ότι η ελληνική τραπεζική αγορά είναι μια μικρή περιφερειακή αγορά, εν μέρει προστάτεψε τους καταθέτες και το εγχώριο τραπεζικό σύστημα από τη χρηματο-οικονομική κρίση που ξέσπασε το καλοκαίρι του 2008 στην αγορά στεγαστικών δανείων μειωμένης εξασφάλισης (sub-prime loan market) στις ΗΠΑ. Ωστόσο, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα επηρεάστηκε αρνητικά τόσο λόγω της αύξησης του κόστους του χρήματος, όσο και λόγω της έλλειψης ρευστότητας που παρατηρήθηκε και παρατηρείται στη διατραπεζική αγορά. Τα πράγματα φαίνεται πως, αργά αλλά σταθερά, βαίνουν προς εξομάλυνση. Καθίσταται όμως περισσότερο αναγκαίο παρά ποτέ, να υπάρξει ένα νέο εγχώριο κύμα συγκέντρωσης και ενδυνάμωσής του εγχώριου τραπεζικού τομέα, μέσω νέων εξαγορών και συγχωνεύσεων, προκειμένου οι ελληνικές τράπεζες να ισχυροποιήσουν τους ισολογισμούς τους και να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικότερα την τρέχουσα οικονομική κρίση.

Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις των τραπεζών εκτός από την ενίσχυση των ιδίων κεφαλαίων και του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας μπορούν να συμβάλουν:

- Στην ενίσχυση της ανταγωνιστικής θέσης της τράπεζας που θα προκύψει ύστερα από την εξαγορά ή συγχώνευση.
- Στη μείωση του λειτουργικού κόστους.
- Στην ευκολότερη πρόσβαση στις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίου.
- Στην απόκτηση τεχνογνωσίας για τον σχεδιασμό και παροχή νέων χρηματοπιστωτικών προϊόντων.
- Στη χρησιμοποίηση εξελιγμένων - αλλά ακριβών από άποψη κόστους - μεθόδων διαχείρισης χρηματο-οικονομικών κινδύνων.
- Στην αύξηση της απόδοσης των μετοχών, εάν η τράπεζα καταφέρει να διευρύνει τα κέρδη της μετά τη συγχώνευση.

- Μια οικειοθελής εξαγορά ή συγχώνευση σήμερα, με αμοιβαία επωφελείς όρους, μπορεί να προστατεύσει την τράπεζα από τον κίνδυνο μιας μελλοντικής επιθετικής εξαγοράς της από ανταγωνίστρια τράπεζα του εξωτερικού. Όπως αναφέρουν πρόσφατα δημοσιεύματα στον ελληνικό Τύπο, ενδεχόμενος γύρος συγκέντρωσης του τραπεζικού συστήματος θα εξελιχθεί σε ελληνική υπόθεση, καθώς, σε αυτή τη φάση, οι Έλληνες τραπεζίτες προτιμούν να τα βρουν μεταξύ τους, προσβλέποντας στην επόμενη ημέρα, της εξόδου της Ελλάδας από την κρίση, από το να «ξεπουληθούν» στους ξένους.
- Στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος σε κραδασμούς από το μακρο-οικονομικό περιβάλλον.
- Στην προστασία των καταθετών από τα προβλήματα που δημιουργεί η ύπαρξη του «ηθικού κινδύνου».
- Στη διαδικασία εκσυγχρονισμού της οικονομίας γενικότερα.

Ποιοι όμως είναι οι τραπεζικοί όμιλοι, που ήταν οι πρωταγωνιστές στις εξαγορές και συγχωνεύσεις, που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών, στον τραπεζικό κλάδο;

1. Εθνική Τράπεζα:

Οι κινήσεις της Εθνικής Τράπεζας στον τομέα και εξαγορών και συγχωνεύσεων στην εγχώρια τραπεζική αγορά στη διάρκεια της τελευταίας 20ετίας περιορίζονται καθαρά σε κινήσεις "εσωτερικών υποθέσεων", που σε κάθε περίπτωση ενδυνάμωσαν την ηγετική της θέση.

Συγκεκριμένα: Το 1998 η Εθνική Τράπεζα απορρόφησε την Κτηματική Τράπεζα, η οποία το 1997 είχε συγχωνευθεί με την Εθνική Στεγαστική. Οι δυο αυτές τράπεζες (και κυρίως η Κτηματική) είχαν τον έλεγχο της "στεγαστικής πίστης" καθώς και ισχυρό δίκτυο καταστημάτων. Το 2002 η Εθνική απορρόφησε την ΕΤΕΒΑ. «Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως ΑΕ»

Αξίζει να αναφερθούν και οι δύο αποτυχημένες προσπάθειες συγχώνευσης της Εθνικής με την Alpha Bank, που στόχο είχαν τη δημιουργία της μεγαλύτερης τράπεζας όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε ολόκληρη τη νοτιοανατολική Ευρώπη. Η πρώτη απόπειρα συγχώνευσης Εθνικής – Alpha, πραγματοποιήθηκε το 2001 με το "διαζύγιο" να έρχεται λίγο μετά την

αναλυτική παρουσίαση όλων των επιμέρους πτυχών της, ενώ η δεύτερη προσπάθεια έγινε μια δεκαετία αργότερα, το 2011, με τη συμφωνία επίσης να διαλύεται όταν οι διαδικασίες είχαν φθάσει σε προχωρημένο στάδιο. Στο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, πέρα από την εξαγορά τραπεζών (ή ίδρυση θυγατρικών) σε όλες σχεδόν τις χώρες της βαλκανικής, πρέπει να τονιστεί η εξαγορά από την Εθνική, μεγάλης τράπεζας στην Τουρκία, της Finansbank, το 2006. Ήταν η σημαντικότερη στρατηγική κίνηση που πραγματοποίησε ο όμιλος της Εθνικής. Δεν ήταν μόνο η οικονομική διπλωματία αλλά το deal όπου έμοιαζε πολύ καλό λόγω των προοπτικών της Finansbank.

Πορεία εξέλιξης αποτελεσμάτων Εθνικής Ελλάδος και Finansbank από το 2007 έως το 9μηνο του 2012

Ποσά σε εκατ ευρώ

Χρονολογία	Εθνική Ελλάδος	Finansbank Τουρκίας
9μηνο 2012	-2.799	400
2011	-12.700	365
2010	-137	462
2009	398	425
2008	999	470
2007	961	447
Σύνολο	-13.278	2.570

Τέλος, με απόφαση των θεσμικών αρχών και τη σύμφωνη γνώμη των δύο τραπεζών, η Εθνική Τράπεζα και η Eurobank Ergasias θα ανακεφαλαιοποιηθούν πλήρως και ανεξάρτητα η μία από την άλλη. Κατά συνέπεια, οι μέχρι τώρα διαδικασίες της συγχώνευσης αναστέλλονται¹⁷.

17 <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/636676>

2.Alpha Bank:

Η Alpha Bank έχει πραγματοποιήσει μέχρι σήμερα μια μόνον, αλλά σημαντική σε μέγεθος εξαγορά και συγχώνευση τράπεζας στην Ελλάδα: Το 1999 πραγματοποιήθηκε η εξαγορά του 51% των μετοχών της Ιονικής Τραπέζης από την Εμπορική Τράπεζα. Στις 11 Απριλίου 2000 εγκρίθηκε η συγχώνευση της Ιονικής Τραπέζης με απορρόφησή της από την Alpha Τράπεζα Πίστεως. Η νέα διευρυμένη τράπεζα που προέκυψε ονομάστηκε Alpha Bank. Όμως, η Alpha Bank, βρέθηκε στο επίκεντρο τριών ιδιαίτερα σημαντικών προσπαθειών συγχώνευσης (δύο φορές με την Εθνική Τράπεζα το 2000 και το 2001 και μια με την Eurobank το 2011), με στόχο τη δημιουργία της μεγαλύτερης Ελληνικής τράπεζας. Ως γνωστόν και οι τρεις αυτές προσπάθειες δεν είχαν επιτυχή κατάληξη. Πρόσφατα η Alpha Bank προέβει στην εξαγορά της Εμπορική Bank, μετά από απόφαση της Credit Agricole.

3.Eurobank :

Η Eurobank, (που ιδρύθηκε το 1990 με αρχική επωνυμία «Ευρωπαϊκή Τράπεζα»), πραγματοποιεί το 1996 την εξαγορά της Interbank Ελλάδος. Το 1997 γίνεται η συγχώνευση Eurobank – Interbank, ενώ επίσης πραγματοποιείται και η εξαγορά του δικτύου καταστημάτων της Credit Lyonnais Grece SA. Ένα χρόνο αργότερα ακολουθεί η εξαγορά ποσοστού συμμετοχής ελέγχου της Τράπεζας Αθηνών. Το 1998 η CEH S.A.(Consolidated Eurofinance Holdings-βασικός μέτοχος της Eurobank) εξαγοράζει το 99,8% του υγιούς μέρους της Τράπεζας Κρήτης. Επίσης η CEH και η EFG Eurobank εξαγοράζουν από κοινού ποσοστό 18,4% στην Τράπεζα Εργασίας. Το 1999 γίνεται μεταβίβαση της Τράπεζας Κρήτης στην EFG Eurobank, καθώς και η συγχώνευση δραστηριοτήτων EFG Eurobank - Τράπεζας Αθηνών με ανταλλαγή μετοχών. Το 1999 η CEH αποκτά το 50,1% της Τράπεζας Εργασίας, μετά από δημόσια προσφορά (χαρακτηρίστηκε ως επιθετική εξαγορά), γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό για την ενίσχυση της Eurobank. Το 2000 πραγματοποιείται η συγχώνευση EFG Eurobank και Τράπεζας Εργασίας και η μετονομασία σε Τράπεζα EFG Eurobank Ergasias. Το 2001 η Eurobank προχωρά στην εξαγορά και συγχώνευση της Τέλεσις Επενδύσεων, η οποία προηγουμένως είχε εξαγοράσει και ενσωματώσει την Δωρική Τράπεζα. Σημειώνεται ακόμη και η πρόσφατη προσπάθεια συγχώνευσης Eurobank και Alpha Bank, που είχε ξεκινήσει στα τέλη Αυγούστου του 2011, αλλά δεν είχε επιτυχή κατάληξη. Τέλος,

με τα μέχρι τώρα δεδομένα, η Eurobank φαίνεται να απορροφάται το προσεχές διάστημα από την Εθνική Τράπεζα.

4. Τράπεζα Πειραιώς:

Το 1998 η Τράπεζα Πειραιώς προχώρησε στην απορρόφηση των εργασιών της Chase Manhattan στην Ελλάδα, στην εξαγορά της Τράπεζας Μακεδονίας-Θράκης και της μικρής εξειδικευμένης Τράπεζας Credit Lyonnais Hellas. Στις αρχές του 1999 απέκτησε τον έλεγχο της Τράπεζας Χίου και απορρόφησε τις εργασίες της National Westminster Bank PLC στην Ελλάδα. Τον Ιούνιο του 2000 πραγματοποίησε την ενοποίηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων της στην Ελλάδα, μέσω της απορρόφησης των εμπορικών Τραπεζών Μακεδονίας-Θράκης και Χίου. Στις αρχές του 2002, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε τον έλεγχο της ETBAbank, η απορρόφηση της οποίας ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο 2003. Πρόσφατα, στα τέλη Ιουλίου 2012, η Τράπεζα Πειραιώς απόκτησε το "υγιές" τμήμα της Αγροτικής Τράπεζας. Επίσης σε εξέλιξη βρίσκονται οι διαπραγματεύσεις της Τράπεζας Πειραιώς με την γαλλική Societe Generale για την απόκτηση της Geniki Bank.

Επίσης το 2006 η Proton Τράπεζα απορρόφησε την Omega Τράπεζα. Το 2008 οι βασικοί της μέτοχοι συμφώνησαν να πουλήσουν πακέτο μετοχών στην Τράπεζα Πειραιώς με σκοπό τη μετέπειτα απορρόφησης της Proton από την Πειραιώς. Η συμφωνία ακυρώθηκε με αίτημα της Proton και τη σύμφωνη γνώμη της Πειραιώς, όταν η πρώτη έκανε αίτηση για να μπει στο πρόγραμμα βοήθειας της ελληνικής κυβέρνησης. Τον Δεκέμβριο του 2009 ο επιχειρηματίας Λαυρέντης Λαυρεντιάδης απέκτησε το 31,3% των μετοχών της τράπεζας. 18 Από εκείνη την περίοδο μέχρι και τον Μάρτιο του 2011 υπήρξε αύξηση 70,7% στα επιχειρηματικά δάνεια που χορήγησε η τράπεζα, αύξηση που αντιστοιχούσε σε 806,979 εκατομμύρια ευρώ, σύμφωνα με μηνυτήρια αναφορά που κατατέθηκε το 2012. Τον Νοέμβριο του 2011, η τράπεζα ζήτησε κεφαλαιακή ενίσχυση από την Ελληνική Κυβέρνηση και εντάχθηκε στο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ). Η απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών πάρθηκε έπειτα από απαίτηση της Τράπεζας της Ελλάδος. Ουσιαστικά πρόκειται για την πρώτη κρατικοποίηση που προέκυψε κατά την διάρκεια της κρίσης χρέους της Ελλάδας που ξεκίνησε το 2010. Με την κεφαλαιοποίηση της από το ΤΧΣ η τράπεζα χωρίστηκε σε δύο επιχειρηματικές οντότητες, την παλαιά Proton η οποία κράτησε τις

απαιτήσεις παλαιών μετοχών και τμήμα του ισολογισμού, ενώ το δίκτυο καταστημάτων και οι δραστηριότητες της παλαιάς Proton τέθηκαν υπό εκκαθάριση και τη νέα Proton, στην οποία μεταφέρθηκαν οι καταθέσεις ιδιωτών, επιχειρήσεων, τραπεζών και Δημοσίου.

Αντίθετα με τις αρχικές προσδοκίες και τους σχεδιασμούς η διαδικασία για το TT δεν φαίνεται να έχει την επιθυμητή έκβαση. Για την άλλοτε «πολύφερνη νύφη» του τραπεζικού συστήματος, σύμφωνα με πληροφορίες, καμία εκ των τεσσάρων αρχικώς ενδιαφερόμενων τραπεζών δεν θα καταθέσει δεσμευτική προσφορά, κάτι που θα αναγκάσει το ΓΧΣ, που συνεδρίασε χθες, να κηρύξει άγωνα τη διαδικασία. Η επιλογή είναι πλέον μία και συνίσταται στην άμεση διάσπαση του TT και τη διατήρηση ως αυτόνομου του καλού τμήματος κατά τα πρότυπα της Proton Bank. Βεβαίως όμως σε αυτή την περίπτωση το ΓΧΣ θα καλύψει και το κεφαλαιακό έλλειμμα του TT που υπολογίζεται σε περίπου 550 εκατ. ευρώ και το funding gap που ξεπερνά τα 4 δισ. ευρώ. Το ποσό αυτό προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ στοιχείων ενεργητικού και παθητικού, καθώς ένα μέρος των στοιχείων ενεργητικού και συγκεκριμένα τα προβληματικά δάνεια, θα μεταφερθεί στην bad bank. Το κακό τμήμα θα τεθεί σε εκκαθάριση και η αξία των μετοχών των 72.000 μετόχων μηδενίζεται. Σε ό,τι αφορά το καλό τμήμα, θα συνεχίσει να λειτουργεί αυτόνομα ανακεφαλαιοποιημένο από το ΓΧΣ με στόχο, σε ένα άγνωστο προς το παρόν χρονικό διάστημα, να επανέλθει σε διαδικασία πώλησης.

Όπως παρατηρούν τραπεζικοί παράγοντες κάτι τέτοιο θα μπορέσει να δρομολογηθεί όταν θα έχει ολοκληρωθεί η περίοδος αυτή των ανακατατάξεων και της ανακεφαλαιοποίησης του τραπεζικού συστήματος και οι συστημικές τράπεζες ανάλογα με τη θέση, τις δυνατότητες και τη νέα στρατηγική που θα σχεδιάσουν θα επανακαθορίσουν το ενδιαφέρον τους. 19 Όλα τα παραπάνω αναφέρονται στις εξαγορές και συγχωνεύσεις στην εγχώρια τραπεζική αγορά. Πρέπει να επισημανθεί όμως η μεγάλη παρουσία και των τεσσάρων τραπεζικών ομίλων στο χώρο των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης γενικότερα, με την εξαγορά τοπικών πιστωτικών ιδρυμάτων ή τη δημιουργία νέων τραπεζών.20

19 www.reporter.gr

20 <http://www.kathimerini.gr>

3.2. Προγράμματα ενίσχυσης ρευστότητας προς το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα

Η κεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών, εξαιρουμένης της Τράπεζας της Ελλάδος, στο τέλος Δεκεμβρίου 2010 ανήλθε στα 14 δισ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχούσε στο 26% της συνολικής κεφαλαιοποίησης του Χρηματιστηρίου Αθηνών, έναντι της αντίστοιχης κεφαλαιοποίησης στο τέλος Δεκεμβρίου 2009 η οποία ανερχόταν στα 28 δισ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχούσε, κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, στο 33% της συνολικής κεφαλαιοποίησης του Χρηματιστηρίου Αθηνών ²¹

Τον Απρίλιο του 2012, διοχετεύτηκαν στο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) 25 δισεκ. ευρώ με τη μορφή ομολόγων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF).

Τον Μάιο του 2012, το ΤΧΣ χορήγησε 18 δισεκ. ευρώ στις “συστημικές τράπεζες” ως προκαταβολή έναντι μελλοντικών αυξήσεων κεφαλαίου, αποκαθιστώντας έτσι τους δείκτες φερεγγυότητάς τους, ώστε να πληρούν την υποχρέωση για Δείκτη Κεφαλαιακής Επάρκειας 8%.

Οι Τράπεζες μετά την επαναγορά των ομολόγων έχουν απομείνει μόνο με έντοκα γραμμάτια ύψους 20 δισ. ευρώ και τα εναπομείναντα ομόλογα από το EFSF (Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας), τα περισσότερα εκ των οποίων οι τράπεζες έχουν πωλήσει (collaterals-αφορούν συνδυασμό έντοκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου και ομολόγων του EFSF) για να αγοράσουν ελληνικό χρέος δευτερογενώς ή να αυξήσουν την ρευστότητα τους. Μετά από 30 χρόνια οι Ελληνικές Τράπεζες δεν θα διαθέτουν ελληνικό χρέος μακροπρόθεσμης διάρκειας πέραν από τα βραχυχρόνια έντοκα γραμμάτια.

Σύμφωνα με την έκθεση της Τραπεζής Ελλάδος, για την ανακεφαλαιοποίηση και την αναδιάταξη του τραπεζικού τομέα, σε 37,7 δισ. ευρώ υπολογίζονται οι ζημίες από το «κούρεμα» των ελληνικών ομολόγων (PSI). Συνολικά από το PSI και τα επισφαλή δάνεια οι εγχώριες τράπεζες εκτιμάται ότι θα έχουν ζημίες 84,5 δισ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 42% του ΑΕΠ. ²²

Τον Δεκέμβριο του 2012, η Τράπεζα της Ελλάδος θεωρεί ότι, εντός ενός εύλογου διαστήματος εμπιστοσύνης όσον αφορά τις οικονομικές προσδοκίες, το ποσό των 50 δισεκ.

²¹ Χρηματιστήριο Αθηνών, Ημερήσιο Δελτίο Τιμών Χρηματιστηρίου Αθηνών (τεύχη 31 Δεκεμβρίου 2009 & 2010) & Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο, Χρηματιστηριακές εξελίξεις, Δεκέμβριος 2010.

²² www.ημερησία.gr (Δεκέμβριος 2012)

ευρώ είναι αναγκαίο και επαρκές για να καλύψει το κόστος ανακεφαλαιοποίησης και αναδιάταξης του ελληνικού τραπεζικού τομέα (εκ των οποίων τα 27,5 δισεκ. ευρώ αντιστοιχούν στις τέσσερις “συστημικές τράπεζες” - Εθνική, Πειραιώς, Alpha και Eurobank) 23.

Τον Νοέμβριο του 2012, η Τράπεζα της Ελλάδος ανακοίνωσε επίσημα στις τράπεζες τις κεφαλαιακές ανάγκες καθεμίας και τις κάλεσε να ολοκληρώσουν τις διαδικασίες για την άντληση κεφαλαίων έως το τέλος Απριλίου του 2013.

3.3. Κατανομή των αναγκών ανακεφαλαιοποίησης των Ελληνικών Τραπεζών

Οι κεφαλαιακές ανάγκες ύψους 28 δισ. ευρώ βρίσκονται στο υψηλότερο σημείο διαψεύδοντας αισιόδοξες εκτιμήσεις ότι το ποσό της ανακεφαλαιοποίησης θα μπορούσε να είναι χαμηλότερο.

Στην πραγματικότητα η εξάρτηση των εγχώριων τραπεζών σε κεφάλαια από τον δημόσιο τομέα ξεπερνά τα 30 δισ. ευρώ, καθώς οι τέσσερις μεγάλες έχουν εκδώσει προνομιούχες μετοχές ύψους 4 δισ. ευρώ. Την ίδια ώρα η κεφαλαιοποίησή τους αθροιστικά διαμορφώνεται στα 2,8 δισ. ευρώ. Με λίγα λόγια, η κεφαλαιακή εξάρτηση των τραπεζών από τον δημόσιο τομέα είναι 12 φορές μεγαλύτερη της τρέχουσας χρηματιστηριακής τους αξίας.

Για να γίνουν και πάλι βιώσιμες, δηλαδή να ανταποκριθούν στην απαίτηση της Τράπεζας της Ελλάδος για δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας 10% μέχρι και το 2014, θα πρέπει να ενισχυθούν με κεφάλαια 28 δισ. ευρώ (ανακεφαλαιοποίηση). Οι τράπεζες ελπίζουν ότι το ύψος των κεφαλαιακών αναγκών θα μειωθεί όπως με τον αναβαλλόμενο φόρο, ωστόσο μετά την επαναγορά των ομολόγων δεν φαίνεται να υπάρχουν πολλές εναλλακτικές δυνατότητες. Μέτρα όπως ο αναβαλλόμενος φόρος προσφέρουν μεν ανακούφιση, ωστόσο δεν αρκούν για να αλλάξει η «αριθμητική» της ανακεφαλαιοποίησης.

Από την περασμένη άνοιξη, στελέχη Τραπεζών, υπογράμμιζαν, ότι το κλειδί για την προσέλκυση ιδιωτικών κεφαλαίων στην ανακεφαλαιοποίηση ήταν η μείωση του ύψους των κεφαλαιακών αναγκών. Αυτό δεν έγινε. Παρ' όλα αυτά, επιτελικά στελέχη τραπεζών

23 Τράπεζα Ελλάδος <Έκθεση για την Ανακεφαλαιοποίηση και Αναδιάταξη του Ελληνικού Τραπεζικού Τομέα> Δεκέμβριος 2012

διατηρούν την αισιοδοξία τους και πιστεύουν ότι τους επόμενους μήνες θα υπάρξουν πρωτοβουλίες για τη μείωση των απαιτούμενων κεφαλαίων. Αν γίνει αυτό, σε συνδυασμό με τη βελτίωση των συνθηκών στην οικονομία, μπορεί να οδηγήσει στην επιτυχία των αυξήσεων κεφαλαίου, με τη συμμετοχή ιδιωτών (κάλυψη τουλάχιστον του 10%) ώστε να διατηρηθεί η ιδιωτική φυσιογνωμία των τραπεζών.

Η ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

	Καθαρή θέση		Συνολικές Κεφαλαιακές Ανάγκες	Χρηματιστηριακή Αξία 21.12
	Τράπεζα	Όμιλος		
<i>ποσά σε εκατ. ευρώ</i>				
Εθνική Τράπεζα	-4.312,0	-2.629,0	9.756,0	1.357,6
Eurobank	-1.074,0	-404,0	5.839,0	359,9
Alpha Bank	-329,9	891,6	4.571,0	731,9
Τράπεζα Πειραιώς*	-2.411,9	-2.390,0	7.300,0	389,8
Σύνολο	-8.127,8	-4.531,4	27.466,0	2.839,2

**Η Πειραιώς έχει λάβει επιπλέον 500 εκατ. ευρώ για τη Αγροτική Τράπεζα*

Το Δεκέμβριο του 2012, η Τράπεζα της Ελλάδος ολοκλήρωσε την επικαιροποιημένη εκτίμησή της για την επάρκεια των Χρηματοδοτικών Πόρων για την κάλυψη των αναγκών ανακεφαλαιοποίησης και του κόστους αναδιάταξης του Ελληνικού Τραπεζικού Τομέα κατά την περίοδο 2012-2014.

Αυτή η εκτίμηση έχει ως σημείο εκκίνησης το αποτέλεσμα της εκτίμησης των κεφαλαιακών αναγκών όλων των εμπορικών τραπεζών, δηλαδή τα 40,5 δισεκ. ευρώ, ανεξάρτητα από το εάν θεωρούνται κατάλληλες για ανακεφαλαιοποίηση με δημόσια στήριξη και επιπλέον ενσωμάτωσε στην εκτίμηση των Χρηματοδοτικών Πόρων τα παρακάτω:

- Την καθαρή επίδραση (1,4 δισεκ. ευρώ) από την εφαρμογή μέτρων εξυγίανσης και την ανακεφαλαιοποίηση τραπεζών που έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Δηλαδή το επιπρόσθετο κόστος

από τη λήψη μέτρων εξυγίανσης σε τρεις εμπορικές Τράπεζες (Αγροτική, Proton και T-Bank) και σε τρεις συνεταιριστικές (Αχαϊκή, Λαμίας και Λέσβου-Λήμνου) και τη μείωση των κεφαλαιακών αναγκών από την ανακεφαλαιοποίηση δύο εγχώριων θυγατρικών (Εμπορικής και Γενικής) από τις ξένες μητρικές εταιρείες Credit Agricole και Societe Generale αντίστοιχα.

- Το κόστος πιθανών μελλοντικών εξυγιάνσεων (3,1 δισεκ. ευρώ), στο βαθμό που θα υπερβαίνει τις εκτιμηθείσες κεφαλαιακές ανάγκες για τις “μη συστημικές” εμπορικές τράπεζες, καθώς και το κόστος αναδιάρθρωσης των συνεταιριστικών τραπεζών, εφόσον αυτή χρειαστεί.
- Απόθεμα ασφαλείας (capital buffer - 5 δισεκ. ευρώ), το οποίο κρίνεται αναγκαίο και επαρκές για την αντιμετώπιση ενδεχόμενων εξελίξεων που θα μπορούσαν να αυξήσουν ή να μειώσουν τις κεφαλαιακές ανάγκες. Εξελίξεις που θα μπορούσαν να αυξήσουν τις κεφαλαιακές ανάγκες περιλαμβάνουν την επίδραση στις τράπεζες από μια περαιτέρω επιδείνωση των μακροοικονομικών συνθηκών και από την πρόσφατη επαναγορά (buy-back) δημόσιου χρέους. Εξελίξεις που θα μπορούσαν να μειώσουν τις κεφαλαιακές ανάγκες περιλαμβάνουν την ιδιωτική συμμετοχή στη διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης, την αναγνώριση αναβαλλόμενης φορολογίας, τις ενέργειες διαχείρισης λοιπών υποχρεώσεων και την επίτευξη συνεργιών από εξαγορές και συγχωνεύσεις.

Η Τράπεζα της Ελλάδος θεωρεί ότι, εντός ενός εύλογου διαστήματος εμπιστοσύνης όσον αφορά τις οικονομικές προσδοκίες, το ποσό των 50 δισεκ. ευρώ είναι αναγκαίο και επαρκές για να καλύψει το κόστος ανακεφαλαιοποίησης και αναδιάρθρωσης του ελληνικού τραπεζικού τομέα. 24

3.4. Ολοκλήρωση του προγράμματος ανακεφαλαιοποίησης των Ελληνικών Τραπεζών.

Τα τρία συστημικά τραπεζικά σχήματα (μετά τη συγχώνευση της ΕΤΕ με την Euro bank) καλούνται να έχουν δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας (Core Tier I) στο 10% μετά την

24 Τράπεζα Ελλάδος « Έκθεση για την Ανακεφαλαιοποίηση και Αναδιάρθρωση του Ελληνικού Τραπεζικού Τομέα» Δεκέμβριος 2012

ανακεφαλαιοποίησή τους. Αυτόν τον δείκτη κυρίων βασικών εποπτικών κεφαλαίων θα πρέπει να διατηρήσουν έως και το 2014.

Ωστόσο, το νομοσχέδιο που αφορά την επανακεφαλαιοποίηση προβλέπει ότι για το σύνολο των κεφαλαίων, που θα κληθεί η καθεμία από τις συστημικές τράπεζες να αντλήσει κεφάλαια, προκειμένου να καλύψει το 6% του Core Tier I, θα πρέπει να επιτευχθεί μέσω της έκδοσης κοινών μετοχών. Και για το υπόλοιπο, θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα μετατρέψιμα ομολογιακά δάνεια (CoCos)²⁵.

Τα μετατρέψιμα ομολογιακά δάνεια θα τα αγοράζει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και θα υπολογίζονται ως εποπτικά κεφάλαια. Τα CoCos θα είναι πενταετούς διάρκειας και με την ωρίμανσή τους είτε θα αποπληρώνονται από το πιστωτικό ίδρυμα που τα έχει εκδώσει, είτε θα μετατρέπονται σε κοινές μετά ψήφου, μετοχές. Επίσης, η μετατροπή σε κοινές μετοχές θα γίνεται και στην περίπτωση που ο δείκτης κεφαλαίων Core Tier I υποχωρήσει κάτω από το 5,125%.²⁶

Η διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης των “**συστημικών τραπεζών**” περιλαμβάνει τρία βήματα:

- **Μεταβατική ανακεφαλαιοποίηση (bridge recapitalisation)** από το ΤΧΣ. Πρόκειται για προκαταβολή έναντι των μελλοντικών αυξήσεων κεφαλαίου που έχουν προγραμματιστεί να υλοποιηθούν μέχρι το τέλος Απριλίου του 2013. Η προκαταβολή ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 2012.
- **Έκδοση υπό αίρεση μετατρέψιμων χρηματοδοτικών μέσων (contingent convertible bonds - CoCos)** έως το τέλος Ιανουαρίου του 2013. Τα ποσά θα καθοριστούν από τις “συστημικές τράπεζες”, σύμφωνα με το πλαίσιο ανακεφαλαιοποίησης. Αυτά τα χρηματοδοτικά μέσα θα καλυφθούν εξ ολοκλήρου από το ΤΧΣ.

25 **contingent convertible bonds**, ή «cocos» Όταν τα κεφάλαια μιας τράπεζας υποχωρούν κάτω από ένα προκαθορισμένο όριο, τα «cocos» μετατρέπονται αυτομάτως από ομόλογα σε μετοχές με τιμή μετατροπής πολύ χαμηλότερη της προηγούμενης. Αυτό διασώζει τους ομολογιούχους και βοηθά ώστε να ανακεφαλαιοποιηθεί το συγκεκριμένο χρηματοοικονομικό ίδρυμα».

26 <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26526&subid=2&pubid=112942341>

- **Ολοκλήρωση των αυξήσεων μετοχικού κεφαλαίου** έως το τέλος Απριλίου του 2013, στις οποίες το ΤΧΣ θα αναλάβει το ρόλο του εγγυητή κάλυψης. Με βάση το σχέδιο αυτό και σύμφωνα με την Πράξη Υποψηφικού Συμβουλίου 38 της 9ης Νοεμβρίου 2012, οι ιδιώτες μέτοχοι θα έχουν τον έλεγχο των “**συστημικών τραπεζών**”, εφόσον καταβάλουν ποσό τουλάχιστον ίσο με το 10% της αξίας των νεοεκδοθεισών κοινών μετοχών.

Οι “**μη συστημικές τράπεζες**”, όπως προβλέπεται στο Μνημόνιο του Δεκεμβρίου 2012, πρέπει να ανακεφαλαιοποιηθούν με ιδιωτικά κεφάλαια έως το τέλος Απριλίου του 2013. Μπορούν επίσης να συγχωνευθούν με άλλες τράπεζες, εφόσον καταθέσουν ένα αξιόπιστο Επιχειρησιακό Σχέδιο και ικανοποιήσουν τις ανάγκες ανακεφαλαιοποίησής τους μέχρι τον Απρίλιο του 2013. Αν οι ιδιώτες επενδυτές δεν στηρίξουν αυτές τις τράπεζες, η Τράπεζα της Ελλάδος θα προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για μια ομαλή διαδικασία εξυγίανσης όχι αργότερα από τον Ιούνιο του 2013, κατά τρόπο που θα διασφαλίζει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και τα συμφέροντα των καταθετών²⁷

27 <http://news.in.gr/economy/article/?aid=1231241924>

Κεφάλαιο 4: Συμπεράσματα

4.1. Απομόχλευση της οικονομίας γενικά

Με αφετηρία την χρηματοοικονομική κρίση του 2008 διερχόμαστε μία εποχή απομόχλευσης. Πολύ απλά αυτό σημαίνει μία γενικευμένη τάση αποπληρωμής και απομείωσης χρεών και ταυτόχρονη συρρίκνωση των νέων πιστωτικών ροών. Η προσαρμογή της απομόχλευσης έχει μακροοικονομικές επιπτώσεις διότι δημιουργεί πτωτική πίεση επί των αξιών στις αγορές κεφαλαίου, αλλά και γενικότερο κίνδυνο αποπληθωρισμού και ποσοτικής συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας. Για την διαχείριση του πλέγματος κινδύνων της γενικευμένης απομόχλευσης – που είναι βέβαια συστημικό πλέγμα λόγω της ευρείας διασύνδεσης οφειλετών και πιστωτών - οι μεγάλες κεντρικές τράπεζες (με κυρίαρχο παράδειγμα την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ αλλά και την ΕΚΤ στην πρόσφατη πορεία της) έχουν ακολουθήσει μία πολιτική μεγάλης μεγέθυνσης του δικού τους ισολογισμού (ενεργητικού και παθητικού) με στόχο να αντισταθμίσουν και να εξομαλύνουν την διαδικασία απομόχλευσης/εξυγίανσης των τραπεζών παρέχοντας βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις. Αυτή η επέμβαση έχει παρεμποδίσει αρκετά αποτελεσματικά μέχρι τώρα την εμφάνιση των πιο έντονων επιπτώσεων της απομόχλευσης, ιδίως στις ΗΠΑ.

Πιο συγκεκριμένα η διαδικασία της απομόχλευσης, εστω και αν επιβραδύνεται και απαλύνεται με την παρέμβαση των κεντρικών Τραπεζών διαλαμβάνει τέσσερις διακριτές βαθμίδες.

Η πρώτη είναι αυτό που ολόκληρο βλέπουμε: η προσπάθεια των οικονομικών μονάδων να μειώσουν το επίπεδο των δανειακών υποχρεώσεων που τις βαρύνουν και να αυξήσουν τα ρευστά στοιχεία του ενεργητικού τους.

Η δεύτερη είναι η γενικευμένη προσπάθεια των τραπεζών σε όλες τις αναπτυγμένες οικονομίες να θεραπεύσουν και να επανορθώσουν τα επίπεδα κεφαλαιακής τους επάρκειας, είτε ως αυτόνομη επιχειρηματική επιλογή είτε ως επιβαλλόμενη πολιτική από τις πιέσεις των ρυθμιστικών αρχών και των μετεξελισσόμενων κανόνων της Βασιλείας.

Η τρίτη βαθμίδα είναι η διαφαινόμενη μεγάλη αύξηση σε ασφαλιστικά κεφάλαια, συλλογικά είτε ατομικά, όπου μια πλειάδα νέων ρυθμίσεων θα επιδιωχθεί να επιβληθεί στην μεγαλύτερη περιοχή παραγωγής μόχλευσης της τελευταίας περιόδου πριν την κρίση, δηλαδή τις αγορές παραγώγων.

Η τέταρτη βαθμίδα είναι η ταυτόχρονη προσπάθεια των κρατών με υψηλό δημόσιο χρέος να επιδιώξουν την δημοσιονομική προσαρμογή, αποφεύγοντας τον εκπεσμό του νομίματος, μέσου πληρωμής των χρεών και τη στάση πληρωμών.

4.2 Απομόχλευση της οικονομίας στον Ελλαδικό χώρο

Το υψηλό κόστος κεφαλαίου που επικρατεί σήμερα για τις επιχειρήσεις δεν προέρχεται τόσο από τα υψηλά ασφάλιστρα κινδύνου όσο από τον εξωγενή περιορισμό στην προσφορά πιστώσεων ακόμη και για τοποθετήσεις χαμηλού κινδύνου. Αυτό το υψηλό κόστος κεφαλαίου αντισταθμίζει ουσιαστικότερα τις αποτελεσματικές μειώσεις στο κόστος εργασίας.

Από την άλλη πλευρά, σε δεύτερο και πιο μακροπρόθεσμο στάδιο είναι η τροποποίηση, η αναδιάταξη και ο εκσυγχρονισμός του παραγωγικού δυναμικού.

Για το προβλέψιμο μέλλον ωστόσο τα πράγματα θα είναι εντελώς διαφορετικά αφού προβάλλεται μία εικόνα δημοσιονομικής διαδρομής με πλεονάσματα αντί για ελλείμματα, όπου ο ρόλος του δημοσίου στο εγχώριο χρηματοοικονομικό σύστημα θα αντιστραφεί τελείως: Η ιδιωτική οικονομία πάσχει από έλλειψη ενεργού ρευστότητας αφού εικάζεται ότι η εξωτραπεζική ρευστότητα είτε ακινητοποιείται (στο εσωτερικό ή το εξωτερικό) είτε εσχάτως απορροφάται από την αύξηση των φόρων και την μείωση του ελλείμματος, δηλαδή την διαδικασία απο-μόχλευσης του Δημοσίου, το οποίο λειτουργεί πλέον ως απορροφητήρας και όχι ως διαχύτης ρευστότητας στο εγχώριο σύστημα. Αυτή η επισήμανση μαζί με την γενική κατάσταση της απομόχλευσης είναι συμβατή με ήπιους και όχι ξέφρενους ρυθμούς μεγέθυνσης. 28

Εναπόκειται πλέον στην ελληνική οικονομία να πείσει τη διεθνή κοινότητα για τη μεταστροφή της, ώστε να ελπίζει σε αναβάθμιση της πιστοληπτικής της ικανότητας για να προσεγγίσει τις κεφαλαιαγορές. Μια τέτοια εξέλιξη θα έχει καταλυτική επίδραση καταρχήν στο μέτωπο των καταθέσεων, με την επάνοδο καταθετών και επενδυτών στη χώρα και τη συρρίκνωση των περιθωρίων.

Το 2013 το ενδιαφέρον στρέφεται στο πρόγραμμα των ιδιωτικοποιήσεων και στην αναπτυξιακή πολιτική μέσα από ένα πρόγραμμα επενδύσεων με τη συνεισφορά της

28 Σταύρος Β. Θωμαδάκης «ανάπτυξη στην εποχή της απομόχλευσης» 11ο Ετήσιο Συνέδριο του Συνδέσμου Επιστημόνων Χρηματοοικονομικής και Λογιστικής Ελλάδος (HFAA), Δεκέμβριος 2012

Ευρωπαϊκής Επιτροπής και σε κλάδους που παρουσιάζουν εξαγωγική δραστηριότητα. Καθεμία από αυτές τις επενδυτικές ενότητες αντιπροσωπεύεται με συγκεκριμένες εταιρείες που αναμένεται να παρουσιάσουν καλύτερη χρηματιστηριακή συμπεριφορά σε σχέση με την υπόλοιπη αγορά. Το πρόγραμμα των ιδιωτικοποιήσεων αναμένεται να παρουσιάσει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς θα μπορούσε να αποτελέσει το εναρκτήριο λάκτισμα για τη μεταστροφή της ψυχολογίας στην οικονομία και την αγορά.

Το πρόγραμμα επενδύσεων, το οποίο αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιστροφή της οικονομίας σε τροχιά ανάπτυξης, περνά από τη συμμετοχή των ευρωπαϊκών κονδυλίων και επικεντρώνεται στα μεγάλα έργα υποδομής. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων έχει ήδη εγκρίνει την εκταμίευση όσον αφορά τη δική της συμμετοχή στα μεγάλα αυτοχρηματοδοτούμενα έργα και αναμένεται η συμμετοχή των ελληνικών τραπεζών για την επανεκκίνηση των έργων, γεγονός που, ωστόσο, θα λάβει χώρα μετά την ανακεφαλαιοποίηση. Το 2013, μετά τη μεγάλη άνοδο που έχει συντελεστεί, πολλές χρηματιστηριακές αποτιμήσεις της μεγάλης κεφαλαιοποίησης έχουν ανακτήσει το μεγαλύτερο μέρος της αξίας τους, όπως, άλλωστε, έχουν κάνει και τα ελληνικά ομόλογα. Οπότε το επενδυτικό ενδιαφέρον αναμένεται να στραφεί στις υγιείς εταιρείες της μεσαίας και μικρής κεφαλαιοποίησης με χαμηλό δανεισμό που έχουν καταφέρει να περιορίσουν τα κόστη τους και να κερδίσουν μερίδιο αγοράς.

4.3. Συμβολή στην κρίση χρέους του Δημοσίου

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ήταν διεθνώς ανταγωνιστικό και είχε υγιή θεμελιώδη μεγέθη. Όμως, η κρίση δημόσιου χρέους άσκησε μεγάλες πιέσεις στις τράπεζες, καθώς βρέθηκαν αντιμέτωπες με σημαντική εκροή καταθέσεων, αποκόπηκαν από τις διεθνείς αγορές και κατέγραψαν μεγάλες απώλειες από το PSI. Υπό το βάρος αυτής της αρνητικής συγκυρίας, κινδύνευσε η σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Σε αυτό το περιβάλλον, η Τράπεζα της Ελλάδος, σε συνεργασία με την τρόικα, έθεσε ως στόχο τη δημιουργία ενός βιώσιμου τραπεζικού τομέα με ισχυρή κεφαλαιακή θέση, αναγνωρίζοντας τον σημαντικό του ρόλο στην πορεία της οικονομίας. Η στρατηγική αυτή στοχεύει στην ενίσχυση των βιώσιμων τραπεζών και την εξυγίανση των μη βιώσιμων προστατεύοντας στο ακέραιο την χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Τελικά το αντίδοτο είναι η θέσπιση προγραμμάτων στήριξης των οικονομιών και ενίσχυσης της ρευστότητας των Τραπεζών από τις κυβερνήσεις όλων σχεδόν των ανεπτυγμένων χωρών, που λαμβάνουν τη μορφή κρατικών εγγυήσεων προς τις Τράπεζες, Η επιδείνωση

όλων των βασικών δεικτών της ελληνικής οικονομίας, η οποία ήταν αντίστοιχη του αμερικανικού κραχ, ήδη έχουν αρχίσει να μπαίνουν τα θεμέλια για μια πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία. Τα τελευταία τρία χρόνια η Ελλάδα σημείωσε σημαντική πρόοδο στην αναδιάρθρωση της οικονομίας της. Η δημοσιονομική προσαρμογή είναι εντυπωσιακή: παρά την ύφεση, που καθιστά εξαιρετικά δυσχερή την προσπάθεια, το πρωτογενές έλλειμμα έχει περιοριστεί κατά 9 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Πρόοδος σημειώνεται και στο θέμα της ανταγωνιστικότητας: Η κατά 30% σωρευτική απώλεια της ανταγωνιστικότητας κόστους από το 2001 θα έχει ανακτηθεί πλήρως μέχρι το τέλος της επόμενης χρονιάς. Η βελτιούμενη ανταγωνιστικότητα έχει συμβάλει στον περιορισμό κατά τα δύο τρίτα του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών σε σχέση τόσο σε επίπεδο κεφαλαίων όσο και χρηματοδότησης²⁹

Τα αυστηρότερα κριτήρια και η μειωμένη διαθεσιμότητα χρηματοδοτήσεων θα ασκήσουν πίεση για μείωση των ελλειμμάτων και των χρεών, κυβερνήσεων, χωρών, επιχειρήσεων και νοικοκυριών, και για αύξηση των αποταμιεύσεων. Ένεκα αυτής, ίσως μειωθεί ο λόγος των πιστώσεων ως προς το Α.Ε.Π.

Παρά ταύτα, ο ρόλος των τραπεζών θα ενισχυθεί ποιοτικά, καθώς θα έχουν μεγαλύτερο ποσοστό στη χρηματοδότηση του ιδιωτικού τομέα από ό,τι πριν την κρίση, ενώ οι αγορές θα έχουν μικρότερο.

Στην Ελλάδα, ειδικότερα, οι ανωτέρω διεθνείς δυνάμεις θα ενισχυθούν από την ανάγκη των νοικοκυριών να αποταμιεύουν περισσότερο, λόγω και της συρρικνώσεως του κράτους προνοίας και από την ανάγκη για παραγωγικές επενδύσεις οι οποίες δημιουργούν θέσεις εργασίας και οδηγούν στην άνοδο του Α.Ε.Π. και των εισοδημάτων. Το τελευταίο θα συμβάλει στη μείωση του φορτίου των συσσωρευμένων χρεών του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, ενώ, όπως προκύπτει από την ταυτότητα αποταμιεύσεων-επενδύσεων, η αύξηση των αποταμιεύσεων μπορεί να συμβάλει στην αναγκαία μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Επίσης, τα αυστηρότερα χρηματοδοτικά κριτήρια στις διεθνείς αγορές θα μεταφερθούν και στην εγχώρια οικονομία: εάν οι εγχώριες τράπεζες χορηγούν παρακινδυνευμένα δάνεια, ο

29 Προβόπουλος: «Γυρίζει σελίδα το ελληνικό τραπεζικό σύστημα» Άρθρο του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος στη Wall Street Journal (Νοέμβριος 2012)

αυξημένος κίνδυνος των στοιχείων του ενεργητικού θα προκαλέσει προβλήματα στη χρηματοδότησή τους από τις διεθνείς αγορές

Περαιτέρω, η αύξηση των αποταμιεύσεων θα συμβάλει και στην αύξηση των καταθέσεων και στην περαιτέρω ενίσχυση του ρόλου των Τραπεζών στην ελληνική οικονομία.

Με την αποστροφή προς τον κίνδυνο των νοικοκυριών να έχει αυξηθεί, συνεπεία των διαδοχικών κρίσεων των τελευταίων ετών, στις επενδυτικές αποφάσεις τους θα έχει μεγαλύτερη βαρύτητα η ασφάλεια, την οποία παρέχουν οι καταθέσεις, έναντι των αποδόσεων, τις οποίες παρέχουν οι επενδύσεις στις αγορές. Αυτό θα δώσει ώθηση στη δημιουργία σύνθετων καταθετικών προϊόντων, τα οποία επιτρέπουν ικανοποιητικές αποδόσεις, ενώ ταυτόχρονα προστατεύουν το κεφάλαιο, όπως, μακροπρόθεσμες καταθέσεις με εγγυημένο πραγματικό επιτόκιο, για προστασία από τον κίνδυνο του πληθωρισμού.

Αναζητώντας επιπλέον πηγές κερδοφορίας, οι ελληνικές τράπεζες θα αυξήσουν τη λειτουργική διαφοροποίησή τους, με αποτέλεσμα την αύξηση του μη-επιτοκιακού εισοδήματος ως ποσοστού του λειτουργικού εισοδήματος.

Η διαφοροποίηση μάλλον δεν θα προέλθει από κερδοσκοπικές τοποθετήσεις, αλλά από αύξηση των προμηθειών τόσο από παραδοσιακές δραστηριότητες διαμεσολαβήσεως όσο και από μη παραδοσιακές δραστηριότητες, όπως ασφάλειες και προϊόντα περιβαλλοντικής χρηματοοικονομικής. Η αλλαγή του ασφαλιστικού συστήματος και τα εντεινόμενα περιβαλλοντικά προβλήματα θα συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση, όπως και το περισσότερο ευμετάβλητο μακροοικονομικό περιβάλλον.³⁰

4.4. Συγκέντρωση του Τραπεζικού Τομέα

Η συγκέντρωση του εγχώριου τραπεζικού συστήματος κυρίως γύρω από τις (4) συστημικές Τράπεζες, αναμένεται να δημιουργήσει πολλαπλασιαστικά οφέλη, όταν ολοκληρωθούν λειτουργικά οι συγχωνεύσεις.

Τα εγχειρήματα δεν είναι εύκολα, ωστόσο τα νέα σχήματα που δημιουργούνται είναι μεγαλύτερα, έχουν εχέγγυα βιωσιμότητας για το μέλλον και «γεννούν» συνέργειες, οι οποίες αθροιστικά από το 2015 μπορούν να ξεπεράσουν το 1 δισ. ευρώ ετησίως. Η Εθνική από το

30 Αντζουλάτος Άγγελος «Τραπεζική - τάσεις (πριν) και προοπτικές (μετά την κρίση)» σελ 201-204

μελλοντικό deal με τη Eurobank αναμένει συνέργειες 570-630 εκατ. ευρώ ετησίως, η Alpha από την Εμπορική περί τα 200 εκατ. ευρώ, η δε Πειραιώς από την ΑΤΕ 155 εκατ. και από τη Γενική άλλα 50 εκατ. ευρώ.

Πρωτίστως, όμως, οι τράπεζες διασφαλίζουν τη μείωση της εξάρτησής τους από τα κεφάλαια του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και τη δυνατότητα πλήρους κάλυψης του 10% της ίδιας συμμετοχής στις αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου, όπως επιβάλλει ο νόμος, για να έχει κάθε τράπεζα τη δυνατότητα μετά από 5 χρόνια να επαναγοράσει τις μετοχές που θα κατέχει το ΤΧΣ και να καταστεί εκ νέου ιδιωτική.

Σημειώνω εδώ ότι όσον αφορά την ανακεφαλαιοποίηση της ΕΤΕ, εάν δεν επιτευχθεί το ποσοστό της ελάχιστης συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα, τότε το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας θα καλύψει πλήρως την αύξηση κεφαλαίου, προσθέτοντας πως η τελική απόφαση για τη συγχώνευση των Τραπεζών Εθνικής και Eurobank θα ληφθεί από το ΤΧΣ σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Με απόφαση των αρμοδίων θεσμικών αρχών και με σύμφωνη γνώμη των δύο τραπεζών, η Εθνική Τράπεζα και η Eurobank θα ανακεφαλαιοποιηθούν πλήρως και ανεξάρτητα η μία από την άλλη, γεγονός που συνεπάγεται την αναστολή των διαδικασιών συγχώνευσής τους³¹

Επιπλέον, η σχέση της Πειραιώς με τη So Générale (ο γαλλικός όμιλος θα κατέχει το 0,5% της ελληνικής τράπεζας μέσω μετατρέψιμων ομολογιών) και της Alpha με την Cedit Agricole αλλά και το μέγεθος του μελλοντικού σχήματος ΕΤΕ-Eurobank μπορεί να λειτουργήσει θετικά και να διευκολύνει την πρόσβαση των πιστωτικών ιδρυμάτων σε εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης σε μια περίοδο που οι ξένες αγορές παραμένουν κλειστές για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα.

4.5. Ανακεφαλαιοποίηση των Τραπεζών

Η πρωτοφανής παγκόσμια οικονομική κρίση, που δημιούργησε συνθήκες πιστωτικής ασφυξίας στο χρηματοοικονομικό σύστημα από το 2007 έως και το 2009, επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων διεθνώς. Η αποσταθεροποίηση του

31 <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/636676>

παραδοσιακού πρότυπου δανεισμού των Τραπεζών από τις αγορές είχε ως αποτέλεσμα να πληγεί η αξιοπιστία και η φερεγγυότητά τους.

Η κρίση ανέδειξε μεταξύ άλλων τις πλημμελείς αρχές και διαδικασίες διαχείρισης της ρευστότητας και των χρηματοδοτικών ανοιγμάτων των Τραπεζών σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο κίνδυνος ρευστότητας διέφευγε του κανονιστικού πλαισίου διεθνώς, σε αντίθεση με τον κίνδυνο αγοράς και τον πιστωτικό κίνδυνο που τύγγαναν αυστηρής εποπτείας. Είναι ενδεικτικό ότι δείκτες λειτουργικής και δυνητικής ρευστότητας, καθώς και μεσοπρόθεσμης χρηματοδότησης προς ενεργητικό, σπάνια ανακοινώνονταν και αναλύονταν με τη δέουσα λεπτομέρεια από Τράπεζες αφού, ούτως ή άλλως, θεωρούσαν ότι η διατήρηση πλεονάσματος ρευστότητας συνιστά ασφάλιστρο που επιβαρύνει σημαντικά το καθαρό επιτοκιακό περιθώριο.

Παράλληλα, οι κανονιστικές αρχές διεθνώς παρείχαν ιδιαίτερη ευελιξία στα πιστωτικά ιδρύματα ως προς τη διάρθρωση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Αυτό ενίοτε οδηγούσε σε αδόκιμες συμπεριφορές ως προς τη διαχείριση των κινδύνων χρηματοδότησης, καθώς ήταν παγιωμένη η αντίληψη ότι οι μεγάλες Τράπεζες ήταν αρκετά ώριμες, ώστε να προστατεύουν εαυτούς από τον κίνδυνο κατάρρευσης. Εδώ έγκειται μια θεμελιώδης αποτυχία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο να ανιχνεύσει, να επεξεργαστεί, να μετρήσει και να αντιμετωπίσει τις εκφάνσεις των κινδύνων ρευστότητας και χρηματοδότησης. Μάλιστα, η κρίση δίδαξε με τον πιο εμφατικό τρόπο ότι το φάσμα των κινδύνων στη χρηματοδότηση των Τραπεζών, που μπορεί να προκύψει από συνδυασμούς γεγονότων και εξελίξεων, είχε υποεκτιμηθεί σε μεγάλο βαθμό.

Η Τράπεζα της Ελλάδος ανέθεσε σε μια διεθνή εταιρεία, την Blackrock, να αξιολογήσει την ποιότητα των πληγέντων από την κρίση δανειακών χαρτοφυλακίων των ελληνικών τραπεζών. Αυτό διασφάλισε την ανεξαρτησία της διαδικασίας και απετέλεσε υπόδειγμα που ακολούθησαν στη συνέχεια και άλλες χώρες, όπως η Κύπρος και η Ισπανία. Στη βάση των ευρημάτων αυτών, αλλά και των απωλειών από το PSI, η Τράπεζα της Ελλάδος εκτίμησε τις κεφαλαιακές ανάγκες των τραπεζών, ώστε ο Δείκτης Βασικών Ιδίων Κεφαλαίων να διατηρηθεί πάνω από 9% ως τα τέλη του 2014. Η έγκαιρη και εποικοδομητική αναπλήρωση των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών μετά την απομείωσή τους στο πλαίσιο του PSI plus, χωρίς ανεξέλεγκτες διαταραχές στο ιδιοκτησιακό και διαχειριστικό τους καθεστώς και η επιστροφή των καταθέσεων στις τράπεζες μετά την άρση της αβεβαιότητας με την ολοκλήρωση του PSI Plus και γενικότερα του δεύτερου

πακέτου χρηματοδοτικής ενίσχυσης της Ελλάδος, μπορεί να δώσει το έναυσμα σταδιακής ομαλοποίησης της λειτουργίας του χρηματοοικονομικού συστήματος της χώρας και της ικανοποιητικής χρηματοδότησης της οικονομίας.

Ενίσχυση της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων αναμένεται και από την αύξηση της εισροής κοινοτικών πόρων μέσω των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και τη βελτίωση των προοπτικών για ανάκαμψη των επενδύσεων μέσω της προώθησης των επενδυτικών προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται σε μεγάλο βαθμό από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Όπως, άλλωστε, τόνισε η Τράπεζα της Ελλάδος, η διαδικασία ανακεφαλαιοποίησης και για τις τέσσερις πλέον συστημικές τράπεζες (Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς) προχωρά κανονικά και, σε κάθε περίπτωση, θα ολοκληρωθεί πριν το τέλος Απριλίου.

Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) θα καλύψει πλήρως τις αυξήσεις κεφαλαίου και θα προκαταβάλλει και στις τέσσερις τράπεζες τα αναγκαία κεφάλαια. Τα κεφάλαια αυτά αποτελούν μέρος των 50 δισεκατομμυρίων ευρώ που έχουν ήδη εγκριθεί και δεσμευθεί, στο πλαίσιο του προγράμματος χρηματοπιστωτικής βοήθειας ειδικά για την ανακεφαλαιοποίηση του τραπεζικού τομέα.³²

Μετά την ολοκλήρωση του σταδίου της ανακεφαλαιοποίησης οι τράπεζες θα μπορέσουν να συνεισφέρουν ξανά στη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας και να διατηρήσουν την παρουσία τους στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, όπου ελέγχουν σχεδόν το ένα τρίτο της τραπεζικής αγοράς.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί τον αιμοδότη κάθε οικονομίας. Καθώς οι ελληνικές τράπεζες γυρίζουν σελίδα και αφήνουν πίσω ένα δύσκολο κεφάλαιο της ιστορίας τους, σύντομα θα δώσουν ώθηση και στην πραγματική οικονομία.

32 <http://www.protothema.gr/economy/article/?aid=270039>

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

1. **Ράπανος, (2009)** , «Μέγεθος και Εύρος Δραστηριοτήτων του Δημοσίου Τομέα», Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών
2. **Πωλ Σουήζυ, (2009)** , «Η Θεωρία της Καπιταλιστικής Ανάπτυξης», Αθήνα: Gutenberg,pp. 165
3. **Υπουργείο Οικονομικών, (2010)** , «Οικονομικές εξέλιξης του 2009 και προοπτικές για το 2010»
4. **Τσουφλίδης Λ.(2010)** , «Από την οικονομική άνθηση στην κρίση του 1930», pp.1-38
5. **Σόρος Τζ. (2008)**, « Η οικονομική κρίση του 2008 και η σημασία της» εκδόσεις Λιβάνη, pp. 9-77.
6. **Ρομπόλης Σ. (2010)**, Οικονομική κρίση, κρίση απασχόλησης και κρίση κοινωνικής ασφάλισης, Αθήνα
7. **Γ. Μιχαλόπουλος** « Χρηματοδότηση των Ελληνικών Τραπεζών στην διάρκεια της κρίσης»
8. **Κατσορίδας και Λεχουρίτης, 2010**, «Οι κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας», Εγκέφαλος 2010, σελ. 4-12
9. **Βαγιανός Δ., Βέττας Ν. Και Μεγίρ Κ.(2010)** , «Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα: Μεταρρυθμίσεις και ευκαιρίες σε μία κρίσιμη συγκυρία, www.greekeconomistsforreform.com
10. **Μπούρας και Λυκούρας, (2011)** , «Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στη ψυχική υγεία», Εγκέφαλος, pp.55-61.
11. **Bain Keith – Howells Peter**, 2011, «Χρήμα, πίστη, τράπεζες», Εκδότης Κριτική,

Αθήνα

12. Άρθρο του Διοικητή της ΤτΕ στη Wall Street Journal (2012) κ. Προβόπουλου
«Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα γυρίζει σελίδα»
13. Αντζουλάτος Άγγελος «Τραπεζική - τάσεις (πριν) και προοπτικές (μετά την κρίση)»
σελ 201-204

Διαδίκτυο

- 1 [https://www.google.gr/search?q=Ενωση Ελληνικών Τραπεζών \(2011\) «Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα το 2010](https://www.google.gr/search?q=Ενωση+Ελληνικών+Τραπεζών+(2011)+«Το+Ελληνικό+Τραπεζικό+Σύστημα+το+2010)
- 2 **Lekkos Π. , Staggel Ir.and Kefalas K. (2011)** «Κρίση, Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα και Πραγματική Οικονομία» Μονάδα Οικονομικής Ανάλυσης και Αγορών
- 3 researchdivision@piraeusbank.gr
Καραβίας Φ., Μονοκρούσος Π., Μαλλιαρόπουλος Δ. Και Αναστασάτος Τ. (2012) «Οικονομία και Αγορές- Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα, μέτρα ενίσχυσης της ρευστότητας και χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας» (Μαΐος 2012). »
[www.Eurobank.gr/ reseach](http://www.Eurobank.gr/research)
4. **Εθνική Τράπεζα Α.Ε. (2012)** «Περιγράφοντας τις συνιστώσες του κρίσιμου διλήμματος» Ελληνική Οικονομία (ειδική έκδοση)
www.nbg.gr
5. **Δελτίο Τύπου Τραπέζης Ελλάδος -28/11/2012** - Τραπεζική χρηματοδότηση του εγχώριου ιδιωτικού τομέα: Οκτώβριος 2012
6. **Τράπεζα Ελλάδος** « Έκθεση για την Ανακεφαλαιοποίηση και Αναδιάρθρωση του Ελληνικού Τραπεζικού Τομέα» Δεκέμβριος 2012
7. [https://www.google.gr/search?q=Δελτίο Τύπου της Τραπέζης Ελλάδος για τα έτη 2008%2C 2009 %2C2010%2C 2011 και 2012&](https://www.google.gr/search?q=Δελτίο+Τύπου+της+Τραπέζης+Ελλάδος+για+τα+έτη+2008%2C+2009+%2C+2010%2C+2011+και+2012&)
8. **Χρηματιστήριο Αθηνών, Ημερήσιο Δελτίο Τιμών Χρηματιστηρίου Αθηνών** (τεύχη 31 Δεκεμβρίου 2009 & 2010) & Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο, Χρηματιστηριακές εξελίξεις, Δεκέμβριος 2010.

9. **Σταύρος Β. Θωμαδάκης** «ανάπτυξη στην εποχή της απομόχλευσης» 11ο Ετήσιο Συνέδριο του Συνδέσμου Επιστημόνων Χρηματοοικονομικής και Λογιστικής Ελλάδος (HFAA), Δεκέμβριος 2012
10. www.capital.gr
11. www.imerisia.gr
12. Capitalinvest.gr
13. www.reporter.gr 4 - 27 Νοε 2012 Published in: Οικονομία
14. www.οικονομία.gr
15. [www.kathimerini](http://www.kathimerini.gr) ;gr (09/12/2004, 08/05/2005, 8/01/2013
16. http://www.centralbank.gov.cy/nqcontent.cfm?a_id=8088
17. http://www.capitalinvest.gr/info.php?product_id=272
18. <http://www.kerdos.gr/default.aspx?id=1466893&nt=103>
19. <http://news.in.gr/economy/article/?aid=1231241924>
20. <http://www.hba.gr/main/Ereunes-meletes/EllinikoTrapezikoSistema2011.pdf>
21. <http://economics.mit.edu/files/4907>
22. <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/riskmeasurementandsystemicrisk200704en.pdf>
23. <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/636676>
24. <http://www.protothema.gr/economy/article/?aid=270039>

Ξένη βιβλιογραφία

Antzoulatos, Angelos A., Ekaterini Panopoulou and Chris Tsoumas. “Do Financial Systems Converge?”, forthcoming (2011), Review of International Economics

Busch, K., (1985) , «Mythen über den Weltmarkt II – über das schwierige Verhältnis der marxistischen Linken zum Weltmarkt, Eine Antwort auf Elmar Altvater, Prokla, Vol. 60, pp. 160-175

Marmot Mg, Bell R.,(2009) , «How the financial crisis affect health?», Department of Epidemiology and Public Health, London,pp. 13-14

European Commission,(2009) , «Economic and Financial Affairs: Economic crisis in Europe: Causes, consequences and responses». European Economy, Brussels. σελ.1-87, Tab. Graph. Bibliogr

Cabral, R., (2010) , «The PIGS' External Debt Problem», VoxEU.org.

Gibson, H. (2010): Ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας Κατά Τομέα την Περίοδο 1995-2003, στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής, Τράπεζα της Ελλάδος, Ιούλιος

Savas Michael-Matsas,(2012) , «Greece and the World Capitalist Crisis», Journal of Socialist Theory, σελ. 2-13

Βισβίζη Άννα,(2012) , «The crisis in Greece and the EU-IMF rescue package: Determinants and pitfalls»,pp. 15-39

Savas Michael-Matsas,(2012) , «Greece and the World Capitalist Crisis», Journal of Socialist Theory, pp. 2-13